

Министерство на околната среда и водите
Регионална инспекция по околната среда и
водите- гр. Хасково

РЕГИОНАЛЕН ДОКЛАД ЗА
СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА
през 2012 година

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ	5
КРАТКА ГЕОГРАФСКО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА КОНТРОЛИРАНАТА ЧАСТ ОТ ОБЛАСТ ХАСКОВО	5
КРАТКА ГЕОГРАФСКО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА КОНТРОЛИРАНАТА ЧАСТ ОТ ОБЛАСТ КЪРДЖАЛИ	7
II. АНАЛИЗ ПО КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.....	8
II.1. КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ	8
II.2. ВОДИ	16
II.3. ЗЕМИ И ПОЧВИ	56
II.4. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ.....	60
III. АНАЛИЗИ ПО ФАКТОРИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ	64
III.1. ОТПАДЪЦИ	64
III.2. ШУМ	70
III.3. РАДИАЦИОНЕН КОНТРОЛ.....	71
III.4. ХИМИКАЛИ И УРАВЛЕНИЕ НА РИСКА ОТ ГОЛЕМИ АВАРИИ.....	71
IV. ПРЕВАНТИВНА ДЕЙНОСТ И КОНТРОЛ	74
V. ПРОЕКТИ/ОБЕКТИ С ЕКОЛОГИЧНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ	81
VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	82
VII. ПРИЛОЖЕНИЯ	85

СПИСЪК НА НАЙ-ЧЕСТО ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АИС	Автоматична измервателна станция
ААС	Атомно-абсорбционен спектрофотометър
АУАН	Акт за установяване на административно нарушение
БИ	Биотичен индекс
ВЕЕС	Висш експертен екологичен съвет
ГЗ	Гражданска защита
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ДОВОС	Доклад за оценка на въздействието върху околната среда
ЕС	Европейски съюз
ЕТИС	Експертен технико-икономически съвет
ЗВ	Закон за водите
ЗЗ	Защитени зони
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗЛР	Закон за лечебните растения
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИАОС	Изпълнителна агенция по околната среда
ИБР	Източно-беломорски район
ИЕО	Индивидуални емисионни ограничения
ИСПА(ISPA)	Инструмент за структурни политики по присъединяването
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КПКЗ(IPPC)	Комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването
КР	Комплексно разрешително
ЛМС	Локална мониторингова станция
МЗ	Министерство на здравеопазването
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МЗГ	Министерство на земеделието и горите
МПС	Моторно превозно средство
НАСЕМ	Национална автоматизирана система за екологичен мониторинг
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
НП	Наказателно постановление
НПО	Неправителствена организация
НСРЗ	Национална служба растителна защита
НФООС	Национален фонд за опазване на околната среда
ОбС	Общински съвет
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОРВ	Озоноразрушаващи вещества
НДЕ	Норми за допустими емисии
ПДК	Пределно допустима концентрация
ПДК м.е.	Пределно допустима концентрация – максимална еднократна
ПДК ср.дн.	Пределно допустима концентрация – средно денонощна
ПДК ср.год.	Пределно допустима концентрация – средно годишна
ПМС	Постановление на Министерския съвет
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ПС – ПБВ	Помпена станция – питейно-битово водоснабдяване
ПСПВ	Помпена станция – питейно водоснабдяване

ПС – ПВС	Помпена станция – питейно водоснабдителни системи
ПУДООС	Предприятие за управление на дейности по опазване на околната среда
РАН	Полиароматни въглеводороди
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РЛ	Регионална лаборатория
РС	Районен съд
РСВ	Полихлорирани бифенили
САПАРД	Специална програма за развитие на земеделски и селски райони
СКОС	Стандарти за качество на околната среда
ТЕЦ	Топлоелектрическа централа
ФПГ	Флуорирани парникови газове

Докладът е подготвен от екип на РИОСВ – Хасково и БДУВ-Източнобеломорски район, гр.Пловдив. Използвани са данни и от други институции.

Адрес на РИОСВ-Хасково

б 300, град Хасково
ул. “Добруджа” №14, ет.5

Телефони:

Директор: 038/66 46 08

тел/факс: 038/60 16 11

Зелен телефон: 038/60 16 28

e-mail: riosv-hs@mbox.contact.org

страница в Интернет: www.riosv-hs.org

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Докладът за състоянието на околната среда се изготвя от експертите на РИОСВ–Хасково и БДУВ-Източнобеломорски район, гр.Пловдив с цел пълно, обективно и своевременно информиране на обществеността за състоянието и проблемите на околната среда в региона. Той е насочен към всички заинтересувани от опазването на природата и нейните ресурси–граждани, неправителствени организации, бизнес и академични среди.

Целта на доклада е да подпомогне областните управи и общините на територията на РИОСВ–Хасково при вземане на решения в областта на околната среда и за устойчиво развитие на териториалните общности, чрез интегрирането на политиката по околна среда в регионалните и общински политики в областта на социално-икономическото развитие. Докладът информира широката общественост за:

- състоянието на околната среда на територията, контролирана от РИОСВ-Хасково;
- тенденциите и динамиката на промените в състоянието на компонентите на околната среда и степента на въздействие на факторите, които я замърсяват и увреждат;
- съществуващите проблеми; извършените основни законодателни, административни и инвестиционни мерки в областта на околната среда.

Регионалната инспекция по околната среда и водите-Хасково осъществява контрол и мониторинг на околната среда на по-голямата част от територията на Хасковска и Кърджалийска области, върху площ от 7645км².

КРАТКА ГЕОГРАФСКО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА КОНТРОЛИРАНАТА ЧАСТ ОТ ОБЛАСТ ХАСКОВО

Контролираната част от област Хасково е разположена в централната част на Южна България. Тя включва 240 населени места, организирани в 10 общини: Хасково, Димитровград, Харманли, Симеоновград, Свиленград, Маджарово, Ивайловград, Любимец, Минерални бани и Стамболово с обща площ 4822 км² (общ.Тополовград се контролира от РИОСВ-Стара Загора). На контролираната територия от област Хасково живеят 234557 души /2011г/. В градовете живеят 172190 души, като само в областния център–гр. Хасково живеят 76 397 души.

Релефът в региона е твърде разнообразен. Северната и централната част е заета от Горнотракийската низина, характерни са обширните приречни ниски земи и високи подпочвени води, които благоприятстват интензивното използване на селскостопанските площи. Равнинният характер на релефа и плодородните почви влияят положително за развитието на всички отрасли и подотрасли на селското стопанство, изграждането на напоителни системи и транспортни артерии. На юг обширна територия от областта е заета от ниските разклонения на Източните Родопи и западните склонове на Сакар планина. Източните Родопи са една уникална територия, отличаваща се с богат растителен и животински свят. Силното средиземноморско влияние, геоложкото минало на планината и особеностите на местния бит и култура са спомогнали за формирането и съхраняването на разнообразни хабитати, а това е довело до изключително високо биологично разнообразие. В района има 45 защитени територии, от които един поддържан резерват, 17 защитени местности и 27 природни забележителности.

Полезните изкопаеми са представени от горивно-енергийни ресурси, руди на цветни метали и нерудни изкопаеми. В Хасковска област се намира част от Маришкия басейн, в който геоложките запаси от лигнитни въглища представляват 18,3% от тези на страната. Към момента добивът на лигнитни въглища в Хасковска област е приключил – закрити са старите рудници и такъв добив се извършва само от мини извън областта. В последните години добивът на оловно-цинкови руди е прекратен, но в същото време се разработи находище на златосъдържащи руди. С по-голямо значение в икономически аспект са източниците на нерудни изкопаеми. Районът разполага с доказани големи запаси на нерудни полезни изкопаеми: варовик, мраморизирани варовици, андезити, доломити, риолити и скалнооблицовъчни материали (гнайсошисти) и глини. Най-голямо значение и запаси имат варовиците, чийто добив в последните години се увеличи, както за нуждите на циментовата промишленост, така и като суровина за сярочистните съоръжения в ТЕЦ „Марица изток”. Разраства се и добивът на полезни изкопаеми за общо и пътно строителство (мраморизирани варовици, андезити, доломити, риолити) и най-вече на гнайсошисти в района на Ивайловград.

Водните ресурси се формират главно за сметка на оттока на река Марица и нейните притоци - Харманлийска, Върбица и Бяла река. Този воден оток представлява 5,8 % от речния отток на страната без река Дунав. Друг източник за формиране на водно-ресурсния потенциал са подземните грунтови води, които представляват 7,3 % от общия им количествен обем за страната.

На територията на областта съществуват няколко минерални извора при село Минерални бани, град Мерицлери, село Троян, община Симеоновград и други.

Малките и средни предприятия в област Хасково играят важна роля за ускоряването на икономическите процеси и за оптимизиране на производствената структура на областната икономика. Повечето от тях действат в сферата на услугите и търговията, след тях се нареждат шивашките, трикотажните фирми, тези за производство на хляб и хлебни изделия, цехове за месо и млекопреработка и други. Съществуват традиции в машиностроенето за хранително-вкусовата промишленост, производството на климатични и хладилни техники, на металорежещи машини и други. В Димитровград работят “Неохим” АД, което произвежда изкуствени торове и химически продукти и ТЕЦ „Марица” АД. Развити са още мебелната, обувната, кожарската и хранително-вкусовата промишленост. Бързо се развива производството на вино.

Селското стопанство е един от водещите отрасли за област Хасково и създава заетост на голяма част от населението. В района съществуват изключително благоприятни почвено-климатични условия за развитието на растениевъдството. Отглеждат се най-разнообразни селскостопански култури сред които: пшеница, ечемик, царевица. От техническите култури най-широко отглеждани са слънчогледа, памука и тютюна. В Хасковска област има изключително благоприятни условия за отглеждането на масиви от трайни насаждения-ягоди, малини, вишни, череши, кайсии, праскови и други.

Животновъдството е изключително концентрирано в частния сектор. Отглеждат се предимно крави, овце, кози и свине. В последните години се наблюдава значително увеличение на стопанствата за отглеждане на патици. Осигуреното финансиране доведе и до увеличаване броя на кравефермите.

КРАТКА ГЕОГРАФСКО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА КОНТРОЛИРАНАТА ЧАСТ ОТ ОБЛАСТ КЪРДЖАЛИ

Контролираната част от Област Кърджали обхваща 6 общини – Кърджали, Момчилград, Крумовград, Черноочене, Джебел и Кирково с обща площ 2823 км². (община Ардино е в териториалния обхват на РИОСВ-Смолян). На територията живеят 141236 души (2011 г). В градовете живеят 95923, а в селата 45313 души.

Тази част от област Кърджали заема по-голямата част от Източните Родопи. Релефът е преимуществено планински и полупланински. Теренът се прорязва от горното и средното течение на река Арда, заедно с нейните притоци реките Върбица, Крумовица и Перперек. На река Арда са изградени три от най-големите язовири в страната - яз.“Кърджали”, яз.“Студен Кладенец” и яз.“Ивайловград”. Районът се характеризира с богато разнообразие на растителния и животински свят. Срещат се редки и изчезващи видове, включени в Червената книга на България, ендемити и реликти и изобилие от ценни лечебни растения. Обявени са 32 Защитени територии, в т.ч. резерват „Вълчи дол”, 3 поддържани резервата, 9 защитени местности и 20 природни забележителности

Полезните изкопаеми са представени основно от руди на цветни метали и нерудни изкопаеми. В Кърджалийска област от рудните изкопаеми най-голямо значение имаха полиметалните руди, от които доскоро се извличаше основно олово, цинк и някои други редки метали. В последните години добивът на оловно-цинкови руди е прекратен, но в същото време се разкриха находища на златосъдържащи руди. Предстои разработването на ново голямо златно находище в обект „Ада тепе” – Крумовград. Характерно за областта е, че освен находищата на строителни материали (андезити, доломити, риолити) тук са установени и се експлоатират от дълги години някои по-малки по обем находища, но с важно икономическо значение - специфичните за региона, (но редки за страната и Европа) нерудни полезни изкопаеми като бентонит, перлит, зеолити и скалнооблицовъчни - туфи и гнайси.

Водещ отрасъл е преработващата промишленост. Второ място по значимост в регионалната икономика се заема от раздела “Търговия и ремонт”, следвани от транспорта и съобщенията, строителството и добивната промишленост.

В икономическата визитна картичка на областта освен тютюнопроизводството присъстват цветната металургия, машиностроенето, текстилната промишленост, дървопреработването, мебелната индустрия и др.

Хранително-вкусовата промишленост е представена от множество дребни частни фирми.

Тютюнопроизводството е основната дейност и източник на приходи за населението, живеещо извън големите градове. Отглеждат се още пшеница, ечемик и ръж. От пролетните култури най-силно са застъпени картофите, царевицата и фасула.

Относителният дял на животновъдството спрямо растениевъдството в областта непрекъснато намалява, като най-висок спад има в отглеждането на свине. В частните стопанства се отглеждат още говеда, овце, пчелни семейства и птици.

II.1. КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ

1. Мрежа за контрол на качеството на атмосферния въздух на територията на РИОСВ Хасково като част от НСМОС – подсистема “въздух”.

Със Закона за чистотата на атмосферния въздух се уреждат условията, реда и начина за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, като по този начин се осигурява провеждането на държавната политика по оценка и управление на КАВ, в това число – подобряване на КАВ в районите, в които е налице превишаване на установените норми.

Основните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух в приземния слой са суспендирани частици, фини прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид и/или азотни оксиди, въглероден оксид, озон, олово (аерозол), бензен, полициклични ароматни въглеводороди, тежки метали – кадмий, никел и живак, арсен.

Състоянието на атмосферния въздух в района на областите Хасково и Кърджали се следи от 2 автоматични пункта и един ръчен пункт на МОСВ:

- АИС “Раковски” - Автоматичен – градски фонов пункт, разположен в застроената част на гр.Димитровград, отчитащ влияние на емисии от производствени дейности и емисии от битовия сектор. Резултатите от пробовземането (автоматично) се извеждат ежечасно. Обслужва се от РЛ – Хасково към ИАОС;
- АИС “Студен кладенец” - Автоматичен – градски фонов пункт, разположен в застроената част на гр. Кърджали, отчитащ влияние на емисии от производствени дейности и емисии от битовия сектор. Резултатите от пробовземането (автоматично) се извеждат ежечасно. Обслужва се от РЛ – Хасково към ИАОС;
- Пункт “РИОСВ – Хасково” – градски фонов, с ръчно пробовземане и последващ лабораторен анализ. Работи пет дни в седмицата, като се извършват по четири пробонабирания (едночасови) в светлата част на денонощието. При възникване на инциденти (аварии, пожари, влошени климатични условия и т. н.), които могат да доведат до влошаване качеството на атмосферния въздух се преминава в ускорен график на пробонабиране.

2. Качество на атмосферния въздух – състояние и тенденции, източници на емисии

РИОСВ-Хасково предоставя информация за състоянието на КАВ от посочените в таблицата пунктове:

Замърсител	ФПЧ ₁₀	Pb аер.	SO ₂	NO ₂	CO	H ₂ S	бензен	NH ₃	ПАВ	As аер.	Cd аер	Ni	ФПЧ _{2,5}	NO	O ₃
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Общ брой пунктове в т.ч.:															
1. Пункт “РИОСВ”/Хасково/	√		√	√					√		√				
2. АИС “Студен кладенец” /Кърджали/	√	√	√						√	√	√				
3. АИС “Раковски” /Димитровград/	√		√	√	√	*		√						√	√
Брой пунктове с концентрация над ПС на СЧН или ПДК м.е в т.ч.															
1. Пункт “РИОСВ”/Хасково/															
2. АИС “Студен кладенец” /Кърджали/			√												
3. АИС “Раковски” /Димитровград/			√												
Пунктове с концентрация над СГН, в т.ч.:															
1. Пункт “РИОСВ”/Хасково/	√														
2. АИС “Студен кладенец” /Кърджали/	√														
3. АИС “Раковски” /Димитровград/	√														

Забележка:

√-измерван показател

* - показател, за който се измерва максимално еднократна концентрация

В националното законодателство по опазване чистотата на атмосферния въздух са въведени норми за нивата (концентрациите) на замърсителите. Нормите са въведени с оглед избягване, предотвратяване или ограничаване на свързаните с тези замърсители вредни въздействия върху човешкото здраве и/или околната среда в нейната цялост, като за означение се използват следните абривиатури:

ПС на СЧН е пределна стойност на средно часовата норма, определена за съответния замърсител;

ПС на СДН е пределна стойност на средноденонощната норма, определена за съответния замърсител;

СГН е определената средногодишна норма за съответния замърсител;

ПДК м.е. - Пределно допустима концентрация – максимална еднократна;

ПДК ср.дн - Пределно допустима концентрация – средно денонощна;

ПДК ср.год. - Пределно допустима концентрация – средно годишна.

ФПЧ₁₀ /фини прахови частици под 10 микрона/

Фините прахови частици се изпускат директно в атмосферата от транспорта, енергетиката, бита - първични емисии или се формират в атмосферата от

съдържащите се в нея метални оксиди, полиароматни въглеводороди, серен диоксид, азотни оксиди, амоняк и др. газове - вторични емисии.

Този атмосферен замърсител се контролира денонощно в 3 пункта.

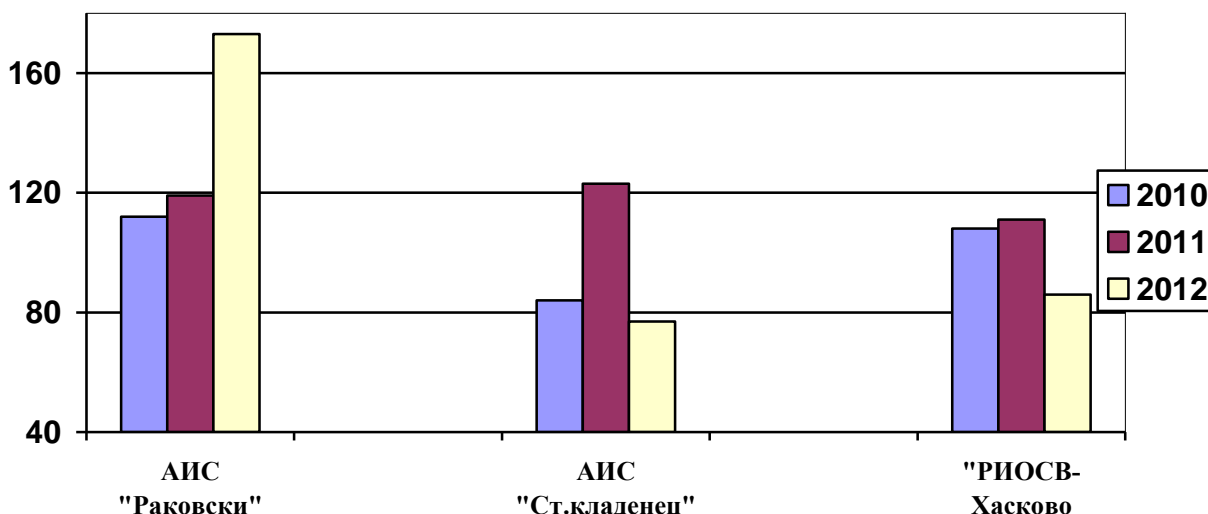
През 2012г. са регистрирани следните превишения на средноденонощната норма (СДН) за опазване на човешкото здраве (концентрации над 50 µg/m³) по пунктове, както следва:

- в ръчен пункт "РИОСВ – Хасково", разположен в гр. Хасково - 86 бр.,
- в АИС "Раковски" – 173 бр.,
- в АИС "Студен Кладенец" – 77 бр.

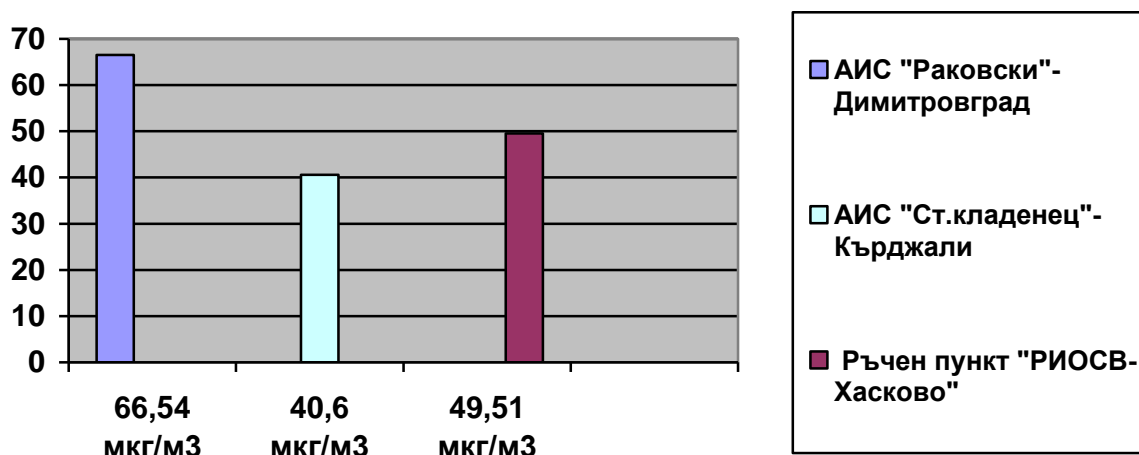
Нормативно се допускат не повече от 35 превишения в рамките на календарна година.

Направеният сравнителен анализ на регистрираните стойности в пунктовете за мониторинг по години показва задържане на замърсяването над определените норми за Кърджали и Хасково.

Брой превишения на СДН по показател ФПЧ₁₀ за периода 2010-2012г.

Средногодишни стойности за показател ФПЧ₁₀ за 2012г по пунктове

Средногодишната норма (СГН) за ФПЧ₁₀ (40µg/m³) е превишена и в трите пункта, като най-високата стойност е отчетена от АИС "Раковски" – гр. Димитровград. Превишението за гр.Кърджали е минимално.

Замърсяването с ФПЧ₁₀ продължава да бъде основен проблем за качеството на атмосферния въздух за областите Хасково и Кърджали. Измерените високи нива

по този показател са резултат от все по-масовото използване на твърди горива за отопление в бита през зимния период на годината, интензивния автомобилен трафик, състоянието на пътната и прилежаща инфраструктура и съвсем малък дял има промишлеността. За високите нива на ФПЧ10 допринасят също и специфичните метеорологични условия в района – голям брой дни с тихо време (скорост на вятъра под 1,5 m/s в около 40% от дните в годината), температурни инверсии, мъгли по поречието р.Марица (за общ. Димитровград), водещи до задържане и натрупване на замърсителя. Забелязва се обаче тенденция за намаляване на нивото на замърсяване и броя на превишенията най-вече за Кърджали и донякъде за гр.Хасково.

Серен диоксид

Основните източници на този замърсител са индустрията, енергетиката и отоплителни централи.

През годината серният диоксид е контролиран в 3 пункта - ръчен пункт “РИОСВ – Хасково”, АИС “Раковски” и АИС “Студен Кладенец”.

Средночасовата норма за опазване на човешкото здраве /СЧН/ е 350 µg/m³. Тази норма не бива да се превишава повече от 24 пъти в рамките на една календарна година.

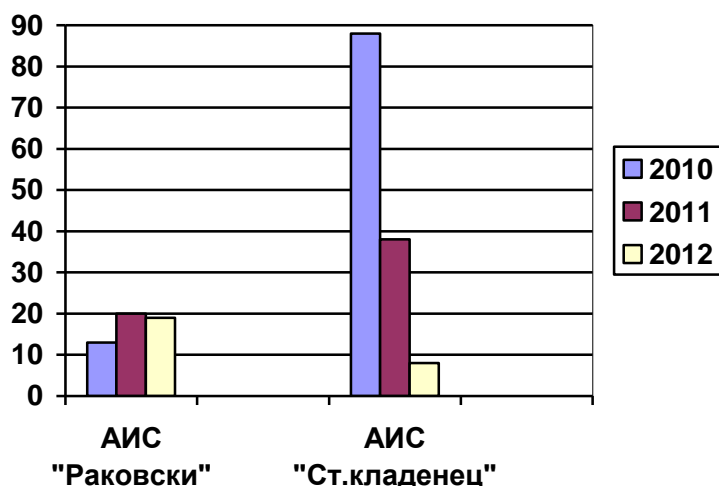
Средноденонощната норма за опазване на човешкото здраве /СДН/ е 125µg/m³. Тя не бива да се превишава повече от 3 пъти в рамките на една календарна година.

През 2012г в пункт АИС “Раковски” – Димитровград са измерени 19 стойности, превишаващи СЧН, а в пункт АИС “Студен кладенец” - 8 стойности. Превишенията на СДН за двата пункта са съответно 2 в АИС “Раковски” и 1 в АИС “Студен кладенец”. Регистрираните превишения са под нормативно определения брой за СЧН и СДН.

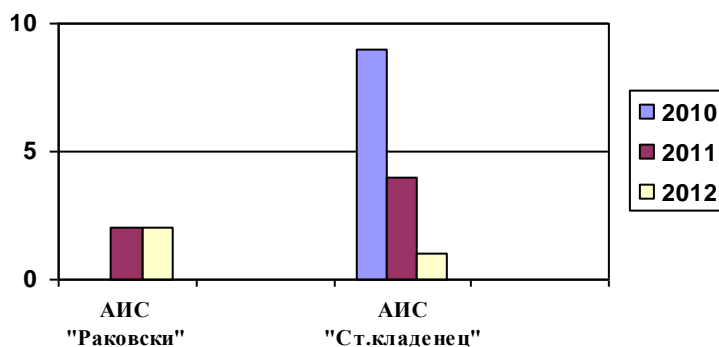
За ръчен пункт “РИОСВ – Хасково” няма регистрирани превишения през 2012г.

Като основна причина за тази положителна промяна може да се посочи изграждането на сероочистваща инсталация в ТЕЦ“Марица 3”АД, Димитровград и спряната производствената дейност на “ОЦК”АД, гр. Кърджали.

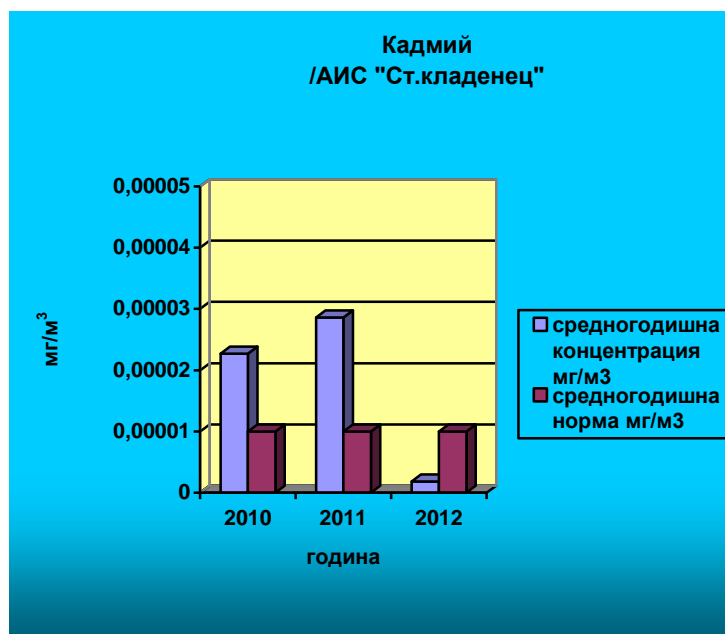
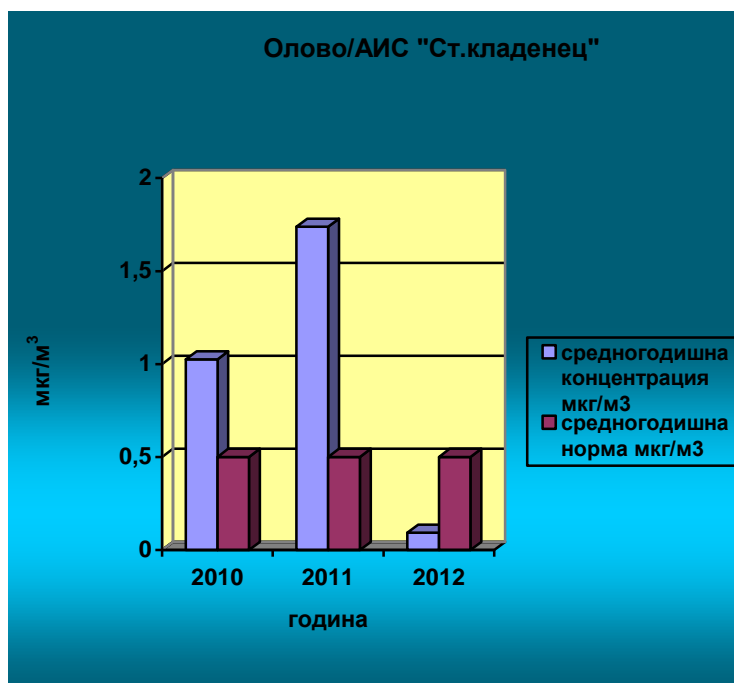
Брой превишения на СЧН по показател серен диоксид

Брой превишения на СДН по показател серен диоксид

За 2012г от АИС "Студен Кладенец" няма отчетени превишения на средногодишните норми (СГН) по показателите олово ($0.5 \mu\text{g}/\text{m}^3$) и кадмий ($0.00001 \text{ mg}/\text{m}^3$), както и на СДН за арсен ($0.003 \text{ mg}/\text{m}^3$). Като причина отново може да се посочи спряната производствената дейност на "ОЦК" АД – гр. Кърджали.

Озон

Озонът е газ, естествено съдържащ се в атмосферата (приземен слой). В урбанизирана среда той не се емитира директно. Концентрацията на този замърсител е свързан с фотохимични реакции на замърсители. Най-силно следва да се проявява при силна слънчева ултравиолетова радиация и при условия на застой (задържане) на атмосферата, както и при транспорт на първични замърсители. Наблюдаваното покачване на стойностите през летните месеци може да се свърже пряко с увеличаване на слънчевата радиация и среднодневните температури.

Озонът се контролира от АИС “Раковски” – гр. Димитровград. През 2011г. са регистрирани 5 превишения на средночасовата концентрация от $180 \mu\text{g}/\text{m}^3$ през месец юни, като е изпълнена инструкцията за уведомяване на населението. През месеците юни и юли са регистрирани 27 осемчасови средни стойности над $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$. През 2012г. не са регистрирани превишения на средночасовата концентрация от $180 \mu\text{g}/\text{m}^3$ - праг за информиране на населението за озон.

През 2012 г. съгласно утвърдения от министъра на околната среда и водите годишен график на мобилната автоматична станция от РЛ-Стара Загора е извършен контрол на състоянието на атмосферния въздух в гр. Харманли по показатели: О₃, СО, SO₂, NO, NO₂, ФПЧ₁₀, H₂S, NH₃ и метеопараметри. Анализът на резултатите показва, че има малък брой наднормени стойности по показател ФПЧ₁₀. Измерванията не са извършени в най - студените зимни дни, когато масово се ползва твърдо гориво за отопление.

Райони за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух

Съгласно Заповед №РД-1046/03.12.2010 г. на Министъра на околната среда и водите за утвърждаване на списък с райони за оценка и управление на КАВ – територията на РИОСВ - Хасково е определена като район, в който нивата на замърсителите PM₁₀, SO₂, O₃, Cd, Pb и As превишават установените норми и/или нормите плюс определените допустими отклонения от тях.

През 2011 г. са изготвени и приети от Общинските съвети актуализации на Програми по КАВ, както следва:

- Община Хасково – по показатели PM₁₀;
- Община Димитровград - по показатели PM₁₀, SO₂, O₃;
- Община Кърджали- по показател PM₁₀, SO₂, Cd, Pb, As.

Програмите за подобряване качеството на атмосферния въздух /КАВ/ по чл.27 от Закона за чистотата на атмосферния въздух (ДВ, бр.45/1996) на общини Хасково, Димитровград и Кърджали показват, че основните фактори, оказващи влияние върху нивата на PM₁₀ за територията на трите общини са битовото отопление, транспорта и неподдържаната пътна и прилежаща инфраструктура и индустриалните източници.

В Плановете за действие към Програмите общините са заложили комплекс от мерки (краткосрочни и дългосрочни), които трябва да бъдат предприети по отношение на основните сектори, източници на замърсяване, чиято реализация ще доведе до намаляване на замърсяването, за да бъде постигнато необходимото качество на атмосферния въздух. Всички общини са представили отчет по изпълнение на приетите мерки. За 2012г. по-важните от тях са:

- ◆ изградени са нови зелени площи и детски площадки;
- ◆ извършено е миене и мокро метене на уличната мрежа;
- ◆ извършено е възстановяване и асфалтиране на улични настилки и текущи ремонти на общинската пътна мрежа и улиците ;
- ◆ изградена е сероочистваща инсталация на ТЕЦ “Марица 3” АД, гр. Димитровград, с което се намаляват емисиите на серен диоксид в атмосферния въздух;

- ◆ газифицирани са общински и битови сгради по проект;
- ◆ извършени са енергоефективни реконструкции и саниране на училища и детски градини и обществени сгради с кредит от фонд Енергийна ефективност с цел намаляване на емисиите от отоплението;
- ◆ изпълнена е Минималната екологична програма на "Ес енд Би индастриъл минералс" АД, Кърджали.

Извършената моделна оценка показва ограничено влияние на индустриалните източници по показател PM_{10} за територията на трите общини. Те имат по-съществено влияние върху показателя SO_2 , за територията на общините Димитровград и Кърджали. Като допълнителна причина за превишенията на серен диоксид в гр. Димитровград може да се посочи и преносът на емисии от енергиен комплекс "Марица Изток", гр. Стара Загора. Замърсяването на Кърджали със серен диоксид е с тенденция за сериозно намаляване през 2012г., в резултат от спряната производствената дейност на "ОЦК" АД. Община Кърджали осъществява контрол по изпълнение на програмите за привеждане на дейността на "S&B Индастриъл Минералс" АД и "Горубсо - Кърджали" АД в съответствие с нормативните изисквания по околна и работна среда. "S&B Индастриъл Минералс" АД изпълнява програма за поддържане в изправност на прахоуловителните съоръжения и спазване на нормите за емисии. С цел предотвратяване на запрашаването в районите на промишлените фабрики през летните месеци системно се оросяват вътрешнозаводските пътища. "Горубсо – Кърджали" АД изпълнява предвидените мероприятия за предотвратяване на замърсяването с прах, като поддържа в изправност оросителната инсталация на хвостохранилище „Кърджали 2“, извършва почистване (измиване) на работната площадка на завода и ул. "Заводска".

Източници на емисии на територията на РИОСВ – Хасково

На територията на РИОСВ - Хасково в експлоатация са една голяма горивна инсталация - ТЕЦ "Марица 3" АД–Димитровград и 17 бр. точкови източници на емисии. Те се контролират съгласно изискванията на ЗЧАВ, ЗООС и подзаконовите нормативни актове към тях.

След изчерпването на лимитираните с комплексното разрешително на ТЕЦ "Марица 3" АД– гр.Димитровград 20000 часа работа, през 2012 г. е извършена рехабилитация на Горивната инсталация – Котел ОР-380в, състояща се в редуция на NO_x в димните газове, чрез рециркулация и изграждане на сероочистваща инсталация за пречистване на серен диоксид в отпадъчните газове. Сероочистващата инсталация е въведена в експлоатация с ДПК през месец септември, с което започна реалното намаляване на емисиите на серен диоксид (степен на почистване над 95%). Резултатите от контролните измервания показват спазване на определените емисионни норми.

Въз основа на утвърдения годишен доклад за резултатите от извършените собствени непрекъснати измервания от "Неохим" АД – гр. Димитровград е констатирано превишение на НДЕ на вредни вещества в атмосферния въздух на азотни оксиди от инсталацията за производство на азотна киселина /стар цех/ на "Неохим" АД, за което на дружеството е наложена еднократна санкция.

Контролните измервания на емисиите на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от Паровата централа на „Каменица“ АД и от "Горубсо – Кърджали" АД, Кърджали показват, че няма превишение на НДЕ по измерените замърсители.

При извършения емисионен контрол на паровата централа на "Тракия 2006" ЕООД се установи, че и двата парни котела изпускат отпадъчни газове в атмосферата със съдържание на прах и въглероден оксид над допустимите норми. От оператора са предприети мерки за привеждане на контролираните показатели в съответните регламентирани норми.

Замърсител на въздуха в община Момчилград е асфалтовата база на "Пътстройинженеринг" АД, гр. Кърджали, намираща се на спирка Джебел. Извършен е планов емисионен контрол на асфалтосмесителя. Установени са концентрации над НДЕ по показатели прах и въглероден оксид. По тази причина е извършена смяна на ръкавните филтри и почистване на пречиствателното съоръжение, с цел достигане нормите на допустими емисии на прах в отпадъчните газове.

Съгласно изискванията на Наредба № 6 от 1999 г. на собствени непрекъснати измервания подлежат емисиите от циментовите пещи на "Вулкан Цимент" АД, гр. Димитровград, от инсталациите за производство на азотна киселина /стар и нов цех/ и инсталацията за производство на амониева селитра на "Неохим" АД, гр. Димитровград, както и от котел на ТЕЦ "Марица 3" АД, гр. Димитровград. Системи за извършване на СНИ (собствени непрекъснати измервания) не са въведени само на инсталацията за производство на амониева селитра на "Неохим" АД, гр. Димитровград.

В изпълнение на Националната програма за намаляване на нивата на емисиите на летливите органични съединения (ЛОС), явяващи се и прекурсори на приземния озон, се контролират източници на емисии на летливи органични съединения от следните дейности :

- дистрибуция на бензини (бензиностанции);
- предприятия, използващи органични разтворители в процеса на производство (дейности по нанасяне на покрития, производство на обувки, химически чистения, извличане и рафиниране на растителни масла, производство на каучук и др.);
- производство, употреба и дистрибуция на определени бои, лакове и авторепаратурни продукти със съдържание на ЛОС, по-високо от установените норми ;
- горивните процеси.
- халогенираните въглеводороди.

През 2012г. е извършен контрол по отделните наредби както следва:

По Наредба № 7 от 21.10.2003 г. за норми за допустими емисии на летливи органични съединения, изпускани в околната среда, главно в атмосферния въздух в резултат на употребата на разтворители в определени инсталации на контрол подлежат общо 28бр. обекти. Осем обекта са с консумация на разтворител над праговата стойност. Основно те са химически чистения, производства с нанасяне на покрития върху метал и производства по извличане на растителни масла. Всички те са изготвили планове за управление на разтворителите (ПУР) от които се вижда, че се спазват нормите на общи емисии, нормите на допустими емисии и нормите на неорганизираните емисии. В сравнение с 2011г. някои обекти положиха усилия за оптимизиране на производството си и замяна на използваните бои с такива на водна основа с цел намаляване емисиите на органични разтворители в атмосферния въздух. Представени са и са утвърдени 8бр. ПУР.

Контролираните обекти, които използват органични разтворители под праговата стойност за консумация на разтворител са 20. Това са инсталации за офсетов печат, нанасяне на покрития върху метал и дърво, производство на чанти и обувки, производство на бои и др. Ежегодно тези оператори подават информация за количеството вложен органичен разтворител в производството. Извършва се контрол на използваните бои.

По изпълнение на Наредбата за ограничаване емисиите на летливи органични съединения при употребата на органични разтворители в определени бои, лакове и авторепаратурни продукти РИОСВ-Хасково контролира 3 производители, 1 вносител на бои и над 100 търговци на едро и дребно. Основен акцент на контрола е производителите и вносителите стриктно да спазват изискванията на Наредбата по

етикетирането на продуктите и наличие на анализни свидетелства от акредитирани лаборатории. Последните удостоверяват, че пусканите на пазара продукти съдържат органични разтворители съгласно нормите в Наредбата. Всички проверени обекти предлагат продукти, които са етикетирани и в посочените норми. При установяване на единични пропуски се вземат бързи мерки за тяхното отстраняване.

Бензиностанциите на територията на РИОСВ-Хасково са приведени в съответствие с изискванията на Наредба №16/1999г. за ограничаване на емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини. Изградени са системи за обратно връщане на газовите пари - етап 1, които не позволяват отделянето на вредни емисии в атмосферния въздух. Голяма част от обектите имат изграден и етап 2 на газовата фаза. Започнаха проверки на бензиностанции с изпълнен етап 2 на газовата фаза.

По Регламент 1005/ЕС/2009; Регламент 842/ЕС/2006, Наредба за осъществяване на контрол и управление на веществата, които нарушават озоновия слой (ОРВ) и Наредба за установяване на мерки по прилагане на Регламент 842/ЕС/2006 относно някои флуорирани парникови газове (ФПГ) на вносители и дистрибутори на ОРВ и ФПГ, се контролират вносители и дистрибутори на ОРВ и ФПГ, сервизи за хладилна и климатична техника и оператори, притежаващи и ползващи инсталации и системи с ОРВ и/или ФПГ. При проверките не са установени нарушения на изискванията.

3. Оценка за качеството на атмосферния въздух на територията на РИОСВ – Хасково.

В изпълнение на Плана за контролна дейност през 2012г са извършени 128 проверки, от които 18 комплексни. Не са проверени обекти, които са преустановили дейността си за годината, както и някои асфалтови бази, които са работили ограничен брой дни по 2-3 часа на ден, което прави невъзможно извършването на емисионен контрол. Експертите от сектора са взели участие в 12 проверки на обекти с издадени комплексни разрешителни. Извършени 41 бр. извънпланови проверки и са дадени 62 бр. предписания. Не са изпълнени 3 предписания от 2 обекта, за което са съставени актове. Съставени са общо 4 акта за установени административни нарушения и 4 наказателни постановления. Наложени са 12 санкции (еднократни и текущи).

В резултат на прилагането на екологичното законодателство по отношение на източниците на замърсяване на атмосферния въздух в периода от 2010 г. до 2012 г. е налице значително намаляване на нивата на емисиите на фини прахови частици (под 10 микрона) за Хасково и Кърджали и на серен диоксид за гр.Кърджали и Димитровград. Не са регистрирани превишения на нормите за останалите замърсители, контролирани на територията на РИОСВ – Хасково. Това обуславя ясна тенденция за подобряването на качеството на атмосферния въздух в наблюдаваните населени места.

Поради необходимостта от окончателно валидиране на данните преди докладване в Европейската агенция по околна среда са възможни минимални промени в публикуваните данни. Окончателните данни се публикуват в Националния доклад за състоянието и опазването на околната среда, изготвян от ИАОС.

II.2. ВОДИ

1. Кратко описание на основните приоритети при извършване на контролната дейност през годината

Рамковата директива за водите изисква постигане на „добро екологично състояние” на естествените води и „добър екологичен потенциал” на изкуствените и силно модифицирани водни тела до 2015г. За осъществяването на тази цел е

необходимо да се подобри ефективността на контролната дейност върху емитерите на отпадъчни води, заустващи в повърхностни води, а често и върху източниците на дифузно замърсяване. Ето защо основните приоритети на РИОСВ – Хасково са:

- засилване на контрола върху най - значителните обекти – замърсители на водите;
- строг контрол на обектите, формиращи отпадъчни води за постигане на спазването на определените норми в разрешителните за заустване и КР;
- подобряване ефективността на контролната дейност чрез проверки на изпълнението по възможност на всички дадени предписания;
- предприемане на строги мерки за издаване на разрешителни за заустване на неизвестни досега емитери;
- повишаване спазването на изискванията за изпълнението на собствения мониторинг от титулярите на разрешителни за заустване;
- незабавни проверки на всички постъпили сигнали за замърсяване на водите и прилагане на разпоредбите на екологичното законодателство за прекратяване и предотвратяване на замърсяването;
- оказване на всяко необходимо съдействие на общинските администрации при подготовка и одобряване на проекти за изграждане на градски пречиствателни станции за населени места с над 2000 еквивалентни жители.

2. Опазване на повърхностните води

2.1. Типове повърхностни водни тела (реки и езера/язовири), на които могат да окажат въздействие наблюдаваните от РИОСВ производствени и други дейности.

Както всички производствени и стопански дейности, при които се изпускат отпадъчни води, така и формираните от населението битови отпадъчни води неизбежно оказват въздействие върху състоянието на повърхностните води в териториалния обхват на РИОСВ –Хасково. Колкото по-големи са заустваните водни количества и по-високо съдържанието на замърсяващи вещества в тях, толкова по-значително е и влошаването на екологичното състояние на повърхностните водни тела.

Р.Марица е приемник на изпусканите непречистени битови отпадъчни води от голям брой населени места както нагоре по течението, така и от градовете Харманли, Симеоновград, Любимец и Свиленград в региона на РИОСВ-Хасково. В нея се заустват и производствените отпадъчни води на „Неохим“ АД, Димитровград и ТЕЦ „Марица 3“ АД, Димитровград. Това е довело до влошаване на състоянието ѝ. Върху р.Харманлийска оказват влияние отпадъчните води от канализационната система на гр.Хасково, които от 2012г се пречистват, непречистени отпадъчни води от селата, през които тече и др.

Друг голям приемник на непречистени битови отпадъчни води от много населени места по течението и на производствени отпадъчни води най-вече от добив и преработка на метални руди е р.Арда. Характерно за язовирите, изградени на реката на територията на РИОСВ-Хасково е отлагането по дъното им на утайки, съдържащи тежки метали. Тези фактори обуславят лошото състояние на някои водни тела по р.Арда.

Дори и по-малките количества силно замърсени отпадъчни води, когато се изпускат в по-маловодни приемници често водят до лошо състояние и дори до инциденти на измиране на риба. Такъв е случаят с р.Банска, която приема непречистени битови отпадъчни води от няколко села, пречистените води от Северна индустриална зона Хасково и нерегламентирани изпускания от няколко животновъдни обекта. Ежегодните инциденти на измряла риба по реката изискват повишен контрол на животновъдните стопанства.

Водните тела на територията на области Хасково и Кърджали се отнасят към две категории повърхностни води – “РЕКА” и “ЕЗЕРО”.

2.1.1. Типове водни тела от категория „РЕКА”.

При определянето на типовете реки и езера/язовири са използвани следните показатели:

- задължителни фактори – екорегия, надморска височина, геология, размер;
-незадължителни – характер на водното течение, размер и геология, субстрат на речното дъно, наклон (енергия на потока). При определяне на височинното разделяне е взето в предвид и смяната на растителността.

На база на тези показатели на територията на области Хасково и Кърджали са идентифицирани 4 типа води категория „реки”:

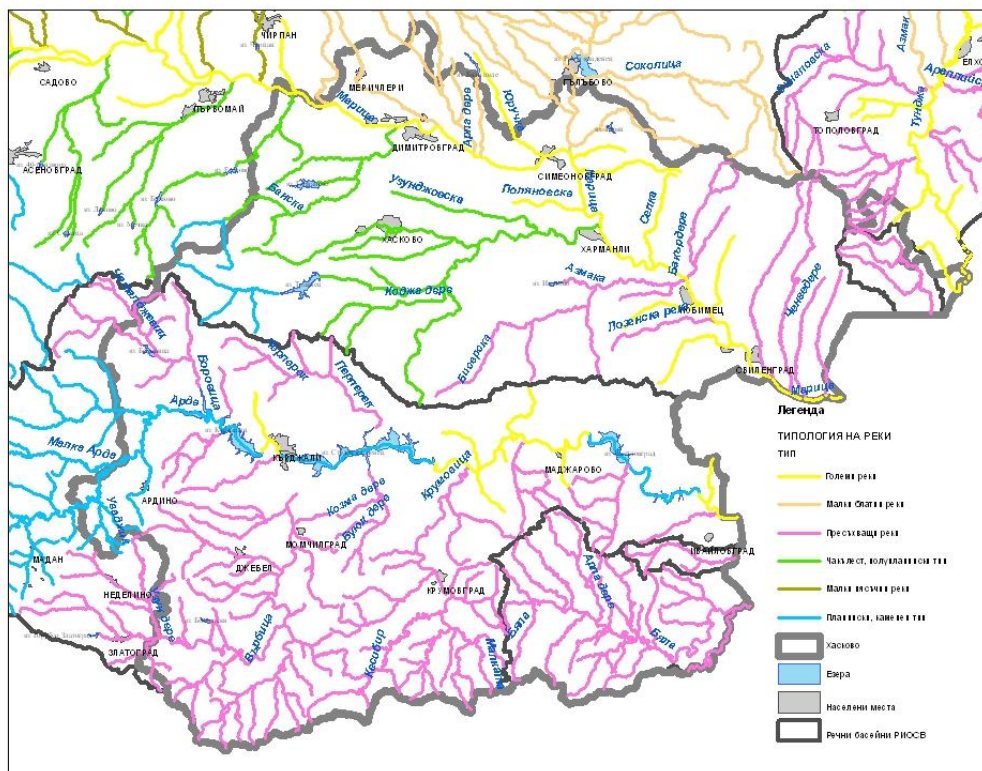
Таблица №2-1 Типология на категория “РЕКА” в области Хасково и Кърджали

№	Тип	Име на типа	Водосбор
1	R3	Планински реки	р.Арда преди яз.Кърджали, р.Харманлийска до яз.Тракиец
2	R5	Полупланински реки	р.Арда – след яз.Кърджали, р.Банска, р.Харманлийска след яз.Тракиец
3	R12	Големи равнинни реки	р. Марица
4	R13 (R13a)	Малки и средни равнинни реки (Малки блатни реки)	р.Меричлерска, р.Мартинка, р.Златополска
5	R14	Субсредиземноморски реки (пресъхващи)	Всички притоци: - на р.Марица, след р.Харманлийска - на р.Арда след яз.Кърджали - р.Бяла - р.Атеринска - р.Фишера

На територията, контролирана от РИОСВ-Хасково в рамките на посочените типове реки са определени 43 водни тела от категория „река”. Всяко водно тяло е речен участък с еднакво екологично и химично състояние, който има важна роля при управлението на водите. В публикувания през март, 2010 г. План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Източноромански район за водните тела са подготвени конкретни програми от мерки, чрез реализацията на които трябва да се постигне добро състояние на водите.

Карта №2-1 Типология на категория “РЕКА” в области Хасково и Кърджали

Типология категория "РЕКИ" в Хасковска област

2.1.2. Типове водните тела от категория „ЕЗЕРО”.

На територията области Хасково и Кърджали са определени 4 типа езера (язовири).

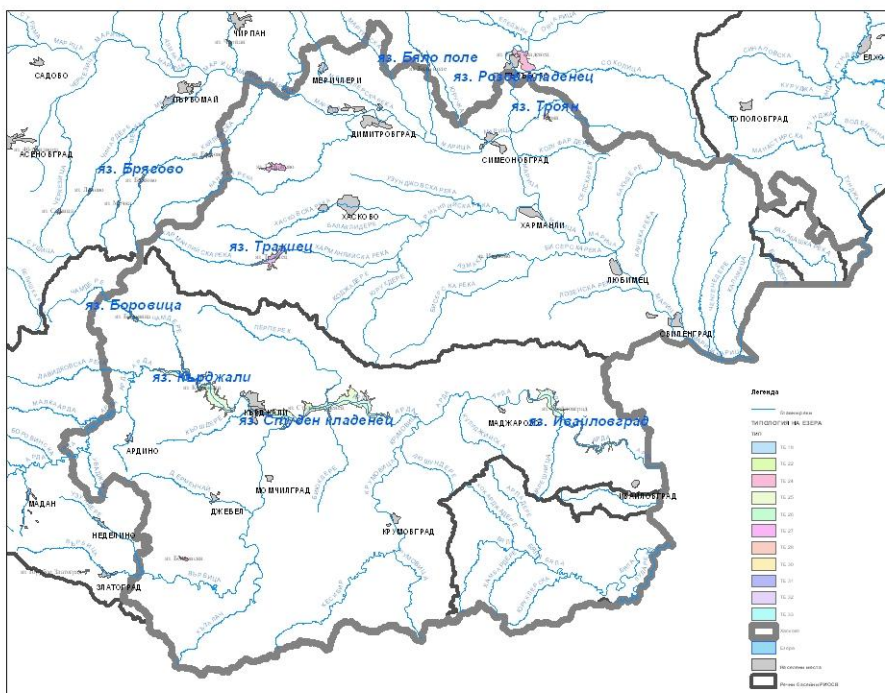
Всяко езеро (язовир) с площ > 500 ха се определя като самостоятелно водно тяло.

На територията на РИОСВ-Хасково са определени 8 самостоятелни водни тела, посочени в Таблица №1-2:

Таблица № 2-2. Типове категория “ЕЗЕРО” в области Хасково и Кърджали

№	ТИПОВЕ	Язовири	Брой ВТ
1	L11 Големи дълбоки язовири	яз.Кърджали, яз.Студен кладенец, яз.Ивайловград	3
2	L13 Средни и малки полупланински язовири в ЕР 7	яз.Боровица	1
3	L15 Големи равнинни плитки до средно дълбоки язовири в ЕР 7	яз.Тракиец	1
4	L17 Малки и средни равнинни язовири в ЕР 7	яз.Иваново, яз.Гарваново, яз.Троян	3
		ВСИЧКО	8

Карта №2-2 Водни тела от категория “ЕЗЕРО” в области Хасково и Кърджали

2.2. Мониторингова мрежа. Програми за контролен и оперативен мониторинг на повърхностни води.

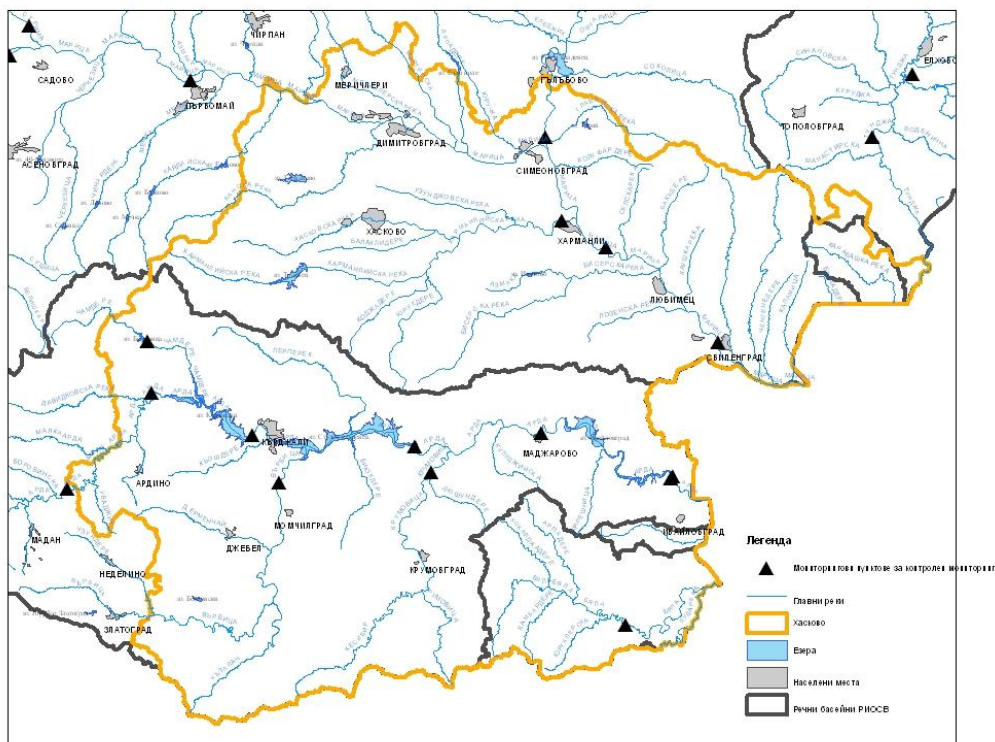
2.2.1. Контролен мониторинг

При проектиране на мрежата за контролен мониторинг на повърхностни води на територията на ИБР са избрани представителни мониторингови пунктове за съответните речни басейни и типовете водни тела. Общият брой на пунктовете за контролен мониторинг на територията, контролирана от РИОСВ-Хасково през 2012 г. е 9 пункта – 6 на реки и 3 на язовири. От тях пред Европейската Комисия се докладват резултатите от 6 пункта (3 на реки и 3 на язовири). В тези пунктове се извършва физико-химичен мониторинг за определяне на екологично и химично състояние на повърхностните води.

- р. Марица – гр. Свиленград
- р. Харманлийска – с. Тракиец
- р. Арда след яз. Ивайловград
- р. Върбица при с. Върли дол
- р. Крумовица – преди устие
- р. Бяла – с. Меден бук
- яз. Кърджали
- яз. Студен кладенец – стена
- яз. Ивайловград – стена

Карта № 2-3 Мрежа за контролен мониторинг на повърхностни води на територията на област Хасково и Кърджали (чл.8 на РДВ)

Контролен мониторинг на повърхностни води РИОСВ Хасково

2.2.2. Оперативен мониторинг

При подготовката на програмата за оперативен мониторинг на повърхностните води в ИБР е използвана информация за състоянието на определените водни тела и се прилагат критериите, посочени в т.1.3.2. на Анекс V на РДВ.

Пунктове за оперативен мониторинг се поставят в онези водни тела, които са в лошо състояние и съществува риск да не постигнат добър статус към 2015 г. На територията, контролирана от РИОСВ-Хасково през 2012 г. са определени 14 пункта за оперативен мониторинг - 11 на реки и 3 на язовири.

- р. Марица след гр. Димитровград
- р. Марица след гр. Харманли
- р. Банска с. Клокотница
- р. Харманлийска-устие гр. Харманли
- р. Хасковска с. Динево – мост преди селото
- р. Арда преди яз. Кърджали
- р. Арда след гр. Кърджали
- р. Арда след яз. Студен кладенец (мост с. Поточница –с. Рабово)
- р. Арда след големия завой при гр.Маджарово
- р. Върбица преди яз. Студен кладенец
- р. Бяла преди границата
- яз. Студен кладенец-средна част
- яз. Студен кладенец – опашка
- яз. Ивайловград – опашка с. Бориславци

В тези пунктове се извършва хидробиологичен и физико-химичен мониторинг за определяне на екологично и химично състояние на повърхностните води.

При подбора на показатели за оперативен мониторинг се използват биологичните елементи, индикативни за степента на антропогенно въздействие върху качеството на водите – макрозообентос в реки и фитопланктон в стоящи

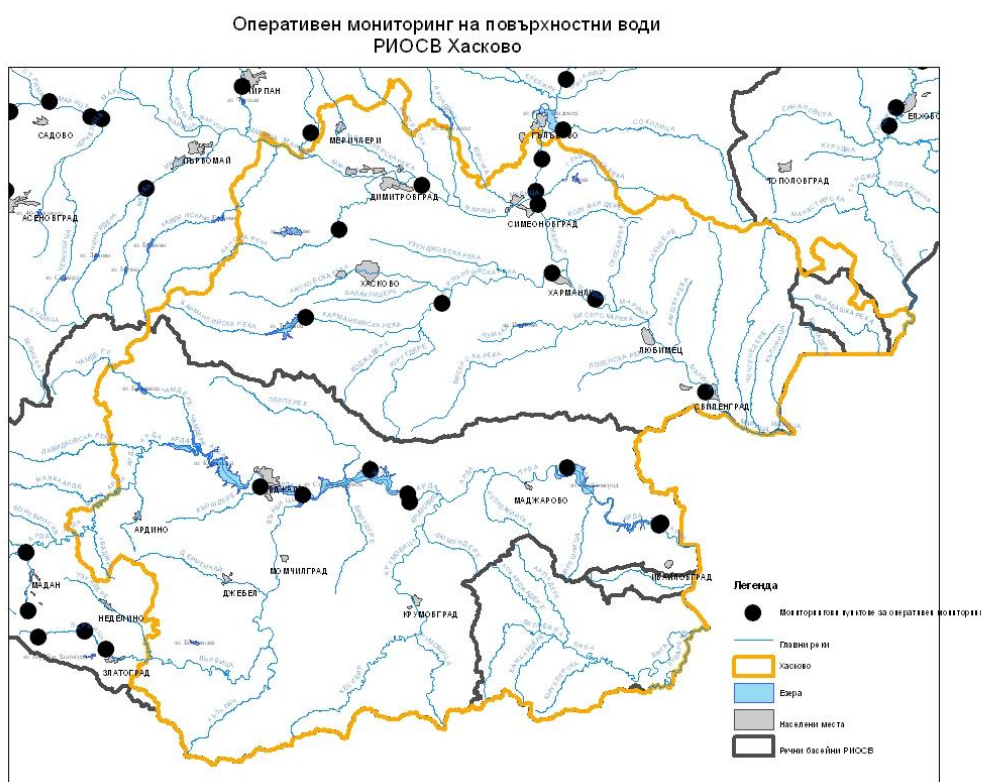
води. С оглед оперативното установяване на промените във фитопланктонните съобщества се използва показателят Хлорофил А в съчетание с други индикативни физико-химични показатели – прозрачност (SD), разтворен кислород, температура и електропроводимост.

Предвижда се мониторинг на всички физико-химични показатели, превишаващи стандартите за качество (за приоритетни вещества) или приетите норми за добро екологично състояние на химичните елементи. Предвижда се и мониторинг на други физико-химични показатели, които са свързани с тези, по които се наблюдават отклонения.

Честотата на оперативния мониторинг е съобразена с минималната честота, която се препоръчва в Приложение V на РДВ за отделните показатели:

- Биологични елементи
 - макрозообентос в реки – 1 път годишно
 - фитопланктон в язовири (заедно с прозрачност) – 1 път на 3 години
- Физико-химични елементи
 - основни показатели – 4 пъти годишно
 - специфични замърсители – 4 пъти годишно
 - приоритетни вещества – 12 пъти годишно

Карта № 2-4 Мрежа за Оперативен мониторинг на повърхностни води на територията на области Хасково и Кърджали (чл.8 на РДВ)

2.2.3. Показатели на извършвания мониторинг

Физико-химичният мониторинг се извършва по 36 показателя за екологично състояние /основни и специфични/, свързани с замърсяване на повърхностните води с органични вещества, метали и металоиди. Анализът на планираните физико-химични показатели се извършва от Регионална лаборатория- Хасково към ИАОС.

За всеки отделен мониторингов пункт има определена схема за пробонабиране и анализиране по следните групи показатели:

А. Физико-химични показатели

- **Основни физико-химични показатели**

- **I група** – активна реакция /рН/, температура, неразтворени вещества, електропроводимост, разтворен кислород, наситеност с кислород, БПК₅, ХПК, азот амониев, азот нитратен, азот нитритен, фосфати, хлориди, сулфати,

- **II група** – азот общ, фосфор общ, калций, магнезий, обща твърдост, желязо общо, манган, калциево-карбонатна твърдост.

- **Специфични вещества**

- **I група** – **Органични вещества** – феноли, нефтопродукти, АОХ.

- **II група** - **Тежки метали и металоиди** – цинк, мед, арсен, хром – тривалентен, хром – шествалентен.

- **III група** – **Други вещества** – СПАВ анионоактивни, цианиди.

- **Приоритетни вещества** – кадмий, олово, никел, живак.

Б. Биологични показатели

Хидробиологичният мониторинг се извършва за макробезгръбначни в реки по Ирландски Бiotичен Индекс. Периодично в определени пунктове (през 3 г.) се извършва наблюдение и на останалите биологични елементи съгласно изискванията на РДВ – фитопланктон (язовири), фитобентос, макрофити и риби. Мониторингът и оценката на състоянието на биологичните елементи в реки се извършват по методиките одобрени със Заповед № РД-412/15.06.2011г. на Министеръра на околната среда и водите.

Мониторингът на биологичните елементи в езера и язовири се извършва по методики, приложени в рамките на научна разработка за определяне на референтни условия и класификационна система за оценка на екологично състояние през 2009-2010г.

- Обобщена информация за състоянието на повърхностните води по поречия, като се прави сравнение с предишни години, в т.ч. участъци от поречия /община, в близост до населено място/, които по определени показатели са били в отклонение от стандартите за качество на околната среда (СКОС), съгласно Наредбите по чл. 135, ал.1, т.17 и т.18, а до влизането на Наредбата по чл. 135, ал.1, т.18 в сила - съгласно нормите за допустима степен на замърсяване, съгласно Наредба № 7/1986 г. за показатели и норми за определяне качеството на течащите повърхностни води. Посочват се причините за проблемите.

2.3. Информация за състоянието на повърхностните води по поречия по отношение на замърсяване.

Съгласно изискванията на европейското и национално законодателство за повърхностните води се определя химично и екологично състояние.

2.3.1. Химично състояние

Химично състояние	
Добро	Лошо

При оценката на химичното състояние на повърхностните водни тела са разглеждани т.нар. приоритетни вещества като са съпоставяни с определените стойности на стандартите за качество, въведени от **Директива 2008/105/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2008 година за определяне на стандарти за качество на околната среда в областта на политиката за водите**, транспонирана в Наредба за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители.

Химичното състояние на повърхностните водни тела се оценява в два класа – добро и лошо, които се изобразяват на картите съответно със син и червен цвят. За

тази цел се изчисляват средногодишни стойности за съдържанието на разтворените в повърхностни води приоритетни вещества.

През 2012г. в определени водни тела в област Хасково и Кърджали са извършвани анализи за наличие на приоритетни вещества /Pb,Cd,Ni,Hg/. В три водни тела (едно тяло в басейна на р.Марица и две в басейна на р.Арда) резултатите показват превишаване на стандартите за качество на околната среда, въведени с Директива 2008/105/ЕО.

Резултати от определяне на химичното състояние:

Таблица № 2-3 Брой повърхностни ВТ по химично състояние на територията на област Хасково и Кърджали

	ВТ	Марица	Тунджа	Арда	Бяла	Общо
Химично състояние	Добро	24	1	21	2	48
	Лошо	1	0	2	0	3
	общо ВТ	25	1	23	2	51

2.3.2.Екологично състояние

Екологично състояние				
Много добро	Добро	Умерено	Лошо	Много лошо

Екологичното състояние на повърхностните водни тела се оценява в пет класа: много добро, добро, умерено, лошо и много лошо, които се изобразяват с показаните в таблицата цветове.

ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ		
хидроморфологични показатели	биологични показатели	химични показатели

За оценка на екологичното състояние се разглеждат следните групи елементи: биологични, хидроморфологични и физико-химични елементи. Водещи за определяне на състоянието са биологичните елементи.

Таблица № 2-4 Показатели за определяне на екологичното състояние

хидроморфологични показатели	хидроложки режим
	морфологични условия
	непрекъснатост на реката
биологични показатели	Фитопланктон
	Фитобентос
	Макрофити
	Дънни безгръбначни
	Риби
Химични показатели	общи показатели
	биогенни вещества
	специфични вещества

При оценката на екологичното състояние на водните тела е използвана разработената през 2010 г. класификационна система, включваща биологични и физико-химични елементи за качество (Приложение 2.1.)

2.3.3. Резултати за екологичното състояние

В Таблица № 2-5 са дадени резултатите от оценката на екологичното състояние на повърхностните водни тела в област Хасково и Кърджали по речни басейни. Анализът на резултатите показва, че съотношението на телата в добро и лошо състояние е 25/26. (49% в добро състояние). При сравняване на резултатите от мониторинга през 2011г. се наблюдава тенденция във запазване на съотношението на водните тела в добро и лошо (през 2011г. 49% от водните тела са в добро състояние). Основните физико-химични показатели, по които се наблюдават отклонения са свързани с органично замърсяване - фосфати, общ фосфор, амониев азот, нитратен азот, общ азот, БПК. Въведената класификационната система е особено чувствителна към замърсяването с фосфати и общ фосфор, което налага прецизиране на методите за анализ на тези показатели.

Таблица № 2-5 Брой водни тела разпределени по екологично състояние в области Хасково и Кърджали

	Общо ВТ	Марица	Тунджа	Арда	Бяла	Общо
Екологично състояние	мн.добро	1	0	5	0	6
	Добро	6	1	10	2	19
	Умерено	11	0	5	0	16
	Лошо	7	0	3	0	10
	мн.лошо	0	0	0	0	0
	ВТ	25	1	23	2	51

2.3.4. Общо състояние на водните тела.

Общото състояние на повърхностните водни тела се определя като добро или лошо, на базата на по-лошата от оценките за химично и екологично състояние

Таблица № 2-6 Брой повърхностни ВТ по общо състояние на територията на област Хасково и Кърджали

	ВТ	Марица	Тунджа	Арда	Бяла	Общо
Общо състояние	Добро	7	1	15	2	25
	Лошо	18	0	8	0	26
	общо ВТ	25	1	23	2	51

Подробна информация за химичното, екологично и общо състояние на повърхностните водни тела на територията, контролирана от РИОСВ-Хасково е представена в Приложение 2.2.

2.3.5. Състояние на повърхностните водоизточници за питейно-битово водоснабдяване.

Оценката на състоянието на повърхностните питейни водни тела е извършена в зависимост от категорията на водоизточниците в тях. Категорията на водоизточниците се определя на базата на резултатите от извършвания мониторинг и нормите в Приложение 1 на Наредба № 12 от 2002 г. за оценка на качеството на повърхностните води за питейно-битови цели. Съгласно тази наредба

водоизточниците се класифицират в три категории в зависимост от качеството на водите – А1,А2,А3, като А1 е за най-доброто качество.

На територията на Кърджалийска област се намират 2 водохващания за питейно-битово водоснабдяване от повърхностни води в басейна на р.Арда – яз.Боровица и р.Козма дере. Допълнително е определено питейно водно тяло на р.Казаците. Процедура по издаване на разрешително за питейнобитово водоснабдяване на водохващането е стартирала. В Таблица № 4-5 са дадени резултатите от определяне категорията на водоизточниците и определяне състоянието на повърхностните питейни водни тела по данни от мониторинга за 2012г.

Таблица № 2-7 Състояние на повърхностните питейни водни тела на територията на област Кърджали

№	Код на защитената територия	Код на водното тяло	Име на водното тяло		Водоизточник	Категория водоизточник	Състояние водно тяло
1	BG3DSWAR04	BG3AR600L025	Яз. Боровица – ПБВ	1	яз. Боровица	A2	A2
2	BG3DSWAR06	BG3AR300R013	р. Козма дере (приток на Буюк дере) до водохващане за ПБВ	2	р. Козма дере	A3	A3

Данните от 2012 г. показват, че двете водохващания са в категория А2 и А3 съгласно Приложение 1 на Наредба 12, което определя доброто състояние на водните тела.

Кратка обобщена информация за обектите, източници на отпадъчни води

Най - значителен замърсител на повърхностните водни обекти в региона на РИОСВ – Хасково са канализационните системи на населените места. Доскоро в целия регион нямаше действаща ГПСОВ. В края на 2010г. изтече срокът за изграждане на ГПСОВ за населените места с над 10000 еквивалентни жители. На територията, контролирана от РИОСВ – Хасково те са: Хасково, Димитровград, Кърджали, Харманли и Свиленград. През декември 2010г беше въведена в експлоатация ГПСОВ на гр.Димитровград, а през 2011г. и ГПСОВ на гр.Хасково. Проведеният собствен мониторинг от двата обекта през 2012г, както и контролните проверки през годината показват ефективно пречистване на отпадъчните води и спазване на определените индивидуални емисионни ограничения в разрешителните за заустване. До края на 2014г следва да бъдат построени ПСОВ и за населените места между 2000 и 10000 еквивалентни жители – Симеоновград, Любимец, Момчилград, Крумовград, Ивайловград, Джебел и с.Бенковски, общ.Кирково. За нито едно от тях обаче, както и за Кърджали, Харманли и Свиленград изграждането на ПСОВ не е започнало. Отпадъчните води от тези населени места все още се заустват в реките – приемници без пречистване.

Изградени и въведени в експлоатация са и малки ПСОВ на селата: с.Мезек, общ.Свиленград, с.Поповец и с.Зимовина, общ.Стамболово, с.Ново Соколино,

общ.Момчилград, с.Прогрес, общ.Момчилград и с.Егрек, с.Студен кладенец, общ.Крумовград и кв."Изгрев", Крумовград, но някои не работят добре, а в други почти не постъпват замърсени отпадъчни води. Построени са още няколко канализационни системи на села и малки ПСОВ, но те не се въвеждат в експлоатация.

След добрата работа и повишена активност на общинските администрации в региона през 2012г. бяха подписани договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма „Околна среда 2007 - 2013г.“ за „Изграждане на пречиствателна станция за отпадъчни води /ПСОВ/ и довеждащ колектор, разширение и реконструкция на водоснабдителната и канализационната мрежа на гр.Кърджали“, „Изграждане на пречиствателна станция за отпадъчни води /ПСОВ/ и доизграждане и модернизирание на канализационната и водопроводната мрежи на гр.Свиленград“ и „Реконструкция на водопроводна и канализационна мрежа с ПСОВ на гр.Момчилград“. Одобрен на областен експертен съвет е и идеен инвестиционен проект „Предотвратяване на последствията от наводненията в с.Бисер, общ.Харманли, обл.Хасково чрез подобряване на системата за водоснабдяване, изграждане на мрежа за събиране и отвеждане на отпадъчните води и ПСОВ на с.Бисер“. Строителството на тези обекти все още не е започнало.

Контролираните от РИОСВ - Хасково през 2012г стопански обекти и дейности, формиращи и изпускащи замърсени производствени отпадъчни води в повърхностни води, за които са необходими пречиствателни съоръжения са 54. От тях почти всички са с изградени пречиствателни съоръжения. През 2012г. е установена производствена дейност без действащо пречиствателно съоръжение от две винарски изби в община Харманли и едно млекопреработвателно предприятие в община Джебел, за което са съставени актове и издадени наказателни постановления. Без пречистване (или с минимално утаяване) изтичат и водите от всички ликвидирани рудници.

Шест са обектите в териториалния обхват на РИОСВ - Хасково, които с отпадъчните си води изпускат приоритетни и приоритетно опасни вещества (съгласно Приложение 1 към чл. 1,ал. 2 на Наредбата за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители), в случая кадмий, олово и никел. Два от тях през 2012г почти напълно са прекратили производствената си дейност - „ОЦК“АД, Кърджали и „Сакар трейдинг“АД, Свиленград. Въпреки това, макар и в много по-малки количества изпускането на приоритетни и приоритетно опасни вещества от площадката на „ОЦК“АД продължава. „Горубсо –Кърджали“АД зауства отпадъчни води само през зимния период, като те отговарят на емисионните норми по тези показатели.

Останалите емитери на приоритетни и приоритетно опасни вещества са ликвидирани преди години рудници, от които изтичат замърсени с тежки метали руднични води - „Саже“, с.Сърница, общ. Минерални бани, „Маджарово ЕАД в ликвидация“, „Звездел“. От тях най-значимо е замърсяването, причинено от непречистените води от ликвидираните мини „Маджарово“, тъй като заустваното в р.Арда и протоците ѝ водно количество е най-голямо. Проведеният мониторинг през 2012г. установява периодични отклонения от стандартите за качество на околната среда по показателите цинк и кадмий, което определя лошото екологично и химично състояние на водното тяло.

Предприятията, заустващи в повърхностни води, от дейността на които се формират биоразградими промишлени отпадъчни води в региона на РИОСВ –

Хасково са 27. Най-значителните от тях са: Северна индустриална зона - Хасково, (включваща Пивоварен завод на „Каменица” АД, „Българска млечна компания - Хасково” ООД, „НИК” АД, Хасково), месопреработвателно предприятие на „Мусан” ООД, с. Вълкович, „Катаржина естейт” ЕООД, Свиленград, „Телиш” АД, София, Винарска изба „Винивел” ЕООД гр. Ивайловград, „Тера Тангра” ООД, гр. Харманли, Винарска изба „Винивел” ЕООД гр. Ивайловград, „Дельо войвода - милк” ООД, мандра с. Добромирци и др.

За съжаление голяма част от съществуващите пречиствателни съоръжения са неподходящи или не отговарят на съвременните изисквания, поради което не работят ефективно и не постигат определените в разрешителните за заустване норми. В други случаи въпреки старанието на операторите („Катаржина естейт” ЕООД, Свиленград, „Телиш” АД, София, „Център за бежанци“, с. Пъстрогор, общ. Свиленград и др.) и вложените инвестиции монтираните нови пречиствателни инсталации също не постигат определените индивидуални емисионни ограничения (ИЕО), най - вероятно поради избор на неподходящи за това производство или дейност съоръжения. С изграждането на новия завод на „Теклас – България” АД, Кърджали през 2012г изцяло беше реконструирана и разширена пречиствателната станция, която след период на наладка през 2013г най-после показва висока степен на пречистване (все още над ИЕО).

В изпълнение на плана за контролната дейност през 2012г. са извършени 91 проверки на 74 обекта. Не са проверени само емитери на отпадъчни води, за които е постъпила информация или при посещението на място е установено, че не работят. Общият брой на извършените проверки, свързани със замърсяването на водните обекти, през 2012г. е 189. Експертите от направлението са взели участие и в 29 комплексни проверки на различни предприятия. Осъществени са и 98 извънредни проверки, от които 42 по жалби или сигнали, 13 проверки на изпълнението на предписания и др.

За изпълнение на законови изисквания, за представяне на информация и др. през годината са дадени 169 предписания. Съставени са 3 акта за 5 неизпълнени предписания. Част от предписанията се проверяват през 2013г.

Най-чести нарушения на екологичното законодателството по отношение на отпадъчните води са неспазването на определените в разрешителните за заустване или в комплексните разрешителни ИЕО, неподдръжане на пречиствателните съоръжения в режим на техническа и експлоатационна изправност, заустване на отпадъчни води без необходимото разрешително за заустване, най-често от животновъдни обекти, аварийни замърсявания на водите и др.

В резултат на извършените проверки са наложени с НП или намалени със заповед 19 ежемесечни санкции (17 през 2011г.) на: „Неохим” АД, гр. Димитровград, „ОЦК” АД, Кърджали, „Каменица” АД, гр. Пловдив – Пивоварен завод гр. Хасково, „Мусан” ООД, гр. Джебел, „Галус” АД, София, „Ес енд Би индастриъл минералс” АД, гр. Кърджали, „Туфи строй” ООД, гр. Кърджали, „Леги” ЕООД, гр. Харманли, „Извор АМ” ООД, с. Горски извор, „Мони Мес” ЕООД, гр. Хасково и „Теклас България” АД, гр. Кърджали. Сумата по наложените санкции възлиза на 10 265 лв. (като сума от едномесечни санкции). Съставени са 24 акта и издадени 23 наказателни постановления на обща стойност 26 100 лв. Сравнението на всички показатели за дейността със съответните за 2011г. показва добро изпълнение на плана за годината и в резултат засилен контрол и натиск върху операторите за спазване на законодателството по води.

През 2012г. на „Неохим“ АД, Димитровград са съставени два акта и издадени наказателни постановления в размер на 4 000 лв. всяко от тях за изпускане при аварийни ситуации във водния обект на отпадъчни води в нарушение на емисионните норми, залегнали в условията на КР № 8/2006г.

За неспазване на ИЕО за заустваните води са съставени актове и издадени НП на „Горубсо-Кърджали“ АД, Кърджали и ТЕЦ „Марица 3“ АД, Димитровград. През 2012г започна изграждането на отговарящи на изискванията 2 депа и 2 площадки за временно съхранение преди депониране на отпадъците от дейността на ТЕЦ „Марица 3“ АД, предстои изграждане и на оборотна система за дренажните води, което следва да доведе до прекратяване на замърсяването на подземните води и на заустването на неотговарящи на ИЕО отпадъчни води в р. Марица.

Пробив на хвостопровода на „Горубсо-Кърджали“ АД, Кърджали е довел до изтичане на отпадъчен пулп, формиран от цианидната инсталация, (след цикъла на обезвреждане на цианидите) в р. Арда, под Ардински мост. За нарушението е съставен акт и издадено НП на стойност 2 000 лв.

Съставен е акт и е издадено наказателно постановление на стойност 2 000 лв. на „Енерджи Кърджали“ АД, София, собственик на фотоволтаична централа, разположена върху рекултивирано хвостохранилище, поради това че в резултат на строителни дейности значителни количества хвост са изнесени от тялото и стената на хвостохранилището и са отложени в яз. „Студен кладенец“ и прилежащите му земи.

При планов контрол в края на месец септември бяха проверени и винарските изби на “Тера Тангра” ООД, гр. Харманли, “Катаржина естейт” ЕООД, гр. Свиленград, “Телиш” АД, с. Коларово, ВИ “Малката звезда” ООД, гр. Харманли – на разклона за с. Коларово и „Шато Коларово” ООД, с. Коларово. За констатираните нарушения – липса на пречиствателни съоръжения, неспазване на нормите в разрешителните за заустване и др. бяха съставени актове и издадени НП в размер от 500 лв. до 2000 лв.

За неподдържане на пречиствателните съоръжения в техническа и експлоатационна изправност от Цех за матиране и ситопечат на бутилки в с. Българин, „ОЦК“ АД, Кърджали, ПСОВ с. Ново Соколино, общ. Момчилград, ЕТ “Ердуван Назив“, кланица с транжорна в гр. Кърджали, „Българско сирене“ АД, гр. Хасково и Свинеферма в с. Клокотница бяха съставени актове и издадени НП на всеки оператор.

За нарушаване на условие в разрешителното за заустване, забраняващо заустване на отпадъчни води в повърхностния воден обект до изграждането и въвеждането на ЛПСОВ в експлоатация (юни 2015г.) на “Дельо войвода милк” ООД, с. Добромирци (млекопреработвателно предприятие) е съставен акт и издадено НП в размер на 2 000 лв.

Все по - голям проблем, причина за доста жалби и сигнали всяка година, са ракиените казани, които формират малки водни количества, но с много високи концентрации на замърсяващи вещества (ХПК до десетки хиляди мг/дм³). Те са източник и на силни миризми. Издаването на разрешителни за заустване на отпадните им води не подобрява качеството им. Монтирането на нови, ефективни пречиствателни съоръжения е трудно постижимо поради характера на водите и финансови причини. Голям брой сигнали за замърсяване на водите в РИОСВ – Хасково са постъпили и от дейността на животновъдни ферми. За констатираните нарушения на ракиените казани на ЕТ “Роал – Росен Мусов”, ЕТ “Оригинал – Янко

Бахчеванов”, ЕТ“Васил Станчев“ в гр.Хасково, “Ралица 2009”ЕООД, с.Радието, ЕТ”Войников – Петьо Войников“, с.Горски извор и на "Матев"ООД, „Хеликс“ООД (Стопанства за отглеждане на патици в кв.Черноконево и с.Крепост) и кравеферма на Стойчо Стойков с.Татарево, общ.Мин бани са съставени актове и издадени наказателни постановления за суми от 100 лв. до 2 000 лв. На тях и на останалите проверени казани и животновъдни ферми са дадени предписания с мерки за изграждане на пречиствателни съоръжения, подобряване на пречиствателния процес и получаване на разрешителни за заустване от БДУВ ИБР – Пловдив.

3. Подземни води

3.1. Кратка информация за пунктовете за наблюдение, териториално разположение; наблюдавани показатели.

В района на РИОСВ- Хасково (области Хасково и Кърджали) са разположени 16 подземни водни тела. Националната мрежа за мониторинг на химичното състояние на подземните води в този район през 2012 година включва 20 хидрогеоложки пункта :

1. **BG3GoahN1-2MP019** - Сондаж № 3, гр. Хасково - 1, общ. Хасково (Оперативен мониторинг)
2. **BG3GoahN1-2MP020** - Кладенец, с. Малево, общ. Хасково (Оперативен мониторинг)
3. **BG3GoahN1-2MP021** - ПС - ПБВ - 15 Сондажа, гр. Хасково-Източна зона, общ. Хасково (Оперативен мониторинг)
4. **BG3Go000aQhMP022** - ПС - 3 Кладенеца + 6 Сондажа, с. Брягово, общ. Хасково (Оперативен мониторинг)
5. **BG3Go0000NMP023** - ПС-нова, с. Узунджово, общ. Хасково (Оперативен мониторинг)
6. **BG3Go000aQhMP024** - Кладенец, с. Странджево, общ. Крумовград (Контролен мониторинг)
7. **BG3Go000aQhMP025** - Дренаж, с. Странджево, общ. Крумовград (Контролен мониторинг)
8. **BG3Go000aQhMP131** - ПС "Крумовград" - 3 Кладенеца, гр. Крумовград, общ. Крумовград (Контролен мониторинг)
9. **BG3Go0000NMP026** - Сондаж, Винарска къща "Сакар", гр. Любимец, общ. Любимец (Оперативен мониторинг)
10. **BG3Go0ahN12MP132** – Сондаж, гр. Свиленград, общ. Свиленград (Контролен мониторинг)
11. **BG3Go000aQ2MP027** - Кладенец ПС, гр. Симеоновград, общ. Симеоновград (Оперативен мониторинг)
12. **BG3Go000aQhMP053** - Кладенец - ПС-ПБВ, с. Момково, общ. Свиленград (Контролен мониторинг)
13. **BG3Go000aQhMP054** - Кладенец, гр. Харманли, общ. Харманли (Контролен мониторинг)
14. **BG3Go00PtPgMP079** - Извор - ПС "Кандилка", с. Кандилка, общ. Крумовград (Оперативен мониторинг)
15. **BG3Go00A+PtMP063** - Извор - ПС, с. Камилски дол, общ. Ивайловград (Контролен мониторинг)
16. **BG3Go000Pg2MP088** - Сондажи на КГМР, гр. Хасково, общ. Хасково (Контролен мониторинг)
17. **BG3Go0000PgMP067** - Извор, с. Миладиново, общ. Кърджали (Контролен мониторинг)
18. **BG3Go0000PgMP092** - Извор, с. Паничково, общ. Черноочене (Контролен мониторинг)

19. **BG3G00000PtMPo80** - Извор (Чешма), с. Дрангово, общ. Кирково (Контролен мониторинг)

20. **BG3G00000aQзMPo35** - Кладенец - ПС, с. Скобелево, общ. Минерални бани (Оперативен мониторинг)

Показателите за мониторинг на химичното състояние на подземните води, които се наблюдават на територията на Хасковска и Кърджалийска област се разпределят в четири групи:

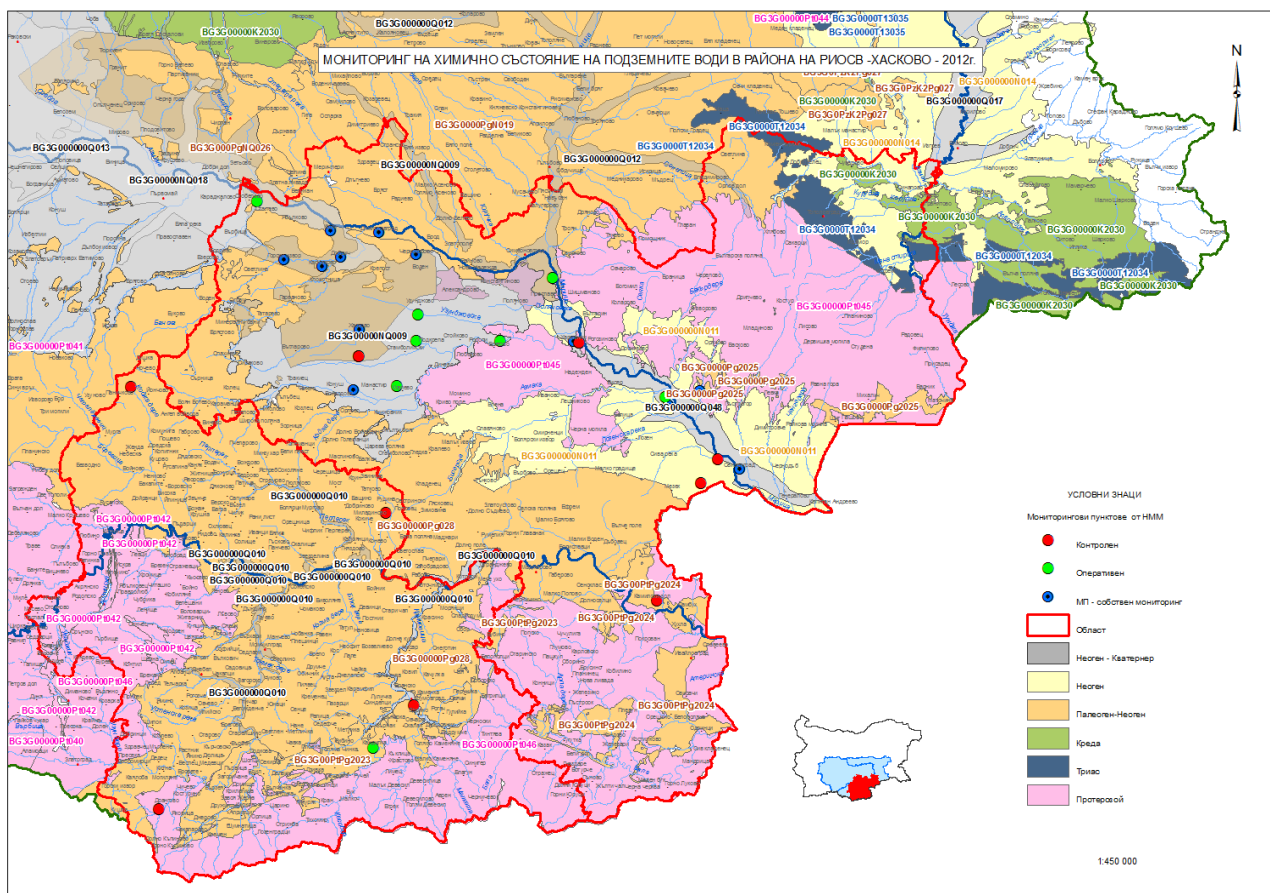
1. **I група - основни физико-химични показатели** - разтворен кислород, окислително-възстановителен потенциал, рН, електропроводимост, нитратни йони, амониев йони, температура, перманганатна окисляемост, обща твърдост, калций, магнезий, хлориди, натрий, калий, сулфати, хидрокарбонати, карбонати, сух остатък – анализират се всички или отделни показатели във всички пунктовете за подземни води сезонно (четири пъти в годината).

2. **II група - допълнителни физико-химични показатели** – нитритни йони, фосфати, общо желязо, манган – анализират се всички или отделни показатели в голяма част от мониторинговите пунктове сезонно (четири пъти в годината) или на полугодие (два пъти годишно).

3. **III група – метали и металоиди** – олово, кадмий, арсен, живак, мед, цинк, никел, хром – тривалентен, хром – шествалентен, обща α – активност и обща β – активност – анализират се отделни показатели само в част от мониторинговите пунктове веднъж годишно през трето тримесечие.

4. **IV група – органични вещества** – не са извършени анализи.

Карта 1: Мониторинг на химичното състояние на подземните води в района на РИОСВ-Хасково – 2012 год.

3.2. Собствен мониторинг на подземни води.

На територията на РИОСВ-Хасково са разположени 36 пункта за собствен мониторинг на химичното състояние на подземните води.

Подземно водно тяло №	Брой мониторингови пунктове - собствен мониторинг	Населено място	Съдържания над прагова стойност	Съдържания над стандарт	Отклонения на микробиологични показатели в зони за защита на водите	Състояние
BG3G00000NQ009	3	1. с. Войводово	н.з.	н.з.		●
	1	2. с. Каснаково	н.з.	н.з.		●
	8	3. гр. Хасково	Нитрати - 45 mg/l Калций - 143,7 mg/l	Нитрати - 90,9 ÷ 978 mg/l Калций - 244 mg/l Манган - 1,066 mg/l Фосфати - 0,62 mg/l		●
BG3G000000N011	2	1. с. Георги Добрево	н.з.	н.з.		●
	1	2. гр. Любимец		Нитрати - 237 mg/l		●
BG3G000000Q013	2	1. гр. Димитровград	Нитрати - 39 mg/l	Калций - 152 mg/l		●
BG3G0000PgN019	4	1. гр. Димитровград	Никел - 0,017 mg/l	Амониеви йони - 0,59 ÷ 31 mg/l Нитрати - 54 mg/l Сулфати - 397 ÷ 633 mg/l Арсен - 0,06 ÷ 0,55 mg/l Олово - 0,012 ÷ 0,028 mg/l		●

				Желязо - 2,36 ÷ 7,41 mg/l Флуориди - 1,8 mg/l Селен - 0,013 ÷ 0,086 mg/l		
	3	2. с. Черногорово	Амониеви йони - 0,49 mg/l Олово - 0,008 ÷ 0,009 mg/l	Амониеви йони - 0,73 ÷ 2,9 mg/l Сулфати - 519 ÷ 590 mg/l Арсен - 0,012 ÷ 0,021 mg/l Олово - 0,011 mg/l Желязо - 3,09 ÷ 7,19 mg/l Нефтопродукти - 0,14 mg/l		●
BG3G0000PgN026	1	1. с. Горски Извор	н.з.	н.з.		●
	1	2. гр. Димитровград	Амониеви йони - 0,46 mg/l Нитрати 47,86 mg/l Сулфати - 210,3 mg/l			●
	1	3. с. Добрич	Фосфати - 0,49 mg/l	Сулфати - 430 mg/l Калций - 226 mg/l Твърдост (обща) - 15,6 mg Eqv/l		●
	1	4. с. Крум	Амониеви йони - 0,43	Нитрити - 0,5 mg/l Нитрати - 52,8 mg/l		●

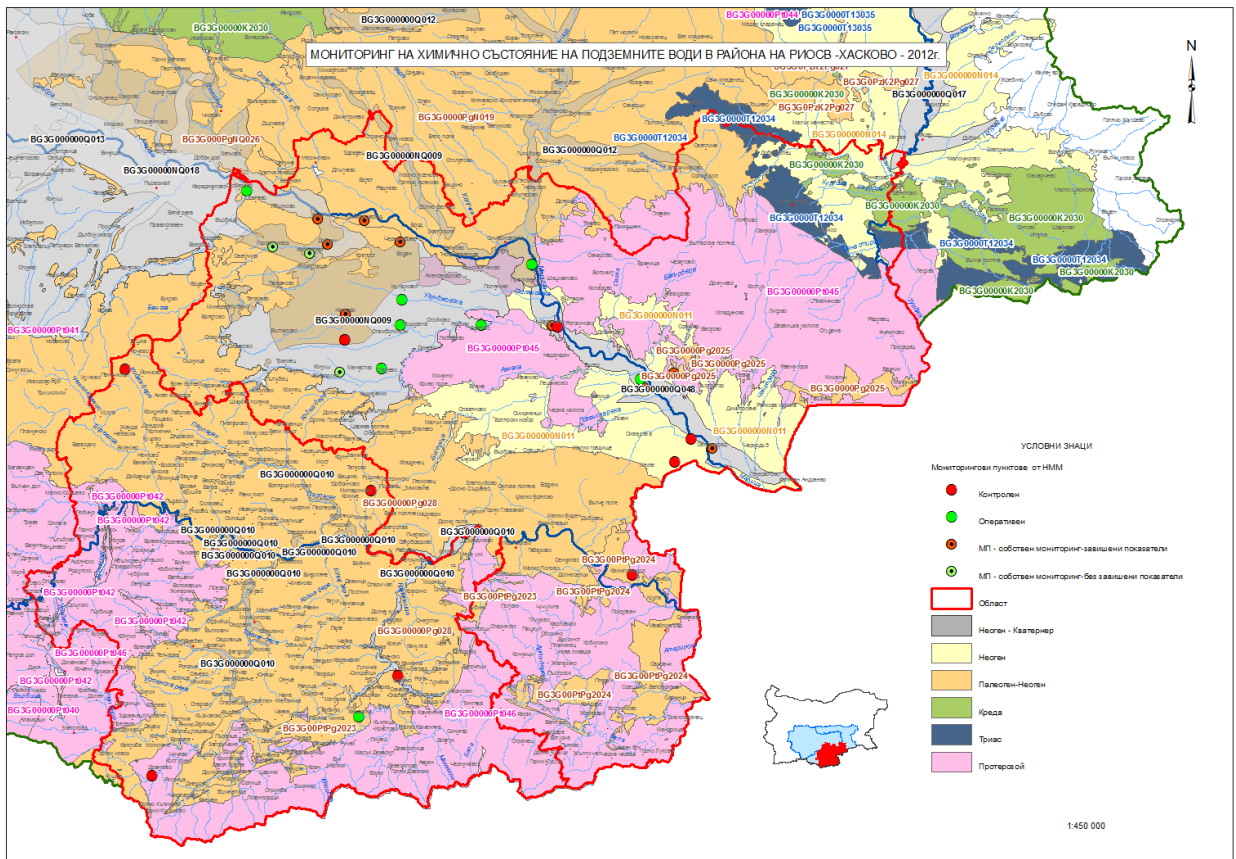
			mg/l			
	2	5. гр. Хасково	Нитрати - 42 mg/l	Калций - 155 mg/l Електропроводимост - 2384 μ S/cm		●
BG3G000000Q048	1	1. с. Георги Добрево		Перманганатна окисляемост - 34,9 mgO ₂ /l		●
	2	2. гр. Свиленград	Сулфати - 204 mg/l			●
	3	3. гр. Харманли	Нитрати - 40 mg/l Сулфати - 239 mg/l	Нитрити - 0,64 mg/l Нитрати - 167 mg/l Калций - 176 mg/l Манган - 0,141 mg/l Твърдост (обща) - 13,2 mg Eqv/l Фосфати - 2,3 mg/l		●

Забележка:

- – лошо състояние
- – добро състояние

На представената по-долу карта с червени точки са населените места, при които се фиксират съдържания над прагова стойност и над стандарт в мониторингови пунктове, а със зелени точки – тези населените места, при които няма завишения на прагова стойност и стандарт на наблюдаваните показатели в мониторингови пунктове.

Карта 2: Собствен мониторинг на химичното състояние на подземните води в района на РИОСВ-Хасково – 2012 год.

3.3. Оценка на състоянието на подземните водни тела.

Оценка на химическото състояние на отделен мониторингов пункт и генерална оценка на химическото състояние на отделно ПВТ като цяло се извърши по методика разработена в обществена поръчка с предмет “Определяне на праговете на замърсяване на подземните води и разработване на класификационна система за химичното състояние на подземни водни тела”. Тази методиката е в съответствие с Директива 2006/118/ЕС и Ръководство № 18 за статус на подземни води и тренд оценка.

Химичното състояние на подземните води се оценява въз основа на информация, която ИАОС изпраща на Басейнова Дирекция за управление на водите в Източноевропейски басейн - център Пловдив. Пробите са анализирани в ИАОС - Регионална лаборатория – Хасково. Резултатите от проведения мониторинг се сравняват с прагови стойности (ПС) на отделните показатели, а също и със стандарта според Приложение № 1 към чл. 10, ал. 2, т. 1 на Наредба № 1 от 10.10.2007г. (измен. ДВ, бр.2 от 2010 год., изм. и доп. ДВ, бр.15 от 21.02.2012 год.) за проучване, ползване и опазване на подземните води.

Таблица: Оценка на химическото състояние на подземни води в района на РИОСВ – Хасково – 2012 год.

№ по ред	Код ПВТ	Име ПВТ	Оценка на химическото състояние на подземни води - 2012 год.					
			База - националната мрежа за мониторинг на химичното състояние на подземните води			База - собствен мониторинг на химичното състояние на подземните води		
			Параметри с концентрации на РС над ПС	Параметри с концентрации на РС над Стандарт	Състояние	Параметри с концентрации над ПС	Параметри с концентрации над Стандарт	Състояние
1	BG3G000000NQ009	Порови води в Неоген - Кватернер - Хасково	Манган - 0,042 mg/l Амониеви йони - 0,44 mg/l	Желязо - 0,24 mg/l Обща α-активност - 0,975 Bq/l	лошо	Нитрати - 45 mg/l Калций - 143,7 mg/l	Нитрати - 90,9 ÷ 978 mg/l Калций - 244 mg/l Манган - 1,066 mg/l Фосфати - 0,62 mg/l	лошо
2	BG3G000000Q010	Порови води в Кватернер - река Арда	н.з.	н.з.	добро			Липсва мониторинг
3	BG3G000000N011	Порови води в Неоген - Свиленград-Стамболово	н.з.	н.з.	добро		Нитрати - 237 mg/l	лошо
4	BG3G000000Q012	Порови води в Кватернер - Марица Изток	Фосфати - 0,44 mg/l	Манган - 2,134 mg/l	лошо			Липсва мониторинг
5	BG3G000000Q013	Порови води в Кватернер - Горнотракийска низина		Фосфати - 1,06 mg/l	лошо	Нитрати - 39 mg/l	Калций - 152 mg/l	лошо

6	BG3G0000PgN019	Порови води в Палеоген - Неоген - Марица Изток			Липсва мониторинг	Никел - 0,017 mg/l Амониеви йони - 0,49 mg/l Олово - 0,008 ÷ 0,009 mg/l	Амониеви йони - 0,59 ÷ 31 mg/l Нитрати - 54 mg/l Сулфати - 397 ÷ 633 mg/l Арсен - 0,012 ÷ 0,55 mg/l Олово - 0,011 ÷ 0,028 mg/l Желязо - 2,36 ÷ 7,41 mg/l Флуориди - 1,8 mg/l Селен - 0,013 ÷ 0,086 mg/l Нефтопродукти - 0,14 mg/l	лошо
7	BG3G00PtPg2023	Пукнатинни води - Крумовград - Кирковска зона	н.з.	н.з.	добро			Липсва мониторинг
8	BG3G00PtPg2024	Пукнатинни води - Ивайловградски масив	н.з.	н.з.	добро			Липсва мониторинг
9	BG3G0000Pg2025	Пукнатинни води - Свиленградски масив			Липсва мониторинг			Липсва мониторинг

10	BG3G0000PgN026	Карстови води - Чирпан - Димитровград	н.з.	н.з.	добро	Амониеви йони - 0,43 ÷ 0,46 mg/l Нитрати 42 ÷ 47,86 mg/l Сульфати - 210,3 mg/l Фосфати - 0,49 mg/l	Сульфати - 430 mg/l Калций - 155 ÷ 226 mg/l Твърдост (обща) - 15,6 mg Eqv/l Нитрити - 0,5 mg/l Нитрати - 52,8 mg/l Електропроводимост - 2384 µS/cm	Лошо
11	BG3G00000Pg028	Пукнатинни води - Източно Родопски комплекс	н.з.	н.з.	добро			Липсва мониторинг
12	BG3G0000T12034	Карстови води - Тополовградски масив			Липсва мониторинг			Липсва мониторинг
13	BG3G00000Pt042	Карстови води - Ардино - Неделински басейн			Липсва мониторинг			Липсва мониторинг
14	BG3G00000Pt045	Пукнатинни води - Шишманово – Устремски масив			Липсва мониторинг			Липсва мониторинг
15	BG3G00000Pt046	Пукнатинни води - Централно Родопски комплекс	н.з.	н.з.	добро			Липсва мониторинг

16	BG3G000000Q048	Порови води в Кватернер - Свиленград- Стамболово	н.з.	н.з.	добро	Нитрати - 40 mg/l Сульфати - 204 ÷ 239 mg/l	Нитрити - 0,64 mg/l Нитрати - 167 mg/l Калций - 176 mg/l Манган - 0,141 mg/l Твърдост (обща) - 13,2 mg Eqv/l Фосфати - 2,3 mg/l Перманганатна окисляемост - 34,9 mgO2/l	Лошо
----	----------------	---	------	------	-------	---	--	------

3.4. Информация за състоянието и наднорменото замърсяване на подземните водни тела в пунктовете за мониторинг.

1. Подземно водно тяло BG3G00000NQ009 /Порови води в Неоген - Кватернер – Хасково/

Разположено в северозападната част на Хасковски район, заема Хасковската котловина (северната част на Източни Родопи). Водоносния хоризонт е изграден основно от пясъци, гравелити, пясъкливоглини с неоген-кватернерна възраст. Покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване са глинести пясъци. Цялото ПВТ има площ – 622 кв.км. Средна дебелина на водоносния хоризонт - 8 – 38 м. Среден коеф. на филтрация на ПВТ – 7 м/ден. Среден модул на подзем. отток – 0,8 л/сек/км².

От извършените наблюдения на отделните показатели се установи:

1. Мониторингов пункт при гр. Хасково (Сондаж № 3 - ВС "Хасково 1"):

Завишение на средногодишното съдържание от стандарта според Приложение № 1 към чл. 10, ал. 2, т. 1 на Наредба № 1 от 10.10.2007г. (измен. ДВ, бр.2 от 2010 год., изм. и доп. ДВ, бр.15 от 21.02.2012 год.) на желязо - 0,24 mg/l (стандарт - 0,2 mg/l) Съдържанието на Обща α -радиоактивност през трето тримесечие е 0,975 Bq/l, т.е. е над стандарта (0,5 Bq/l).

2. Мониторингов пункт при с. Малево (Кладенец):

а) завишение на средногодишното съдържание от стандарта според Приложение № 1 към чл. 10, ал. 2, т. 1 на Наредба № 1 от 10.10.2007г. (измен. ДВ, бр.2 от 2010 год., изм. и доп. ДВ, бр.15 от 21.02.2012 год.) на:

- сулфати - 501,75 mg/l (стандарт – 250 mg/l)

- манган - 0,05 mg/l (стандарт – 0,05 mg/l)

б) завишение на средногодишното съдържание от ПС на:

- твърдост (обща) - 11,03 mg-eqv/l (ПС – 10,25 mg-eqv/l)

- натрий - 190,45 mg/l (ПС – 154,84 mg/l)

3. Мониторингов пункт при гр. Хасково (ПС - ПБВ - 15 Сондажа - ВС "Източна зона") – в единични проби се фиксира завишение на наблюдавани показатели спрямо ПС – нитрати (41,2 mg/l), фосфати (0,39 mg/l, дори през четвърто тримесечие е над стандарт - 0,72 mg/l), но средногодишното съдържание и на двата показателя е под ПС съответно - 34,25 mg/l (ПС - 38,71 mg/l) и 0,32 mg/l (ПС - 0,38 mg/l).

4. Мониторингов пункт при с. Брягово (ПС - 3 Кладенеца + 6 Сондажа) – продължава тенденцията от предходни години на завишени средногодишни съдържания на желязо и манган от стандарта според Приложение № 1 към чл. 10, ал. 2, т. 1 на Наредба № 1 от 10.10.2007г. (измен. ДВ, бр.2 от 2010 год., изм. и доп. ДВ, бр.15 от 21.02.2012 год.) съответно: 0,98 mg/l (стандарт – 0,2 mg/l) и 1,231 mg/l (стандарт – 0,05 mg/l).

Наблюдава се завишение на средногодишното съдържание и на амониеви йони от стандарта - 0,80 mg/l (стандарт – 0,50 mg/l)

5. Мониторингов пункт при с. Узунджово (ПС-нова) - наблюдава се завишение над ПС на желязо през четвърто тримесечие 0,18 mg/l, но средногодишното съдържание на този показател - 0,12 mg/l е под ПС (0,16 mg/l).

ПВТ BG3G00000NQ009 е в лошо химично състояние по показателите желязо, манган и амониеви йони с релевантни стойности съответно 0,24 mg/l, 0,042 mg/l и 0,44 mg/l.

2. Подземно водно тяло BG3G00000Q010 /Порови води в Кватернер - река Арда/

Разположено в южната част на Хасковски район. Алувиалните отложения са образувани от р. Арда и нейните притоци – р. Върбица и р. Перперек. Водоносния хоризонт е изграден от пясъци, гравелити, глини, валуни с кватернерна възраст. ПВТ има площ - 101 кв. км. Средна дебелина на водоносния хоризонт – 5 м. Среден

коэф. на филтрация на ПВТ – 90 м/ден. Среден модул на подзем. отток – 2 л/сек/км².

От извършените наблюдения върху химичното състояние в отделни мониторингови пунктове се фиксира завишение на наблюдавани показатели в единични проби:

- спрямо ПС – нитрати в МП при с. Странджево (Дренаж) - 39,1 mg/l (ПС - 38,58 mg/l).

- спрямо стандарт - желязо МП при с. Странджево (Кладенец) и с. Странджево (Дренаж) съответно 0,48 mg/l и 0,23 (стандарт – 0,2 mg/l). Средногодишните съдържания на тези показатели са под ПС.

Подземно водно тяло BG3G000000Q010 е в добро химично състояние.

3. Подземно водно тяло BG3G000000Q048 /Порови води в Кватернер - Свиленград-Стамболово/

Заема терсата на р. Марица, в нейното долно течение. Водоносния хоризонт е изграден от пясъци, глини, гравелити с кватернерна възраст. ПВТ има площ 145 кв.км. Средна дебелина на водоносния хоризонт - 8 – 12 м. Среден модул на подзем. отток – 4 л/сек/км².

В мониторинговите пунктове при с. Момково (Кладенец - ПС-ПБВ) и гр. Харманли (Кладенец) не се установяват отклонения от ПС на наблюдаваните показатели.

Подземно водно тяло BG3G000000Q048 е в добро химично състояние.

4. Подземно водно тяло BG3G000000N011 /Порови води в Неоген - Свиленград-Стамболово/

Разположено е в източната част на Хасковски район. ПВТ заема т.н Свиленградско понижение, което е западната, стеснена част на Долнотракийската низина (наложена депресия), от север и североизток се огражда от Сакар, от юг е източната част на Ибредженската хорст антиклинала. Водоносния хоризонт е изграден от пясъци, гравелити, пясъкливо глини. ПВТ има площ 712 кв.км. Средна дебелина на водоносния хоризонт - 8 – 45 м. Среден коэф. на филтрация на ПВТ - 1 – 140 м/ден. Подхранва се основно от инфилтриралите се валежи, по-слабо от реките и деретата и водите от подложката. Среден модул на подзем. отток – 1 л/сек/км².

В мониторингов пункт при гр. Любимец (Сондаж - Винарска къща "Сакар") средногодишното съдържание на нитрати - 44,53 mg/l е над ПС (38,28 mg/l). Перманганатна окисляемост в единична проба (четвърто тримесечие) е над ПС – 4 mgO₂/l (ПС - 3,95 mgO₂/l) в МП при гр. Свиленград (Сондаж), но средногодишното съдържание е под ПС - 2,46 mgO₂/l. Релеватните стойности на нитрати и перманганатна окисляемост са под ПС съответно 28,71 mg/l и 1,83 mgO₂/l.

Подземно водно тяло BG3G000000N011 е в добро химично състояние.

5. Подземно водно тяло BG3G000000Q012 /Порови води в Кватернер - Марица Изток/

В Хасковски район попада една съвсем малка част /тясна ивица по поречието на р. Сазлийка/. Цялото ПВТ има площ 752 кв.км. Водоносния хоризонт е изграден от чакъли, пясъци, глини с кватернерна възраст. Средна дебелина на водоносния хоризонт - 40 м. Среден коэф. на филтрация на ПВТ - 0,075 – 110 м/ден. Подхранването става от реките, валежите и поливните води. Среден модул на подзем. отток – 3 л/сек/км².

В мониторингов пункт при гр. Симеоновград (Кладенец ПС) се фиксира завишение на:

- средногодишното съдържание от стандарта според Приложение № 1 към чл. 10, ал. 2, т. 1 на Наредба № 1 от 10.10.2007г. (измен. ДВ, бр.2 от 2010 год., изм. и доп. ДВ, бр.15 от 21.02.2012 год.) на манган - 2,134 mg/l (стандарт – 0,05 mg/l).

- завишение на средногодишното съдържание от ПС на фосфати - 0,44 mg/l (ПС – 0,40 mg/l)

Амониеви йони в единчна проба (трето тримесечие) показват стойност над стандарт – 0,83 mg/l (стандарт – 0,5 mg/l), но средногодишното съдържание на този показател е под ПС - 0,26 mg/l (ПС - 0,38 mg/l).

Подземно водно тяло BG3G000000Q012 е в лошо химично състояние.

6. Подземно водно тяло BG3G000000Q013 /Порови води в Кватернер - Горнотракийска низина/

В Хасковски район е съвсем малка част от него /най-югоизточните му части/. Като цяло водоносния хоризонт е изграден основно от пясъци, пясъкливи глини, пясъкливи гравелити с кватернерна възраст. Цялото ПВТ има площ 2727 кв.км, средна дебелина на водоносния хоризонт 1-20 м. Среден коеф. на филтрация на ПВТ – 75 м/ден. Подхранва се от реките и деретата притоци на р. Марица, от инфилтриралите се валежи и поливни води, от карстовите води на южната оградна верига, които подземно се изливат в алувия. Среден модул на подзем. отток - 4,1 л/сек/км²

В мониторингов пункт при с. Скобелево (Кладенец – ПС) продължава тенденцията от предходните години на завишени съдържания на фосфати (в отделни проби над 3 пъти) спрямо стандарта според Приложение № 1 към чл. 10, ал. 2, т. 1 на Наредба № 1 от 10.10.2007г. (измен. ДВ, бр.2 от 2010 год., изм. и доп. ДВ, бр.15 от 21.02.2012 год.) - 0,5 mg/l, средногодишното съдържание за този показател е 1,06 mg/l.

В района на РИОСВ-Хасково подземно водно тяло BG3G000000Q013 е в лошо химично състояние.

7. Подземно водно тяло BG3G0000PgN019 /Порови води в Палеоген - Неоген - Марица Изток /

ПВТ е разположено в Североизточната част на Източнобеломорски басейн. Заема източната част на Маришкия каменовъглен басейн. ПВТ има площ от 3103 км². Водоносния хоризонт е изграден от глини, пясъци, въглищни шисти, въглища. Подхранването на напорния хоризонт става главно от подземния поток в пролувиалните отложения на Новозагорското поле и от пукнатинните води на подложката (там където хоризонтът заляга върху гранит, мрамори, кристалинни шисти). Средна дебелина на ПВТ – 40 м, среден коефициент на филтрация - 0,075 - 110 м/ден, среден модул на подземния отток – 0,6 л/сек/км²

Това ПВТ няма мониторингови пунктове от националната мрежа за мониторинг на химичното състояние на подземните води за наблюдение в района на РИОСВ-Хасково.

8. Подземно водно тяло BG3G00PtPg2023 /Пукнатинни води - Крумовград - Кирковска зона/

ПВТ е разположено в Източните Родопи, заема южната част на Хасковски район. Водоносния хоризонт е изграден от органогенни варовици - кавернозни, варовити пясъчници, мергели, мрамори, калкошисти с протерозойска и палеогенска възраст. ПВТ има площ - 217 кв. км. Среден коеф. на филтрация на ПВТ - 0,016 - 0,08 м/ден. Среден модул на подзем. отток – 0,5 л/сек/км².

В мониторингов пункт при с. Кандилка (Извор - ПС "Кандилка") не се установяват отклонения от ПС на наблюдаваните показатели.

Подземно водно тяло BG3G00PtPg2023 е в добро химично състояние.

9. Подземно водно тяло BG3G00PtPg2024 /Пукнатинни води - Ивайловградски масив/

ПВТ е разположено в югоизточната част на Хасковски район. Водоносния хоризонт е изграден от мрамори, варовици, калкошисти, варовити пясъчници, мергели с протерозойска и палеогенска възраст. Покриващите ПВТ пластове в

зоната на подхранване са изградени от пясъци, пясъчници, конгломерати, туфи, туфити, туфозни пясъчници, рифови варовици, метаседименти и метавулканисти. ПВТ има площ - 191 кв. км. Среден модул на подзем. отток – 0,4 л/сек/км².

В мониторингов пункт при с. Камилски дол (Извор – ПС) се фиксира завишение в единична проба (четвърто тримесечие) на калций спрямо ПС – 129 mg/l (ПС - 125,06 mg/l), средногодишното съдържание на този показател е под ПС - 102,5 mg/l.

Подземно водно тяло BG3G000PtPg2024 е в добро химично състояние.

10. Подземно водно тяло BG3G0000Pg2025 /Пукнатинни води - Свиленградски масив/

ПВТ се разкрива в северната страна на западната, стеснена част на Долнотракийската низина. Разположено е в източната част на Хасковски район. Водоносния хоризонт е изграден от мергели, пясъкливи мергели, варовици, пясъкливи варовици, пясъчници, конгломерати - напукани, брекчоконгломерати с палеогенска възраст. ПВТ има площ - 48 кв. км. Среден модул на подзем. отток – 0,3 л/сек/км².

Това ПВТ няма мониторингови пунктове от националната мрежа за мониторинг на химичното състояние на подземните води за наблюдение в района на РИОСВ-Хасково.

11. Подземно водно тяло BG3G0000PgNo26 /Карстови води - Чирпан – Димитровград/

В Хасковски район е само югоизточната част от това ПВТ, заема северозападната му част. Водоносния хоризонт е изграден от пясъкливи, глинести и органогенни варовици, мергели с палеогенска /еоцен/ възраст. Покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване са пясъци, чакъли, глини, конгломерати, туфи, туфити, туфозни пясъчници, рифови варовици. Цялото ПВТ има площ 1066 кв.км. Среден модул на подзем. отток – 1,5 л/сек/км².

От извършените наблюдения на отделните показатели в мониторингов пункт при гр. Хасково (Сондажи на КГМР) се наблюдава завишение над ПС на фосфати през първо тримесечие – 0,39 mg/l (ПС - 0,38 mg/l), средногодишното съдържание на този показател - 0,16 mg/l е под ПС.

В района на РИОСВ-Хасково ПВТ BG3G0000PgNo26 е в добро химично състояние.

12. Подземно водно тяло BG3G00000Pg028 /Пукнатинни води - Източно Родопски комплекс/

ПВТ е разположено в централната и южна част на Хасковски район, обхваща палеогенските отложения в Източни Родопи. Водоносния хоризонт е изграден от риолити, латити, андезити, базалти, туфи, туфити, пясъчници, алевролити, гравелити, конгломерати, брекчи, брекчо-конгломерати, мергели, органогенни варовици. ПВТ има площ - 3228 кв. км. Среден модул на подзем. отток – 0,3 л/сек/км².

В мониторингов пункт при с. Миладиново (Извор) нитрати са със съдържания над ПС (38,3 mg/l) през цялата година и средногодишното съдържание е 47,1 mg/l.

В мониторингов пункт при с. Паничково (Извор) показателя рН показва постоянна тенденция (и от предходни години) на стойности под 6,5 (от 6,18 до 6,48).

Релевантната стойност на нитрати е под ПС - 30,45 mg/l, а релевантната стойност на показателя рН е в стандартни граници - 6,72 и ПВТ BG3G00000Pg028 се класифицира в добро химично състояние.

13. Подземно водно тяло BG3G0000T12034 / Карстови води - Тополовградски масив/

В североизточния край на Хасковски район е само западната част на това ПВТ. Водоносния хоризонт е изграден от варовици-кавернозни, мраморизирани варовици и доломити. Цялото ПВТ има площ 315 кв.км.

Това ПВТ няма мониторингови пунктове от националната мрежа за мониторинг на химичното състояние на подземните води за наблюдение в района на РИОСВ-Хасково.

14. Подземно водно тяло VG3G00000Pto42 /Карстови води - Ардино - Неделински басейн/

ПВТ заема най-югозападната част на Хасковски район, има меридионално разположение. Водоносния хоризонт е изграден от мрамори, калкошисти, амфиболити, кварцити с протерозойска възраст. Покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване са изградени от гнайси, мигматити, гранитогнайси, шисти. ПВТ има площ - 68 кв. км. Среден модул на подзем. отток – 1 л/сек/км².

Това ПВТ няма мониторингови пунктове от националната мрежа за мониторинг на химичното състояние на подземните води за наблюдение в района на РИОСВ-Хасково.

15. Водно тяло VG3G00000Pto45 /Пукнатинни води - Шишманово – Устремски масив/

ПВТ е разположено в източната част на Хасковски район. Водоносния хоризонт е изграден от гранити, амфиболити, мусковитови и двуслюдени гнайсошисти, шисти, лептинити. ПВТ има площ - 1462 кв. км Среден модул на подзем. отток – 0,3 л/сек/км².

ПВТ е в слабо населен район, черпенето е малко, не е добре изучено, на този етап няма мониторингови точки за наблюдение на химичното състояние на подземните води.

16. Подземно водно тяло VG3G00000Pto46 /Пукнатинни води - Централно Родопски комплекс/

ПВТ е разположено в югозападната и южна част на Хасковски район, обхваща части от Централни и Източни Родопи. Водоносния хоризонт е изграден от гнайсошисти, гранитизирани биотитови и двуслюдени гнайси, мигматити, шисти. ПВТ има площ - 4367 кв. км. Среден модул на подзем. отток – 1 л/сек/км².

В мониторингов пункт при с. Дрангово (Извор (Чешма) не се фиксират отклонения от ПС на наблюдаваните показатели.

Подземно водно тяло VG3G00000Pto46 е в добро химично състояние.

4. Състояние на хидротехническите съоръжения

- Хидротехнически съоръженията под контрол на РИОСВ по общини /брой и разпределение по собственост на язовири, техническо състояние и т.н./.
- Извършени проверки, констатирано състояние.
- Разрешени през годината проблеми.

4.1. Състояние на хидротехническите съоръжения на територията на област Кърджали през 2012г.

На основание заповед № РД-09-62/25.04.2012 г. на Областния управител бяха извършени проверки на техническото и експлоатационно състояние на водностопанските обекти (хидротехническите съоръжения), защитни диги за предпазване от вредното въздействие на водите на територията на област Кърджали, от Междуведомствена комисия с председател Заместник областен управител и членове - представители на Областна администрация, Областно управление „Пожарна безопасност и защита на населението”, Басейнова дирекция за управление на водите в Източнобеломорски район с център Пловдив, „Напоителни системи” ЕАД – клон Горна Тунджа – Стара Загора, „Земинвест” ЕАД

– гр. София, „ВиК” ООД Кърджали, НЕК ЕАД – Предприятие „Язовири и каскади” и представители на съответните общини.

Проверките се извършиха по график, като за всеки проверен обект бе съставен Констативен протокол за извършена проверка от комисията. За периода от 7 май до 8 май 2012 г. комисията извърши проверка на 30 язовира, речните корита и зоните до 500 м след язовирните стени в общините Кърджали, Ардино, Момчилград, Крумовград, Черноочене, Джебел и Кирково. Проверено беше и 1 бр. хвостохранилище - „Кърджали – 2”, собственост на „Горубсо–Кърджали” АД. Допълнително са проверени още 6 бр. язовира от служители на ОУПБЗН. Дадени са съответните предписания и препоръки на собствениците за отстраняване на нарушенията.

Основните предписания са дадени за отстраняване на неизправностите по стените на язовирите – неизправни основни изпускатели, неизправни преливници и обрасла ниска растителност.

Сроковете за изпълнение на предписанията са дадени в съответствие с реалните възможности за отстраняване на неизправностите.

Стените /сухи и мокри откоси, отводнителни канавки/ на някои от язовирите не са

почистени от храстовидна и дървесна растителност.

Почистването в 500 метровите зони от стените на язовирите от храсти и дървета и отводнителните канавки е извършено до 30.09.2012 г.

Съществен проблем остава невъзстановяването /неработещи саваци, повредени изпускателни кранове, затлачени изпускателни тръби/ на основните изпускатели на язовир „Бенковски”, землище с. Бенковски, община Кирково /„Напоителни системи” ЕАД/, което застрашава безопасността на населението, експлоатацията на съоръжението и инфраструктура, имайки предвид големия завирен обем. Като причина за отлагането на ремонтните дейности ръководството на „Напоителни системи”-ЕАД изтъква липсата на финансови средства.

Аварийното изпускане при нужда на язовир „Бенковски” се осигурява от калника за водовземането (байпасна връзка, служеща за напоителното поле), което не е достатъчно и трябва да се търси вариант за възстановяване на водовземната кула и основния изпускател. Язовир „Бенковски” се нуждае от спешно осигуряване на средства за основен ремонт на:

- саваците и уплътненията по тях на водовземната кула;
- основен ремонт на СК Ø1000 на основен изпускател.
- смяна на прогнило от корозия водовземно коляно 16м' Ø 800.

Проблемно остава състоянието на преливника на яз. „Сливарка – 1” (с. Сливарка, община Крумовград) където е разрушена долната част, но тя не представлява пряка опасност към момента. Необходимо е и укрепване на пропадналата част от бетоновата площадка на помпената станция на яз. „Невестино”, (община Кърджали) в основата на язовирната стена, която се подкопава допълнително от изливащите се води на площадката от облекчителните съоръжения на язовирната стена (основен изпускател и вакуумна система), в резултат на което пряко е застрашена целостта на язовирната стена и съществува опасност от компрометиране. Преливника на яз. „Мургово” се нуждае от възстановяване на разрушената долна (крайна) част с дължина около 20 м. За яз. „Жинзифово” е необходимо да се възстанови частта с дължина около 15 от разрушения преливник, да се капсулират двете малки каверни на язовирната стена в близост до преливника, да се демонтира фланеца на работещия втори по-малък изпускател.

На собствениците на проверените водни обекти са дадени предписания да представят в срок до 30.09.2012 г. доклади с оценка на сигурността на язовирната

стена и съоръженията към нея по показателите за конструктивна и технологична сигурност съгласно членове 48, 127 и 128 от Наредба № 13 от 29.01.2004 г. за условията и реда за осъществяване на техническата експлоатация на язовирните стени и съоръженията към тях (ДВ. бр. 17 от 2004 г).

Важен елемент от защитата е наличието на аварийни планове за всички потенциално-опасни водни обекти. Всички проверени обекти разполагат с актуализирани такива.

Проблем остава опазването на аварийните складове от посегателства. Същите са необходими на собствениците и ползвателите за спешно реагиране при инциденти по целостта на язовирните стени и съоръженията към тях. Към момента инструментите за аварийно реагиране се съхраняват в сградите на най-близките кметства.

Комисията направи констатация за възстановена земеделска собственост от Общинска служба по земеделие в гр. Момчилград върху част от стената и съоръженията на яз. „Плазище”, община Джебел /„Земинвест” – ЕАД/, което определено затруднява поддържането на язовира. Има констатирано наличие на постройки върху стената на яз. „Вълкович”- общ. Джебел /„Земинвест” – ЕАД/, като язовирното поле е собственост на двама собственици и се водят спорове за премахване на постройките. Постройка има и върху стената на яз. „Мургово”. Съществен проблем за безопасността на населението представлява недостроения яз. „Люляково”- с. Люляково, общ. Кърджали /„Земинвест” – ЕАД/, където преливника е на по-висока кота от недостроената стена.

Хвостохранилище „Кърджали-2” има система от контролно-измервателни прибори, която се състои от геодезична мрежа и пиезометри. Транспортирането на хвоста през настоящата календарна година ще се осъществява от една помпена станция, с монтирани два комплекта помпи ПР 400/ 35. Експлоатационният персонал на помпената станция осигурява работа на помпените агрегати съобразно одобрен график, води наблюдения и ги отразява в съответен дневник. Хвостопроводите имат предназначението да транспортират хвоста от утаечния басейн на фабриката до хвостохранилището. Те са напорни, направени са от стоманени тръби Ø 377/10 мм и са изградени от две нитки – една в работа и втора – резервна. Хвостопроводите са с дължина 3885 м. Намивният тръбопровод е с дължина 720м.

Намивният хвостопровод е зонирен със спирателни кранове Ø 350 мм. Към всеки участък са монтирани изпускателни кранове Ø 150 мм, свързани с гумирани маркучи.

Скатните преливници и колектора са в състояние да отведат максимални количества от дъжд – 720 л/сек. и 62 л/сек. от обогатителната фабрика. Оразмерени са за количество от 4 340 л/сек.

Запълването на хвостохранилището става челно, по зенитен способ посредством напорен тръбопровод. Самото намиване става разсредоточено. Надграждането с хвост се извършва с дамби от отцеден хвост. По проект максималната кота за надграждане е 300.

Мероприятията против запрашаването се осъществяват чрез постоянно оросяване на бермите и изпълнение на техническа и биологична рекултивация.

Състоянието на стената на хвостохранилището при визуален оглед е добро. Няма видими деформации по нея. Оросителната система функционира добре. Устойчивото функциониране на хвостохранилище „Кърджали-2” се гарантира с мероприятията, залегнали в ежегодното разработвания в „Горубсо – Кърджали” АД Работен проект, План за управление на отпадъците и План за собствен мониторинг на минни отпадъци, където за целта е разработен специален раздел.

Състоянието на речните корита в разрешените за ползване участъци по Закона за водите за добив на инертни материали на територията на областта е добро.

На основание заповед № РД-09-38/27.02.2012 г. на областния управител на област Кърджали е назначена постоянно действаща Междуведомствена комисия за проводимостта на речните корита извън урбанизираните територии, която извърши проверки на място на 20, 21 и 22 март 2012 г. и констатира, че има участъци с намалена проводимост на речните корита от реките Шумнатенска, Кременска, Тихомирска, Местна река, Кирковска, Върбица, Дранговска, Кушленска, Крумовица, Боюкдере, Елбасан дере и други на територията на област Кърджали, които не се нуждаят от предприемане на спешни мероприятия по осигуряване на проводимостта им, а само от превантивни. Като действително належащи за финансиране комисията определи по общини 18 проблемни участъка:

- Участък от речно корито на р. Ардинска на около 700 м. по долното течение на реката след парк „Нилюфер”, община Ардино;
- Участък от речното корито на р. Оваджик, община Ардино;
- Участък от р. Жълтунка до с. Овчево, общ. Джебел на около 500 м. североизточно и 250м. югозападно от **моста** до с. Овчево, община Джебел;
- Коритото на река Кирковска, **до моста** на с. Дружинци, общ. Кирково;
- Коритото на река Кирковска, до джамията на с. Дружинци, общ. Кирково;
- По течението на цялата река Кирковска, до с. Дружинци, общ. Кирково;
- Коритото на река Дранговска, с. Чичево, общ. Кирково – след селото;
- Участък от р. Крумовица **около помпена станция и шахтов кладенец** до с. Горна кула, община Крумовград;
- Участък от р. Елбасан дере **около моста** за с. Луличка, община Крумовград;
- Участък от Карагъоз дере с дължина 300 м. – западно и източно **от масивен мост**;
- Заливаемо съоръжение (**малък мост**) **в дере на път от с. Пенево за с. Ненково**, община Кърджали(около 2 км. след с. Пенево);
- Участък от р. Перперек **до помпена станция „Перперек”**, община Кърджали;
- Участък около **стоманобетонен мост** на разклона за с. Звезделина, община Кърджали;
- Участък с дължина около 550 м. и ширина около 220 м. по течението на р. Върбица **над моста** за с. Градинка, общ. Момчилград;
- Участък по течението на р. Нановишка непосредствено **под помпената станция на с. Нановица**, общ. Момчилград с дължина около 466 м. и ширина 88 м;
- Участък с дължина около 1500 м. и ширина 150 м. по течението на р. Върбица **в близост до помпената станция при с. Загорско**, общ. Момчилград;
- Участък от дере между с. Среднево и с. Черноочене, община Черноочене с дължина 800 м.;
- Участък от р. Перперек от водосток при с. Ябълчени, община Черноочене до с. Черноочене със 700 м. дължина.

На 10.05.2012 г. беше изпратено искане от Областна администрация Кърджали до Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерски съвет относно отпускане на средства за финансиране на дейности по почистване на определените участъци на територията на област Кърджали за 2012 г. извън границите на населените места, ведно с необходимите документи.

Речните корита в населените места на територията на община Ардино са почистени и е осигурено нормално отичане на водата с изключение на някои по-малки участъци. В отделни участъци по коритото на река Ардинска има подкопани основи на подпорни стени и разрушени прагове. По коритото на река Алада е

необходимо частично почистване на дънери, ниски храсти и висока тревна растителност.

Речните русла на територията на община Черноочене в населените места са проводими, а съществуващите мостови съоръжения над тях са в добро техническо състояние.

На територията на община Кърджали са почистени две дерета в урбанизираната територия на с. Ястреб от саморасли дървета, храсти и тиня. Разрушено беше старо мостово съоръжение, възпрепятстващо проводимостта на дерето. От проливните дъждове през месец февруари е разрушено мостово съоръжение над река Перперешка в близост до с. Мургово. Съоръжението е изградено без строителни книжа и не подлежи на ремонт.

Потенциално опасни язовири (по общини):

1. Община Кърджали:

- язовир Жинзифово/ потенциално опасен, общинска собственост; добро състояние;
- яз. Висока поляна/ потенциално опасен, общинска собственост; добро състояние;
- яз. Мургово/ потенциално опасен, общинска собственост; добро състояние;
- яз. Невестино/ потенциално опасен, общинска собственост;
- яз. Соколяне/ потенциално опасен, общинска собственост- добро състояние;

2. Община Черноочене:

- яз. Даскалово1/ потенциално опасен, собственост НС ЕАД; добро състояние;
- яз. Даскалово2/ потенциално опасен, собственост НС ЕАД; добро състояние;
- яз. Минзухар/ потенциално опасен, собственост НС ЕАД; добро състояние;
- яз. Ястреб/ потенциално опасен, собственост НС ЕАД; добро състояние;
- яз. Петелово/ потенциално опасен, собственост НС ЕАД; добро състояние;
- яз. Пчеларово1/ потенциално опасен, собственост НС ЕАД; добро състояние;
- яз. Пчеларово2/ потенциално опасен, собственост НС ЕАД; добро състояние;

3. Община Момчилград:

- яз. Нановица1/ потенциално опасен, собственост НС ЕАД; добро състояние;
- яз. Нановица2/ потенциално опасен, собственост НС ЕАД; добро състояние;
- яз. Момина сълза/ потенциално опасен, собственост НС ЕАД; добро състояние;

4. Община Джебел:

- яз. Вълкович/ потенциално опасен, частна собственост; добро състояние;
- яз. Слънчоглед/ потенциално опасен, собственост “Земинвест”; добро състояние;
- яз. Плазище/ потенциално опасен, собственост “Земинвест”; добро състояние;

5. Община Крумовград:

- яз. Сливарка1/ потенциално опасен, собственост “Земинвест”- основен изпускател в исправност;
- яз. Сливарка1/ потенциално опасен, собственост “Земинвест”- основен изпускател в исправност;

6. Община Кирково:

- яз. Бенковски/ потенциално опасен, собственост “Земинвест”/ НС- основният изпускател не работи- отворена е байпасна връзка Ф400 ; преливник- добро състояние; стената не е компрометирана- добро състояние;
- яз. Домище/ потенциално опасен, собственост “Земинвест”- основен изпускател в исправност- отворен; добро състояние;
- яз. Пенковци/ потенциално опасен, собственост “Земинвест”- основен изпускател в исправност- отворен; добро състояние;

7. Община Ардино:

- яз. Богатино/ потенциално опасен, собственост “Земинвест”- основен изпускател изправен; наблюдава се филтрация през стената;

- яз. Ахрянско/ потенциално опасен, собственост "Земинвест"- наблюдава се филтрация през стената;

Язовири по приложение 1 от Закона за водите:

Проверки се извършват от междуправителствени комисии (с участие на БД) с цел изготвяне на аварийни планове. Минимум два пъти годишно се извършват самостоятелни проверки от БД, съгласно законодателството.

- Язовир Боровица - „ВиК”ООД – гр.Кърджали– видимо добро състояние;
- Язовир Кърджали -НЕК ЕАД– има доклад за извършен технически контрол; добро състояние;
- Язовир "Студен кладенец" НЕК ЕАД- има доклад за извършен технически контрол; добро състояние;

Корекции, прагове и укрепване на брегове

Титуляр	Воден обект	Община	Пояснение
"НЕК" ЕАД - клон ВЕЦ група Родопи	яз.Студен кладенец	Крумовград	ВЕЦ "Студен кладенец" – изграден на кота 160,0 м, след язовирната стена на яз. "Студен кладенец", с инсталирана мощност 64 000 кВт и нетен напор 57,5 м
"НЕК" ЕАД - клон ВЕЦ група Родопи	яз.Кърджали	Кърджали	ВЕЦ "Кърджали" – изграден на кота 232,5 м, до язовирната стена на яз. "Кърджали", над гр. Кърджали с инсталирана мощност 106 400 кВт и нетен напор 85,0 м
"НЕК" ЕАД - клон ВЕЦ група Родопи	р.Арда	Ардино	502.8 - 484 м; ВЕЦ "Бял Извор", на кота 484 м, 1834 кВт, нетен пад 17 м
"Алеко" ЕООД	р.Давидковска	Ардино	Водовземане кота 378м МВЕЦ "Хладилника" ще бъде разположена на кота 359м
Али Ферад Бекир и Халим Басри Рюстем	р.Кокез дере	Черноочене	водохващане кота 441,00 м; МВЕЦ "Кокез дере" на левия бряг р.Кокез дере на кота 413,00 м, 205 кВт, нетен пад 25,92 м
ЕТ "Анри – 64 – Андрей Кехайов"	р.Върбица	Кирково	на реката, р.Неделинска и други 3 притока ,Участък от р. Върбица южно от с. Пресека, започващ от съществуващия праг на р. Върбица на км 0+000 до км 1+912
Община Кърджали	Циганско дере	Кърджали	Корекция на дерето
Министерство на Регионалното Развитие и Благоустройството	р.Арда	Кърджали	укрепване бреговете в средния участък на реката с изграждане долен яз в края на средния участък – пред ЖП моста
Община Момчилград	р.Нановишка, (Бююк дере)	Момчилград	изграждане на дънен праг над дренажно водохващане за питейно-битово водоснабдяване и надлъжно защитно съоръжение от

			габиони по десен бряг; Участък от р. Върбица южно от с. Пресека, започващ от съществуващия праг на р. Върбица на км 0+000 до км 1+912
Община Кирково	р.Върбица	Кирково	изграждане на Противофилтрационен праг-Участък от р. Върбица с дължина 500 м нагоре срещу течението от моста за с.Дрангово и 500 м от него надолу по течението.
"Напоителни системи"ЕАД-клон Хасково	яз.Бенковски	Кирково	Напояване
Общинска администрация гр.Джебел	р.Казаците	Джебел	допълнително питейно-битово водоснабдяване
"Напоителни системи"ЕАД-клон Хасково	яз.Карамфил	Крумовград	Напояване
"Напоителни системи"ЕАД-клон Хасково	яз.Петелово	Черноочене	Напояване
"Напоителни системи"ЕАД-клон Хасково	яз.Лале	Момчилград	Напояване
"Напоителни системи"ЕАД-клон Хасково	яз.Звиница	Кърджали	Напояване
"Напоителни системи"ЕАД-клон Хасково	яз."Нановица-2"	Момчилград	Напояване
"Напоителни системи"ЕАД-клон Хасково	яз."Нановица-1"	Момчилград	Напояване
"Напоителни системи"ЕАД-клон Хасково	яз.Даскалово	Черноочене	Напояване
"Напоителни системи"ЕАД-клон Хасково	яз.Даскалово-2	Черноочене	Напояване
"Напоителни системи"ЕАД-клон Хасково	р.Върбица	Момчилград	Напояване
"Напоителни системи"ЕАД-клон Хасково	р.Арда	Крумовград	Напояване
Община Момчилград	р.Косма дере	Момчилград	допълнително питейно-битово водоснабдяване
Община Кирково	р.Пазлашко дере (водосбор на	Кирково	изграждане на язовирна стена

	р.Казълач, приток на р.Върбица)		
Община Ардино	яз.Диамандово, яз.Жълтуша	Ардино	Водоползване от повърхностни води – напояване
Община Момчилград	р.Нановишка (Бююк дере)	Момчилград	водоползване от повърхностни води – питейно-битово водоснабдяване
Община Момчилград	р.Нановишка, (Бююк дере)	Момчилград	изграждане на дънен праг над дренажно водохващане за питейно-битово водоснабдяване и надлъжно защитно съоръжение от габиони по десен бряг
Министерство на Регионалното Развитие и Благоустройството	р.Арда	Кърджали	укрепване бреговете в средния участък на реката с изграждане долен яз в края на средния участък – пред ЖП моста
"В и К" ООД – гр. Кърджали	р.Косма дере	Момчилград	Съществуващо речно водохващане за допълнително питейно-битово водоснабдяване на с. Равен

4.2. Състояние на хидротехническите съоръжения на територията на област Хасково през 2012г.

По Заповед № ОМП-02-19/26.039.2012 г.и Заповед № Р-118 от 09.05.2012 г.на Министър-председателя и чл.31,ал1,т.7 и чл.32 от закона за администрацията и чл.188.ал.1,т.4 от ЗВ и чл.90,ал.1 и 2 от Закона за подземните богатства.

На 08.10.2012 г. комисията посети общ.Ивайловград,където извърши проверки на следните обекти:

- 1.Яз."Ивайловград"-НЕК ЕАД София-Към момента на проверката състоянието на язовирната стена и спомагателните съоръжения е добро.
- 2.р.Бяла в района на ПС "Меден бук"-Извършено временно укрепване на десния бряг от общ.Ивайловград,което след наводнението от 05.02.2012 г. е разрушено.
- 3.Мост преди с. Меден бук-моста е в добро състояние,коритото е обрасло с дървета и храсти-затруднена проводимост.
- 4.р.Бяла в района на ПС"Долно Луково"-непочистено речно корито от храсти, дървета и наноси.Същото важи и за моста преди с.Долно Луково.
- 5.р.Бяла в района на ПС „Мандрица”и моста на реката до с. Мандрица-непочистено речно корито от храсти и дървета и големи камъни след моста.
- 6.р.Бяла в района на ПС"Одринци"-Поради образувани острови водното течение е изместено вляво, силно ерозираща лява дига ,опасност от заливане на ПС.
- 7.р.Арда в района на ПС „Славеево” Водното огледало на язовир в Р Гърция достига до 1,1км над ПС,която попада в десния завой на реката. Образуваният остров с тази дължина понижава водното ниво в десния ръкав и няма достатъчно вода за ПС.
- 8.Корекция на Вришко дере през гр.Ивайловград-дъното на дерето е ерозиращо и има нужда от укрепване. Има свличане по ляв бряг.

На 10.10.2012 г. комисията посети общ.Тополовград, извършвайки проверки на следните обекти:

- 1.Реките: Синаповска, Соколица, Дюлгерска, Манастирска, Голямата река, Куруджа, река през с.Българска поляна, Дугановска, Тунджа при с. Срем. Всички корита на реките са обрасли с храсти и дървета, на места има и наносни отложения, на р.

Синаповска има скъсвания на лява дига на 3 места на около 500 м. нагоре от въжжения мост.

2.Язовири:Луков дол, Хлябово-1, Хлябово-2: Няма техническа документация, яз.Луков дол и яз.Хлябово 1 нямат основен изпускател, каменната броня на яз.Хлябово-1 е разрушена.

3.Хвостохранилище при с.Устрем-„Каолин”АД гр.Сеново обл.Русе: Техническото състояние отговаря на изискванията.

На 12.10.2012 г. са проверени следните обекти на територията на общ. Минерални бани:

1.р.Банска през с.Сусам и с. Татарево: силно обрасла с храсти и дървета в района на с.Сусам, като е затруднена проводимостта на реката. В района на с.Татарево се извършва изграждане на бетонова стена на ляв бряг и коритото е почистено. Извън урбанизираната територия обрасла с храсти и дървета.

2.р.Хасковска-през с.Спахиево и с.Сираково е силно обрасла с храсти и дървета.

3.р.Величка /Олу дере/ през с.Боян Ботево и с. Караманци е Силно обрасла с храсти и дървета особено преди моста за с.Караманци.

4.яз.Сираково и яз.Мин.бани са в добро състояние, имат основни изпускатели, работят. Яз.Мин. бани е със силно обрасьл въздушен откос и не може да се огледа.

На 22.10.2012 г.са извършени следните проверки в общ.Свиленград:

1.р.Марица – всички коригирани участъци и предпазни диги, вкл. и разрушените през периода 06-09.02.2012 г. на МЗХ „Напоителни системи” ЕАД Ст.Загора. Към момента на проверката са възстановени следните участъци:

- при км.2+500-лява дига;
- при км.3+600-лява дига;
- при км.14+300-лява дига;
- при км.19+800-лява дига;
- при км.22+000-лява дига.

Останалите 6 скъсвания на дигата не са възстановени. На км. 00+000 до км.2+543 в землището на с. Капитан Андреево се надгражда съществуващата дига, като района около нея е почистен от дървета.

2.р.Сива река-МЗХ „Напоителни системи” ЕАД Ст.Загора-почистена дига, в добро състояние.

3.реките Момковска, Голяма, Левченска, Ченге дере-силно обрасли с храсти и дървета.

4.р.Каламица през с. К.Андреево: в момента на проверката се изгражда нова дига, коритото на реката е почистено.

5.р.Канаклийка-коригиран участък-скъсването е възстановено и е в добро състояние.

6.р.Марица-корекция Любимец-Свиленград от км.21+100-мост на път АМ „Марица”-Ново село-дигата не е възстановена в момента на проверката.

7. При Отводнителни полета „Капитан Андреево” 1,2,3,4 има предвидено да се почисти коритото от наноси, храсти и дървета, спазвайки изискванията на чл.140 ал.4 и ал.5 от ЗВ.

8.Язовирите Левка, Кертелия, Щит, Младиново -1,2 са общински и за тях има отделни протоколи неделима част от протоколите на комисията.

На 23.10.2012 г.се извърши проверка на следните обекти в общ.Харманли:

1.яз. Изворово и яз. Доситеево-МЗХ „Напоителни системи” ЕАД Ст.Загора са в добро състояние.

2.р.от яз.Доситеево до АМ и вливането в р.Марица-изместване на коритото на реката вследствие на силно обрастване с храсти и дървета. Ерозията е обхванала и моста на АМ „Марица”.

3.р.Марица-Дигите са в добро състояние, като на места има единични дървета.

4.р.Харманлийска-възстановени са участъци от дясна дига при км.2+800, при км.2+200, км.2+000 и при км.0+050.

5.р.Бисерска-Лява дига-коритото е оформено и почистено, дигата от км.4+550 до км.6+000 е възстановена, извършва се почистване на коритото непосредствено след с. Бисер.

6.р.Бъкър дере и р.Голяма река се нуждаят от почистване.

7.с.Шишманово-р.Марица-силна ерозия на ляв бряг, отнемат се земеделски земи.

На 24.10.2012 г.бяха проверени следните обекти в общ.Стамболово:

1.яз. „Гледка”-МЗХ „Напоителни системи” ЕАД Ст.Загора-работещ основен изпускател, мокър откос-частично обрасъл с тревна растителност, асфалтовото покритие частично пропаднало, пукнатина по короната.

2.яз „Кушево”-с.Жълти бряг-видимо яз. стена в лошо състояние, необходимост от проучване и проектиране на мероприятия за рехабилитацията ѝ.

3.яз.Долно Ботево, Балкан, Стамболово-Почистване на сух и мокър откос от храсти и дървета, отремонтване на преливника на яз. Долно Ботево.

4.р.Юрук дере, Бисерска през с.Поповец и с.Долно Ботево-силно обрасли с храсти и дървета.

5.р.Бисерска през с.Гледка-речното корито е почистено –изпълнени предписания на МВК от 19.06.2012 г.

На 25.10.2012 г.са проверени следните обекти в общ.Любимец:

1.р.Марица-всички коригирани участъци предпазни диги, вкл. разрушените през периода 06-09.02.2012 г. Възстановени са следните диги:

- от км.32+000 до км.33+000 дясна дига
- на км.35+000 –дясна дига
- на км.37+000 и км.37+500.

Останалите 4 скъсвания не са възстановени.

2.р.Бисерска-в момента на проверката речното корито се почиства от дървета и храсти в участък от устието на реката до км. 4+200. Извършват се аварийно възстановителни работи по моста за ПС Любимец. Възстановени са следните диги:

- при км. 0+500 дясна дига;
- при км.0+650 лява дига;
- при км.1+000 лява дига;
- при км 1+250 лява дига;
- при км. 2+300 лява дига.

Остава за възстановяване 1 бр. скъсване по лява дига.

3.Реките Лозенска, река през Вълче поле, през Малко градище, р.Каушака, Джебевлика, Бъкър дере, Алана са силно обрасли с храсти и дървета и намаляват проводимостта.

4.ПС- „Вълче поле”-построена в заливаемата част на яз. „Ивайловград”и при покачване нивото на язовира се залива. Спира се водоподаването за с.Дъбовец и Вълче поле.

5.ПС Белица и ПС Лозен-2-не съществува предпазна дига и при високи води се заливат.

На 26.10.2012 г. бяха проверени следните обекти в общ. Симеоновград:

1.р.Марица-на територията на реката съществуват 6 бр. острова, които са обрасли с храсти и дървета, бермите и коритото на реката също са обрасли.

2.р.Съзлийка- всички коригирани участъци и предпазни диги, вкл. и разрушените през периода 06-09.2012г. Възстановени са следните диги:

- при км.10+180 дясна дига;

- корекция на р. Мусачевска-прекъснати участъци от лява и дясна дига от км.0+220 до км.0+330 и разрушени участъци от дясна дига 0+550,0+220 в землището на с. Калугерово;

- лява и дясна дига на приток на р.Съзлийка при км.4+500 и дясна дига на р.Съзлийка при км.3+800 в земл. на с.Калугерово. Не са възстановени още 6 бр. скъсвания.

3.р.с.Дряново – в момента на проверката се почиства.

4.Реките през с.Троян, Колуфардере, Юручка са силно обрасли с храсти и дървета.

5.яз.Троян-добро състояние.

6.яз.Дряново-добро състояние, да се възстанови бетоновата облицовка на дъното на отводящия канал.

7.яз. Тянево- Добро състояние, сух откос за почистване от храсти.

На 29-30. 10.2012 г.се извършиха проверки на обекти на територията на общ.Хасково както следва:

1.яз.Тракиец- в списъка на комплексни и значими язовири от приложение № 1. Основен изпускател не работи, няма акт 16. Изпускането става чрез сегментен затвор по магистрален канал. Сух и мокър откос почистени, преливник в добро състояние. Стопанисва се от МЗХ „Напоителни системи” ЕАД-Ст.Загора.

2.Язовири Книжовник, Криво поле, Мандра, Сивата вода, Клокотница, Гарваново се стопанисват от МЗХ „Напоителни системи” ЕАД-Ст.Загора, състоянието им е добро.

3.Долно Войводино – сдружение за напояване „Герена-2000”. Сух и мокър откос за почистване, основен изпускател – работи.

4.яз.Стамболийски-Неуточнена собственост, в момента на проверката, не е завирен.

5.Корекция на р.Харманлийска-участък от с.Стойково до с.Брягово, вкл. и разрушените участъци на диги и берми през периода 06-09.02.2012 г.: разрушена дига и берма при км.24+000, за което има осигурено финансиране. Силно обрасли речно корито и диги, разрушена лява дига при км.16+800 и км.17+250 в землището на с. Брягово. Под моста за с.Любеново има камъни,които подприщват течението и се събират дървета, клони и боклуци.

6.Корекция на р. Узунджовска в землището на с.Узунджово и с.Александрово-премахнат е мост в чертите на населеното място, който забентва високи води, създава се по добра проводимост. Изградена нова околоръстна дига-500 м.

7.Реките Банска през Гарваново, Хасковска, Коджа дере, река през Корен, Балакли дере, река през с.Узунджово, през с.Подкрепа, през с.Стойково са обрасли с храсти и дървета в участъците извън урбанизираните територии и са с намалена проводимост.

На 31.10.2012 г.комисията посети следните обекти в общ.Димитровград:

1.Мост над р.Марица при с. Скобелево-силно ерозирал десен бряг преди моста, подкопани основи. Това е в резултат на скъсан бент, който е отклонил течението в дясно. Ерозия на около 100 дка земеделска земя.

2.Коритата на реките Каяклийка, Банска през Каснаково и Добрич, коритото на реката през с.Воден и Черногорово, р.Меричлерска, р. през с.Долно Белево и Злато поле, Мартинка са силно обрасли с дървета и храсти- намалена проводимост.

3.Коритото на р.Марица в участъка на общ. Димитровград-силно обрасло с дървета, вследствие на което се появяват нови островни образувания които се самозалесяват и увеличават площта си. Това намалява проводимостта на реката.

4.Сгуроотвали при ТЕЦ-Марица -3-В момента на проверката не работят.

5.Язовирите-„Голото кале”, Долно Белево, Голямо Асеново-общински; сух и мокър откос обрасли с храсти и дървета –за почистване.

6.яз.Черногорово- „Неохим” АД-добро състояние, две водоземни кули с Ф-1000мм, които играят ролята на основни изпускатели.

5. Оценка за състоянието на повърхностните и подземни води на територията на РИОСВ - Хасково

5.1. Участъци с лошо състояние на повърхностните води по речни басейни – планирани мерки в Плана за управление на речните басейни и степен на изпълнение през 2012 г.

А. Басейн на р. Марица:

- **Река Марица от гр.Димитровград до вливане на р.Сазлийка** – лошото екологично състояние се дължи на заустване на битови отпадъчни води от Димитровград и Симеоновград, и промишлени отпадъчни води на „Неохим” АД и ТЕЦ „Марица 3” ЕАД, гр.Димитровград.
За пречистване на битовите отпадъчните води от Димитровград през 2011 г. е пусната в експлоатация ГПСОВ. През следващите години се очаква подобряване на състоянието на водното тяло. В ПУРБ са предвидени мерки за построяване на ПСОВ за всички населени места над 2000 е.ж. През 2012г. е подписан договор за финансиране по Оперативна програма за „Реконструкция и доизграждане на канализационната мрежа на гр.Димитровград-десен бряг”.
За промишлените предприятия „Неохим” АД и ТЕЦ „Марица 3” ЕАД гр.Димитровград в Плана за управление на речните басейни са предвидени мерки за модернизирание на индустриалните ПСОВ. В Басейнова дирекция гр. Пловдив има подадена информация, че модернизиранието на индустриална ПСОВ на „Неохим” АД, гр.Димитровград-площадка А не е започнало поради липса на финансиране. През 2012г започна изграждането на отговарящи на изискванията 2 депа и 2 площадки за временно съхранение преди депониране на отпадъците от дейността на ТЕЦ „Марица 3” АД, предстои изграждане и на оборотна система за дренажните води, което следва да доведе до прекратяване на заустването на неотговарящи на ИЕО отпадъчни води в р.Марица.
В ПУРБ за „Вулкан Цимент” АД, гр.Димитровград е предвидена мярка за изграждане на индустриална ПСОВ. За изпълнението на мярката е изграден оборотен цикъл и няма заустване на отпадъчни води.
- **Река Марица от вливане на р.Сазлийка до границата** - лошото екологично състояние се дължи на заустване на непречистени битови отпадъчни води от гр. Любимец и Свиленград. През 2012г. се констатира отклонение от нормите за добро състояние по следните физико-химични показатели: азот нитратен, азот нитритен, общ азот, общ фосфор и фосфати.
В Плана за управление на речните басейни 2010г.-2015г. за Свиленград са предвидени мерки за изграждане на ГПСОВ над 10000 еж и доизграждане на канализационна мрежа над 10000 еж, за чието изпълнение има одобрен проект и се очаква финансиране по ОПОС. За гр.Любимец в ПУРБ са предвидени мерки за изграждане на ПСОВ 2000- 10000 еж и доизграждане на канализационна мрежа 2000- 10000 еж, за чието изпълнение има входящ проект за одобрение.
- **Река Банска средно и долно течение** – отпадъчни води от населени места и Северна индустриална зона на гр. Хасково. За пивоварната фабрика „Каменица” АД, гр.Хасково, разположена в индустриалната зона, е предвидена мярка за модернизирание на индустриална ПСОВ с денитрификация, която не е стартирала. Отпадъчните води от индустриалната зона след пречистване в ПСОВ се заустват в приток на р.Банска.
- **Река Харманлийска и притоци до устие** – лошото екологично състояние се дължи на заустване на промишлени и битови отпадъчни води от гр.Хасково, Харманли и други населени места.
За пречистване на отпадъчните води на гр.Хасково през 2011 г. е изградена и пусната в действие ГПСОВ. През следващите години се очаква подобряване на състоянието на водното тяло. За гр.Харманли в ПУРБ е предвидена мярка за изграждане на ГПСОВ над 10000еж, за чието изпълнение има внесен проект за одобрение по ОПОС.
В Плана за управление на речните басейни 2010-2015г. е предвидена мярка за доизграждане на канализация и осигуряване на подходящо пречистване на населените места под 2000 е.ж.
За промишленото предприятие „Феро-фос Илински и сие” СД, гр.Хасково е предвидена мярка за модернизирание на индустриална ПСОВ и проучване на

биоаккумуляция на приоритетни и опасни вещества в риби. Мярката не е стартирала, предприятието е с прекратена дейност.

Б. Басейн на р.Арда:

- **р.Арда след яз.Кърджали и яз. Ивайловград** – този участък е в лошо екологично и лошо химично състояние. В пункта р.Арда след гр.Маджарово през 2012г. се констатира периодични отклонения от стандартите за качество на околната среда по показателите цинк и кадмий, което определя лошото екологично и химично състояние на водното тяло. Това се дължи на заустване на руднични води от мини „Маджарово” в ликвидация.
- **Язовир Студен кладенец** – през 2012г. се констатира отклонение от нормите за добро състояние по показателите: фосфор общ, цинк и кадмий. От проведенят мониторинг през 2012г. в пункта яз.Студен кладенец- стена са установени стойности за показател кадмий, които не превишават максимално допустимата концентрация, но средногодишната стойност (СГС) отчетена за 2012г. превишава СГС- СКОС за кадмий – 0.00015 mg/l при твърдост на водата от 100 до <200mg CaCO₃/l. За пункта яз.Студен кладенец-стена от имисионния мониторинг проведен през годините до 2011г. не са констатирани превишавания на средногодишната стойност на СКОС за кадмий, въведени с Наредба за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители. Имайки предвид периода, в които се констатира превишение на СГС на СКОС за кадмий, вероятни причини са пролетно-есенните дъждове и смесването на водите от повърхността и утайките натрупани през годините. За пункта яз.Студен кладенец – средна част също са констатирани стойности за кадмий, но средногодишната стойност не превишава СКОС за кадмий.

В пункта яз. Студен кладенец – опашка се констатира отклонение от нормите за добро състояние по показателите: хлорофил А, фосфати, фосфор общ, цинк и кадмий.

Лошото състояние на водното тяло яз. Студен кладенец се дължи на заустване на промишлени и битови отпадъчни води.

При извършваните анализи за химичното състояние (приоритетни вещества) се констатира периодични отклонения от стандартите за качество на околната среда (СКОС) по показател кадмий, което определя и лошото химично състояние на водното тяло.

Наблюдават се отклонения от стандартите за качество на околната среда по показател цинк, въведени с Наредба № Н-4 от 14.09.2012г. за характеризиране на повърхностните води, обн., ДВ, бр.22 от 5.03.2013г.

Като най-силно е замърсен участък от язовира може да се определи опашната част, където се заустват непречистените води от канализацията на гр.Кърджали, както и промишлените води от ОЦК-Кърджали. В този участък има голямо количество утайки с високо съдържание на тежки метали и органични вещества, натрупани през последните десетилетия.

В Плана за управление на речните басейни 2010-2015 г. е предвидена мярка за построяване на ГПСОВ за отпадъчни води, модернизация на индустриални ПСОВ, доизграждане на канализация и осигуряване на подходящо пречистване, подобряване стопанисването на хвостохранилище “Кърджали 2” .

През месец януари 2013г. за ПСОВ на гр.Кърджали е одобрен проект и подписан договор за финансиране по ОПОС „Изграждане на ПСОВ и довеждащ колектор, разширение и реконструкция на водоснабдителна и канализационна мрежа”.

II.3. ЗЕМИ И ПОЧВИ

1. Обобщена информация за територията на РИОСВ

Общата територия, контролирана от РИОСВ-Хасково възлиза на 826344 ха. От тях земеделските земи са 440413ха. Размерът на горския фонд е 348426 ха.

2. Замърсяване на почвите с тежки метали и металоиди

РЛ-Хасково осъществява мониторинговата дейност в пунктовете за наблюдение и контрол от подсистема „Земи и почви“ от НАСЕМ. Пунктовете, в които се извършва пробонабирането на почвени проби са определени от ИАОС, гр. София. Те са разположени на цялата територия на РИОСВ и са в зависимост от източниците на замърсяване.

През есента на 2012 г. е извършено пробонабиране от пунктовете на I ниво почвен мониторинг съгласно план-графика на ИАОС – гр. София. Пробите са анализирани от РЛ - Хасково към ИАОС по следните показатели: рН, олово, кадмий, мед, цинк, арсен въглерод, азот, фосфор и пестициди, обемна плътност, никел и хром. Пунктовете са определяни, като са съобразени с типа на почвите, начина на трайно ползуване и културите, които се използват. Определени са им географски координати, които образуват мрежа от 16x16 км един от друг.

Пробонабирането се извършва в следните пунктове:

Брой пунктове	№ на пункта	Географски координати		Населено място, землище	Община
1.	250	25 25.100	41 52.067	с. Сираково	Хасково
2.	251	25 27.188	42 0.389	с. Горски Извор	Димитровград
3.	252	25 29.291	42 8.710	гр. Меричлери	Димитровград
4.	268	25 36.230	41 50.504	с. Манастир	Хасково
5.	269	25 38.333	41 58.819	с. Узунджово	Хасково
6.	270	25 40.465	42 7.130	с. Голямо Асеново	Димитровград
7.	286	25 45.227	41 40.616	с. Ръженово	Маджарово
8.	287	25 47.344	41 48.923	с. Славяново	Харманли
9.	288	25 49.476	41 57.230	с. Поляново	Харманли
10.	289	25 51.623	42 5.533	с. Калугерово	Симеоновград
11.	305	25 54.182	41 30.723	с. Пашкул	Ивайловград
12.	306	25 56.305	41 39.026	с. Бориславци	Маджарово
13.	307	25 58.444	41 47.326	с. Черна могила	Харманли
14.	308	26 0.599	41 55.625	с.Рогозиново	Харманли
15.	324	26 5.222	41 29.125	с. Свирачи	Ивайловград
16.	325	26 9.529	41 45.711	Свиленград	Свиленград
17.	326	26 11.705	41 54.002	с. Васково	Любимец
18.	343	26 25.010	42 0.644	с. Равна Гора	Любимец
19.	231	25 11.906	41 45.283	с. Куцово	Черноочене
20.	232	25 13.957	41 53.614	с. Ночево	Черноочене
21.	246	25 16.895	41 18.570	с. Яковица	Крумовград
22.	247	25 18.925	41 27.092	с. Овчево	Джебел
23.	248	25 20.969	41 35.420	с. Петлино	Момчилград
24.	249	25 23.027	41 43.744	с. Патица	Черноочене
25.	265	25 29.989	41 25.552	с. Ралица	Момчилград
26.	266	25 32.050	41 33.871	с. Татул	Момчилград
27.	267	25 34.135	41 42.188	с. Кокиче	Кърджали
28.	284	25 41.037	41 23.995	с. Гулия	Крумовград
29.	285	25 43.126	41 32.306	с. Джанка	Крумовград
30.	304	25 52.072	41 22.420	с. Стражец	Кърджали

Резултатите от извършените анализи показват превишения на максимално допустимите концентрации на хром и никел в почвите само за Пункт 249 с.Патица ,

общ. Черноочене. При дълбочина на извадка за хром от 0-10 см. при норма 250mg/kg, резултат от изпитването 308 mg/kg, никел при норма 80 mg/kg, резултат от изпитването 209 mg/kg. При дълбочина на извадката от 10-40 см за никел при норма 80 mg/kg резултат от изпитването 210 mg/kg, хром при норма 250 mg/kg, резултат от изпитването 305 mg/kg

3. Нарушаване на земите и почвите от добивната промишленост

От доста години дейността на всички рудници за оловно-цинкова руда в района на Източните Родопи и въгледобива около Димитровград са прекратени. За региона на РИОСВ-Хасково общият размер на нарушените от миннодобивни дейности до момента терени е около 1700 ха. По-голяма част от тях /около 1200 ха/ са пропадания на земи над стари минни изработки на “Мини Маришки басейн” ЕООД, Димитровград. През 2012г поради неосигурено финансиране не са осъществявани рекултивации на такива терени.

Силен интерес от страна на чуждестранни и български инвеститори представлява района на Източни Родопи, където са обособени няколко големи лицензионни площи за търсене и проучване на метални полезни изкопаеми, като някои от тях са получили и концесия, но все още не са започнали добивни дейности.

4. Замърсяване на почвите с продукти за растителна защита /пестициди/.

През последните години на територията, контролирана от РИОСВ-Хасково залежават около 861079кг в твърдо състояние и 12251л в течно състояние забранени за употреба пестициди. От направените проверки се установи, че те се съхраняват в 30 бр. складове разположени в 8 общини. До момента със средства от МОСВ-ПУДООС са изградени и отремонтирани централизираните складове за съхранение на растително-защитни препарати в 8 общини. Решени са проблемите за общ. Хасково, общ. Харманли, общ. Димитровград, общ. Кирково, общ. Крумовград, общ. Кърджали и общ. Черноочене

Характерно за тях е, че те са собственост на съответните общини, а всички пестициди, които се съхраняват в тях са обезопасени и преупаковани. Все още не са решени окончателно проблемите със складовете в общ. Маджарово, общ. Симеоновград, общ. Ивайловград, общ. Джебел и общ. Момчилград. По-голямата част от тях са собственост на бивши земеделски кооперации, а някои от тях са и частна собственост, те са в лошо състояние, неохраняеми и наличните в тях растително-защитни препарати създават потенциална опасност от инциденти и замърсяване на околната среда.

На територията на РИОСВ се извършва почвен мониторинг за замърсяване на почвите с пестициди. Пунктовете се определят от ИАОС – София. Анализите се извършват в РЛ – Хасково към ИАОС. През 2012г не са констатирани замърсявания на почвите с пестициди.

5. Замърсяване на почвата с устойчиви органични замърсители, вкл. нефтопродукти.

Замърсяванията се дължат предимно на аварии при катастрофи или на инцидентни разливи и течове в складовите стопанства за нефтопродукти. През 2012г. на територията на РИОСВ - Хасково замърсяване с нефтопродукти не е констатирано.

6. Ерозия на почвите

Ерозията е процес, който механично уврежда почвите, като унищожава хумусния слой, което води до намаляване на почвеното плодородие ежегодно.

Всяка година ерозията е бич за повечето от половината земеделски земи в България. За района на Хасковска и Кърджалийска област на засилена водна

ерозия са подложени над 150 хил.дка. земи, основно в Кърджалийски регион (общини Кърджали, Момчилград, Крумовград, Черноочене, Кирково).

До голяма степен активната водна ерозия в Кърджалийско бе намалена и овладяна с извършеното през миналите години широко мащабно залесяване - залесени над 1 млн. дка нови гори и проведени противоерозионни технически мероприятия.

В равнинната част на региона Горнотракийската равнина, в поречието на р.Марица и на слабо наклонени предпланински възвишения на Източните Родопи, водната ерозия е изразена в по-малка степен поради естественото затревяване и самозалесяване на земите, които не се обработват.

През 2012 г. година не са финансирани проекти против ерозията и не са известни такива, които се изпълняват на контролираната от РИОСВ - Хасково територия. Дейностите по предотвратяване на почвената ерозия основно се финансират от МЗХ.

7. Засоляване и вкисляване на почвите.

Вкисляване - изградени са опорни пунктове за мониторинг от НАСМОС.

Пробонабрани и анализирани са 32 броя почвени проби в пунктове Любимец, общ. Любимец и с. Глухар, общ. Кърджали, с. Крепост, общ. Димитровград и с. Узунджово, общ. Хасково. Пробонабирането се извършва от 4 точки за всеки пункт в две дълбочини – 0 – 20 см и 20 – 40 см – веднъж годишно – есен. От извършените анализи за вкисляване на почвите не са установени стойности застрашаващи почвеното плодородие.

8. Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност

През 2012 г. в РИОСВ – Хасково са постъпили 21 бр. сигнала за наличие на нерегламентирани сметища, от които 5 са неоснователни. Изхвърляните отпадъци са основно от битов характер. При извършените проверки от страна на експерти са дадени общо 20 бр. предписания, като всички са изпълнени, в резултат на което са почистени 25 бр. нерегламентирани сметища.

Допълнително в рамките на кампанията „Да изчистим България за един ден” бяха почистени маркираните на картата нерегламентирани сметища на територията на области Хасково и Кърджали и събрани съответно 248 тона отпадъци в област Хасково и 282 т отпадъци в област Кърджали.

9. Кратка обобщена оценка за състоянието на почвите на територията на РИОСВ - Хасково

Почвата е повърхностният рохкав слой от земната кора на сушата, образуван под действието на много фактори, която притежава свойството плодородие. На контролираната от РИОСВ - Хасково територия са разположени едни от най плодородните почви в страната. Затова дълг на всеки, който използва почвата, като средство за производство или и действа по друг начин да я опазва от увреждане и замърсяване, като по този начин гарантира ефективна защита на човешкото здраве и естествените почвени функции. През последните години се наблюдава тенденция към намаляване замърсяването на почвите. Това се отнася основно за земеделските земи и се дължи на кризата в земеделието, а от тук ограниченото ползване на пестициди и торове.

Съществуващите процедури по промяна предназначението на земеделските земи с участието на РИОСВ са гаранция, че няма да се изземват плодородни земи за строителство и за неземеделски нужди. За 2012г. РИОСВ-Хасково има участие в 11 бр. комисии за смяна предназначението на земята. В това отношение бяха предложени 670дка селскостопанска земя предимно за изграждане на складове, жилищни сгради за собствени нужди, заведение за обществено хранене

бензиностанции и др. С процедурите за преценка необходимостта от ОВОС и извършването на ОВОС се осъществява превантивна дейност по опазване на почвите от замърсяване на най-ранен етап, преди реализацията на инвестиционните намерения.

II.4. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ

1. Защитени територии

Районът на Инспекцията включва източна Тракийска низина, Източни Родопи и югоизточен Сакар. Релефът е преобладаващо хълмист и нископланински, със заоблени била, стръмни склонове прорязани от сухи дерета, с основна надморска височина между 180 и 750 м. Климатът е преходноконтинентален с изразено средиземноморско влияние по поречията на р. Арда и р. Бяла.

Тук са водосборните райони и долните течения на трите основни за южна България реки – Арда, Марица и Тунджа. Другите повърхностни водни обекти на територията на област Хасково са част от Източнобеломорския район и принадлежат към поречие Марица, поречие Арда и поречие Бяла река.

Към момента на територията на РИОСВ–Хасково има 80 защитени територии /ЗТ/, от които 51 природни забележителности /ПЗ/, 4 поддържани, 1 строг резерват и 24 защитени местности /ЗМ/ на обща площ 9641,476 ха /Приложение 1/.

По проект „Пилотна мрежа от малки защитени територии за видове от българската флора по модела „Растителни микрорезервати” на Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания бяха проведени следните дейности:

- проведена комисия за разглеждане и приемане на предложение за обявяване на нова защитена местност с цел опазване на провански салеп (*Orchis provincialis*) в землището на с. Априлци, общ. Кирково, обл. Кърджали;

- проведена комисия за разглеждане и приемане на предложение за обявяване на нова защитена местност с цел опазване на провански салеп (*Orchis provincialis*) в землището на с. Лозенградци, общ. Кирково, обл. Кърджали;

- проведена комисия за разглеждане и приемане на предложение за обявяване на нова защитена местност с цел опазване на родопски лопен (*Verbascum rhodopaeum*) в землището на с. Горни Юруци, общ. Кърджали, обл. Кърджали;

- проведена комисия за разглеждане и приемане на предложение за обявяване на нова защитена местност с цел опазване на надленолистно великденче (*Veronica multifida*) в землището на с. Щит, общ. Свиленград, обл. Хасково;

- проведена комисия за разглеждане и приемане на предложение за обявяване на нова защитена местност с цел опазване на триделнолистен ериолобус (*Eriolobus trilobata*) в имот № 000416 в землището на с. Белополяне, общ. Ивайловград, обл. Хасково;

- проведена комисия за разглеждане и приемане на предложение за обявяване на нова защитена местност с цел опазване на тракийски клин (*Astracantha thracica*) в землището на с. Воденци, общ. Стамболово, обл. Хасково;

През 2012г. стартира проект „Реализиране на дейности по опазване, поддържане и възстановяване на местообитания и популации на видове на територията на резерват „Вълчи дол” и поддържани резервати „Женда”, „Борака”, „Боровец” и „Чамлъка” финансиран по ос 3 на Оперативна програма „Околна среда”. Проектът предвижда възлагане и изработване на планове за управление на посочените резервати, маркиране на границите, поставяне на информационно-указателни табели; почистване на туристическите пътеки, обявени със заповед на МОСВ в резерват „Вълчи дол”; изграждане на противопожарна кула; поставяне на

бариири на подход на на резерват „Вълчи дол“; дейности по информираност и публичност и др.

Беше стартирана процедура по намаляване площта на Природна зебележителност „Сазлъка“ в земл. с. Бисер, общ. Харманли. Беше проведена комисия по чл. 38, ал. 1 от ЗЗТ.

2. Биоразнообразие

В региона официално са обявени 124 бр. вековни дървета - предимно летен дъб, най-възрастните от които са на над 500 години.

По-голямата част от територията, за която отговаря РИОСВ–Хасково попада в Източни Родопи. Като място с изключително високо биологично разнообразие ще посочим някои обобщени характеристики.

Източните Родопи заемат малка част от общата площ на България, едва 5,4% /6005 км²/, но тук са установени множество ендемични редки и защитени растителни и животински видове.

Установени са 1 950 вида растения от 122 семейства, 350 вида пеперуди, 21 вида риби, 10 вида земноводни, 26 вида влечуги, 273 вида птици и 59 вида бозайници.

Преобладаващите флорни елементи са субмедитеранските и евро-азиатските, следвани от медитеранските. Ендемичният флорен елемент е представен от 85 балкански, 20 български и 7 родопски ендемични вида растения. Разпространени са 28 реликтни вида. За 25 вида единствените за страната находища са тук, 23 са включени в Европейския списък на редките, застрашени и ендемични видове /Женева, 1991г./, 12 са глобално редките европейски видове, 37 вида са включени в приложение 2 на Вашингтонската конвенция (СITES), 5 вида – в Бернската конвенция.

От общо 17 вида земноводни за България, тук са установени 10, като от тях 7 са защитени, 4 включени в Бернската конвенция и 2 вида в Световния Червен Лист на IUSN.

Птиците са представени от 273 вида, като 241 са защитени, 77 включени Червената книга на България, 261 в Бернската конвенция, 7 вида са световно застрашени.

Бозайниците са групата с най-много световно застрашени видове. От 59 вида установени в Източните Родопи, 23 са включени в Световната червена листа на IUSN / Международен съюз за защита на природата /, 12 в категорията “уязвим“, 11 вида в категорията “полузастрашен“.

В Националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие Източните Родопи са определени като територия с “висока” значимост по отношение на видовото си разнообразие, значимостта по отношение на ендемизма, както и наличие на редките таксони.

Наред с Родопите на територията на РИОСВ - Хасково попада и част от Сакар планина, където се срещат около 600 вида висши растения, 44 от които са включени в Червената книга на България. В Сакар защитените територии обхващат орнитологично важни места, които са от световно природозащитно значение и такива с висока консервационна стойност. Те са от изключителна важност за опазването на световно застрашения от изчезване царски орел.

На територията на областта към настоящия момент, официално със заповеди са обявени следните 12 защитени зони по НАТУРА 2000 – Директива 79/409 ЕЕС за опазване на дивите птици: Бяла река, Злато поле, Крумовица, Маджарово, Марица-Първомай, Мост Арда, Радинчево, Студен кладенец, Харманлийска река, яз. Ивайловград, Добростан и Сакар, останалите 11 за опазване на местообитанията на дивата флора и фауна са приети Решение на Министерски съвет /Приложение 2/ и се очаква официалното им обявяване.

Стартира процедура по обявяване на група от 19 бр. вековни дървета – благун и цер в землището на с. Книжовник, общ. Хасково по предложение на Община Хасково.

Ежегодно се провежда мониторинг на видове включени в системата на НСМБР по съгласуван от ИАОС график, включващ седем вида висши растения: блатното кокиче, пърчовка, провански салеп, триделнолистен ериолобус, венерин косъм.

Бяха посетени трите находища на ресурсния вид Блатно кокиче, вкл. в прил. 4 на ЗБР – за оценка ресурсните възможности на вида, за издаване ежегодна заповед за ползване от МОСВ.

През 2012 г. в териториалния обхват на РИОСВ - Хасково няма/не са възникнали значими пожари - не са засегнати от пожар защитени територии и обекти от мрежата защитени територии съгласно ЗЗТ.

Защитена местност „Средна Арда”

Природна забележителност „Лъвът”

Триделнолистен ериолобус - *Eriolobus trilobata* в земл. на с. Белополяне, общ. Ивайловград – предстои официално обявяване на нова защитена местност през 2013 г.

III. АНАЛИЗИ ПО ФАКТОРИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

III.1. ОТПАДЪЦИ

1. Кратка информация и анализ за разработването, приемането от общинските съвети, актуализирането на общински програми за управление на отпадъците и общински наредби

Съгласно националното и европейското законодателство се изисква разработването на програми за управлението на отпадъците на национално и местно ниво.

Кметовете на общини са отговорни за разработването и изпълнението на програми за управление на дейностите по отпадъците за територията на съответната община. Програмите са неразделна част от общинските програми за околна среда и се разработват, приемат и отчитат по реда на Глава четвърта от Закона за опазване на околната среда. Основните цели, които трябва да бъдат предвидени в общинските програми, са: подобряване на организацията по

разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране на отпадъците; третиране на образуваните количества твърди битови отпадъци – количества, които се увеличават всяка година; предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците; увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и др. Програмата се приема от общинския съвет на съответната община, който контролира изпълнението ѝ. Кметът на общината информира ежегодно в срок до 31 март общинския съвет за изпълнението на програмата през предходната календарна година.

2. Битови отпадъци

На територията контролирана от Инспекцията се разполагат 16 общини. Десет от тях се обслужват от две депа за обезвреждане на твърди битови отпадъци- депото в землището на с.Гарваново, общ.Хасково и депото до гр.Харманли, проектирани и експлоатирани съгласно изискванията на Наредба №8/24.08.2004г. На практика цялото население в област Хасково или повече от 230 хил. души в 177 населени места е обхванато в системите за организирано сметосъбиране на битови отпадъци.

Общините в област Кърджали, включително община Ивайловград, обл.Хасково прекратиха предсрочно експлоатацията на старите общински депа, старите общински сметища бяха закрити със средства по програма ИСПА. От 2010 г. битови отпадъци образувани на територията на общините Кърджали, Момчилград, Ардино, Кирково, Крумовград, Черноочене и Ивайловград се извозват към временна площадката разположена до старото депо на общ.Кърджали в землището на с.Вишеград, която ще бъде ползвана до изграждането и пускането в експлоатация на първа клетна на РЦУО-Кърджали. Сметосъбиране и извозване на битови отпадъци е организирано в 258 населени места от областта, с което са обхванати 133 500 души от 141 хил. живущи на нейната територия.

През изминалата 2012г. на територията на четири общини – Хасково, Димитровград, Свиленград и Кърджали са функционирали системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки. Тези системи са разположени в общинските центрове. Така повече от 50% от жителите на Хасковска област и около от 30% от населението на Кърджалийска област е било обхванато от тези системи. Две от общините в обл.Хасково (Харманли и Любимец) са отправили запитване към организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки за изграждане на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки на своя територия. Като цяло процентът на обхванатото население за територията на РИОСВ Хасково не е висок, което налага по-добра организация от страна на инспекцията относно контрола върху общинските администрации, които все още не са предприели действия по изпълнение на това свое задължение. Поради необходимостта от увеличаване процента на оползотворени отпадъци от опаковки, които се генерират от домакинствата и търговските обекти се налага и по-голяма активност от страна на общинските администрации за разполагане на системи за разделно събиране там, където такива все още не са въведени.

Забавянето на реализацията на проекта за изграждане на “Регионален център за управление на отпадъците – Кърджали” вече дълги години спъва решението за екологосъобразно третиране на битовите отпадъци, образувани на територията на областта. В обхвата на РЦУО Кърджали попадат общините Момчилград, Ардино, Кирково, Крумовград, Кърджали, Черноочене, Джебел и Ивайловград. Използваната в момента площадка представлява само временно решение, тъй като тя не отговаря на изискванията на Закона за управление на отпадъците и Наредба №8 от 2004г. Ситуацията се усложнява допълнително поради това, че там няма никакви условия за нормална експлоатация, а на площадката се обезвреждат почти 36 хил.тона битови отпадъци от посочените по-горе общини, или 30% от битовия отпадък, генериран на територията на инспекцията.

Друг приоритетен проблем в направлението, който налага допълнително внимание и усилие от наша страна е управлението на строителните отпадъци. Неконтролираното им изхвърляне от граждани и фирми, водещо до формиране на нерегламентирани сметища главно на входовете и изходите на населените места и замърсяване на зелените площи в самите населени места компрометира усилията на общините при управлението на отпадъците и натоварва допълнително техните бюджети, принуждавайки ги да отделят допълнително средства за предепонирането им. По същия начин може да се разглеждат проблемите с образуването на нерегламентирани сметища от битови отпадъци, предвид това, че се отделят не малко средства за тяхното ликвидиране. Много често се налага и тяхното повторно почистване. Част от населението на три общини в област Кърджали все още не се обслужва организирано. Въпреки че за това има обективни причини, като напр. малкия брой жители на такива населени места, затруднен достъп до тях, особено в зимните месеци, считаме че това е основен недостатък на организацията на сметосъбиране в тези общини.

По данни от годишния доклад по околна среда на регионално депо в с.Гарваново през периода януари–декември 2012 общото количество приети отпадъци за депониране е 30 936 т, от тях 1007т са от община Минерални бани, 27287.152 т от община Хасково и 2641,848т от община Димитровград. Приемането на отпадъците става по предварително уточнен график и приета заявка от притежателя на отпадъците и въз основа на писмен договор.

Съгласно годишния доклад по околна среда представен от оператора на депо гр.Харманли през изминалата година са обезвредени общо 35 162 тона ТБО. Количеството по общини е както следва: 10 000т – от Община Харманли; 1 157т – от Община Стамболово; 670т – от Община Тополовград; 278 т – от Община Маджарово; 4796т – от Община Свиленград; 1543 т – от Община Симеоновград; 16 126т – от Община София; 192т – от други юридически лица. Приемането на отпадъците става по предварително уточнен график и приета заявка с притежателя на отпадъците и въз основа на писмен договор.

Поради предстоящото изчерпване на капацитета на Регионалното депо с.Гарваново е изготвен проект „Интегрирано управление на отпадъците в регион Хасково” по ОП „Околна среда 2007-2013 г.” и е издадено разрешително за строеж за Регионален център за третиране на неопасни отпадъци (РЦТНО) за общините Хасково, Димитровград и Минерални бани. С реализацията на проекта се предвижда увеличаване на експлоатационния обем на депото със строителството на нови клетки, включително изграждане на сепарираща и компостираща инсталация с цел намаляване на количеството на депонираните отпадъци и увеличаване на количествата на оползотворимите отпадъци. Строителството все още не е започнало.

Община Димитровград все още използва общинското депо в земл. на с.Добрич, за обезвреждане на голяма част от битовите отпадъци, образувани на нейна територия, въпреки че това съоръжение е спряно от експлоатация със заповед на Директора на РИОСВ-Хасково, поради несъответствие с изкванията на Наредба №8/24.08.2004г. За извършеното нарушение Община Димитровград е санкционирана от регионалната инспекция.

На територията на РИОСВ Хасково през изтеклата годината няма депа или инсталации за третиране на битови отпадъци с преустановена експлоатация. Няма съоръжения за третиране на битови отпадъци, чийто срок на експлоатация, предстои да изтече през следващите две години. Няма дейности по предварително третиране преди депониране на биоразградими отпадъци.

През 2012г. три общини - Свиленград, Симеоновград и Димитровград са изготвили и съгласували с ПУДООС към МОСВ проекти за закриване и рекултивация на спрените от експлоатация общински сметища. Предстои избор на

изпълнител на дейностите предвидени по проект. През изминалата година започна строителството на сепарираща инсталация за битови отпадъци на регионално депо за твърди битови отпадъци - гр.Харманли. От направените проектни разчети се очаква, че въвеждането в експлоатация на такава инсталацията ще доведе до намаляване на депонираните битови отпадъци с най-малко 50 на сто от общото им тегло при постъпване.

Действащи градски пречиствателни станции за отпадни води на територията на РИОСВ–Хасково са ГПСОВ-Димитровград и ГПСОВ-гр. Хасково. При извършени планови проверки е установено, че количествата утайки за 2012г, генерирани от ГПСОВ Димитровград са 14,05т, а от ГПСОВ Хасково – 898,995т. Част от утайките на ГПСОВ-Хасково, около 50 тона са използвани за рекултивация на нарушени терени.

„ВиК“ ЕООД-Хасково, притежава регистрационен документ за извършване на дейност по транспортиране (събиране и транспортиране), в съответствие с § 1, т. 41 и 43 от ДР на ЗУО на територията на цялата страна, на утайки от пречистване на отпадъчни води от населени места. „ВиК“ ЕООД-Хасково и „ВиК“ ООД-Димитровград са извършили изпитване на утайките, генерирани от ГПСОВ в акредитирани лаборатории.

Строителни отпадъци:

Приетите през 2012 г. нов Закон за управление на отпадъците и Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали регламентират налагането на нови изисквания за:

- предотвратяването и ограничаването на замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и ограничаването на риска за човешкото здраве и околната среда в резултат на третирането и транспортирането на строителните отпадъци;
- създаване на екологосъобразна система за управление на СО;
- влагане на рециклирани строителни материали в строителството;
- управление на образуваните СО в процеса на строителство и премахване на строежи.

Основен метод за третиране на строителни отпадъци на територията, контролирана от РИОСВ Хасково през 2012 г. е депонирането им на площадки, посочени от кмета на съответната община.

На регионалните депа за неопасни отпадъци в гр. Харманли и с. Гарваново е допустимо оползотворяване на строителни отпадъци в ограничени количества, чрез подравняване на терени, запръстяване на работните участъци от депото, а за отпадъци които представляват изкопни земни маси, почва и камъни и при рекултивацията на запълнените клетки на депата.

Опасните строителни отпадъци представляват малка част от общия поток генерирани строителни отпадъци. На двете регионални депа за неопасни отпадъци е разрешено депонирането на строителни и изолационни материали, съдържащи азбест в ограничени количества.

На територията на РИОСВ – Хасково няма изградени самостоятелни съоръжения за третиране (оползотворяване, вкл. рециклиране или обезвреждане) на строителни отпадъци, отговарящи на нормативните изисквания на законодателството по управление на отпадъците.

Регионално сдружение на общините Хасково, Димитровград и Минерални бани притежава одобрен проект по ЗУТ, с влязло в сила разрешние за строеж на „Регионална инсталация за рециклиране и съоръжение за обезвреждане на инертни отпадъци в землището на гр. Хасково”, за който няма осигурено финансиране (собствено или национално) и не може да бъде реализиран.

3. Производствени и опасни отпадъци

При извършените проверки от РИОСВ – Хасково през 2012 г. на лицата, образуващи и третиращи производствени и опасни отпадъци се установи, че в голяма степен отпадъците се събират и съхраняват разделно, без да се смесват. Площадките за съхранение и третиране на отпадъците са изградени и се експлоатират в съответствие с екологичните изисквания. Местата за съхранение на отпадъците са обозначени, оградени, с контролиран достъп. Осигурени са и необходимите подходящи съдове за съхранение на отпадъците.

На територията на инспекцията в следните съоръжения и инсталации са разрешени дейности по оползотворяване на опасни и производствени отпадъци:

- Циментови пещи и циментови мелници във „Вулкан” АД;
- Електродъгова пещ и Индукционна пещ в „ОЦК” АД;
- Инсталация за предварително третиране на излезли от употреба батерии и акумулатори в „ОЦК” АД;
- 2 бр. съоръжения за изгаряне на неопасни отпадъци с оползотворяване на получената енергия, разположени в гр. Харманли и гр. Любимец;
- 18 бр. Центъра за разкомплектоване на излезли от употреба моторни превозни средства ИУМПС;
- 2 бр. съоръжения за сепариране на отпадъци от опаковки.

Подобрена е отчетността по отпадъците, в съответствие с изискванията на Наредба № 9 (ДВ бр.95/ 2004 г.), както и по наредбите за масово разпространените отпадъци.

През годината класификация на отпадъците по реда на Наредба № 3 от 2004 г. за класификация на отпадъците са извършили 42 лица, като са утвърдени 534 бр. работни листове.

В съответствие с чл. 30 от ЗУО са издадени 15 бр. решения за утвърждаване и 1 становище за съгласуване на програми за управление на дейностите по отпадъци.

Националната програма за управление на дейностите по отпадъците и програмата за прилагане на Директива 1999/31/ ЕС за депониране на отпадъците предвиждат мерки за реконструкция не само на депа за битови отпадъци, но и на депа за производствени и опасни отпадъци.

На територията на инспекцията съществуват 9 депа за производствени и опасни отпадъци на фирми от секторите енергетика, химическа промишленост и цветна металургия. В посочените съоръжения основен дял заемат пепелите от изгаряне на въглища, оловни шлаки и утайки от пречистване на производствени отпадни води.

В съответствие с изискванията на депа за отпадъци да се приемат предварително третирани отпадъци са изградени две съоръжения и инсталации - Инсталация за стабилизиране на ярозитен кек в ОЦК АД и Лентова филтър преса в Неохим АД.

Операторите на съществуващите депа притежават утвърдени с решения на министъра на околната среда и водите Планове за привеждане на съществуващите депа в съответствие с изискванията на Наредба № 8/2004 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци. През 2012 г. не е извършвана техническа рекултивация на съществуващите депа за производствени и опасни отпадъци, които са с прекратена експлоатация.

На територията на „Неохим” АД е изградено депо за производствени и опасни отпадъци, отговарящо на нормативните изисквания. Предстои въвеждането му в експлоатация.

През 2012 г. количествата отпадъци – производствени и опасни, генерирани от производствената дейност на „ОЦК“ АД, Кърджали са минимални поради прекратената производствена дейност на комплекса през периода.

4. Болнични отпадъци

Всички болници за активно лечение, голяма част от медицинските центрове и ДКЦ на територията на области Кърджали и Хасково са въвели и изпълняват система за разделно събиране и съхранение на болничните отпадъци. За безопасното съхранение на генерираните отпадъци са обособени специални помещения с ограничен достъп, в съответствие с изискванията на Указание №1 на министъра на здравеопазването. В изпълнение на изискванията на Закона за управление на отпадъците лечебните заведения имат сключени договори с лица, притежаващи необходимите разрешителни за дейности по третиране и транспортиране на генерираните болнични отпадъци.

По – голяма част от лечебните заведения предават болничните отпадъци за предварително третиране чрез микровълново обеззаразяване на „Екостер“ ООД, гр. Хасково. Третирането на отпадъците се извършва в два апарата тип „Медистер 160“ на фирма „Метека“ с капацитет 156 кг/ден, разположени съответно на територията на МБАЛ АД, гр. Хасково и МБАЛ „Д-р Атанас Дафовски“ АД, гр. Кърджали. Третираните по този начин болнични отпадъци се предават за обезвреждане чрез депониране на Регионално депо в с. Гарваново, обл. Хасково и на депото в с. Вишеград обл. Кърджали.

ДПБ гр. Кърджали, МБАЛ „ Др. С. Ростовцев“ ЕООД гр. Момчилград и МБАЛ „Живот+“ ЕООД гр. Крумовград предават болничните си отпадъци за третиране чрез автоклавиране на МЛ- България“ АД.

МБАЛ „Св. Екатерина - Димитровград“ ЕООД притежава собствена инсталация за микровълново обеззаразяване на опасни болнични отпадъци. Генерираните отпадъци от лечебната дейност на всички болнични заведения, с код 180202 се транспортират до инсинератора за изгаряне на болнични отпадъци в Александровска болница, гр. София.

С влизането в сила на новия Закон за управление на отпадъците от 13.07.2012 г. отпада необходимостта от изготвянето и изпълнението на Програми за управление на отпадъците от лица, при чиято дейност се образуват опасни отпадъци в т.ч. и на отпадъците от хуманното здравеопазване.

През 2012 г. се отчита, че и някои от по-малките здравни обекти, като клинични лаборатории, групови и индивидуални практики за първична и специализирана медицинска и стоматологична помощ въвеждат разделно събиране и съхранение на болнични отпадъци и сключват договори за последващото им третиране.

5. Кратка обобщена оценка за състоянието и разрешаването на проблемите с отпадъците на територията на РИОСВ

През изтеклата 2012г. в сектора са извършени общо 415 бр. проверки, от които 192 бр. са по утвърдения план-график за проверки на РИОСВ – Хасково. Проверките са ориентирани предимно към лица, които генерират и/или третират по-големи количества отпадъци, като приоритетни за проверки са лица третиращи опасни и масово разпространени отпадъци. Друго направление, в което бяха насочени усилията на направлението бяха лицата, на които са издадени разрешителни за дейности с отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, масла и нефтопродукти. Отделено е внимание и на отпадъците от болничните заведения и инсталациите, които ги обезвреждат.

В резултат на подобрена дисциплина от страна на операторите през 2012 г. са констатирани по малко нарушения при извършени текущи проверки или във връзка с постъпили жалби. Дадени са 299 бр. предписания. За неизпълнение на предписания са съставени 6 акта и са издадени 6 НП на стойност 13500лв общо.

През годината са издадени 33 разрешения по реда на чл.37 и чл.67 от Закона за управление на отпадъците за дейности, включващи събиране, транспортиране и/или временно съхраняване, предварително третиране, разкомплектоване, оползотворяване и/или обезвреждане на отпадъци, включително 6 бр. откази за издаване или изменение. Изготвени са 11 регистрационни документа за дейности по събиране, транспортиране и/или временно съхраняване на производствени неопасни отпадъци по чл. 12, ал. 4 от ЗУО. Издадени са 3 удостоверения за съответствие на площадките за извършване на търговска дейност с отпадъци от черни и цветни метали с нормативните изисквания по чл. 54, ал. 4, т. 3 от ЗУО.

За нарушения на екологичното законодателство служителите са съставени 26 акта и са издадени 28 наказателни постановления на обща стойност 78 800лв.

Положителни констатации:

➤ Увеличен е броят на отпадъците, които се предават за рециклиране и оползотворяване - метални отпадъци, отработени масла, хартиени, пластмасови и стъклени опаковки;

➤ Подобрена е отчетността на дейностите с отпадъци - водят се отчетни книги и транспортни карти за предадените опасни отпадъци за последващо третиране, изготвени са годишни отчети, които са представени в ИАОС.

Проблеми:

➤ Съхраняват се значителни количества негодни за употреба препарати за растителна защита, които няма къде да бъдат обезвредени и представляват потенциален риск за замърсяване на околната среда.

➤ На територията, контролирана от инспекцията няма изградени инсталации за предварителни дейности преди оползотворяване на битовите отпадъци, в т.ч. за компостиране на биоразградимите отпадъци или сепариращи инсталации.

➤ Продължава експлоатацията на общинското депо на Община Димитровград, с.Добрич, което следва да бъде закрито, тъй като не отговаря на изискванията на Наредба №8 от 2004г.

➤ С години е забавено изпълнението на проекта за изграждане на "Регионален център за управление на отпадъците – Кърджали". Площадката, на която се депонират отпадъците от общини Кирково, Джебел, Крумовград, Момчилград, Черноочене, Кърджали и Ардино представлява само временно решение, тъй като тя не отговаря на изискванията на Наредба №8 от 2004г.

III.2. ШУМ

Контрол на промишлените източници по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда

За осъществяване ефективен контрол на шума, излъчван от промишлени инсталации и съоръжения от съгласно разпоредбите на Закона за защита на шума в околната среда РИОСВ – Хасково осъществява контрол по утвърден график, съгласно методиката за "Определяне на общата звукова мощност, излъчвана в околната среда от промишлено предприятие и определяне на нивото на шума в мястото на въздействие".

От общо 41бр. промишлени обекти, подлежащи на контрол на територията на РИОСВ-Хасково, през 2012г. са планирани за проверка 10 бр. обекти съгласно утвърдения график. Извършени са 8бр. планови контролни замервания на нивата на шум, излъчван в околната среда от промишлени източници. Две от дружествата са преустановили производствена дейност, поради което не бе извършен контрол.

Измерените стойности в контролираните дружества не надвишават граничните стойности съгласно Наредба № 6 от 26. 06. 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на

денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението.

Предприятията, попадащи в обхвата на комплексния разрешителен режим, извършват собствен периодичен мониторинг на шума, излъчван в околната среда. От представените протоколи не е установено ниво на шум над допустимите стойности.

Извършените по сигнали на граждани 2 проверки за високи нива на шум в жилищни райони са довели до обезшумяване на съоръженията с подходящи материали и привеждане на шумовите нива в регламентираните норми, в резултат на дадените и изпълнени 3 бр. предписания.

III.3. РАДИАЦИОНЕН КОНТРОЛ

Районът на инспекцията се обслужва от РИОСВ- Ст.Загора. За 2012 г. в РИОСВ-Хасково не са постъпили сигнали за радиационно замърсяване.

III.4. ХИМИКАЛИ И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА ОТ ГОЛЕМИ АВАРИИ

1. Кратко описание на състоянието в областта на управлението на химикалите

Националната политика по управление на опасните химични вещества и смеси се основава на Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси (ЗЗВВХВС) и изискванията на Директива Севезо II транспонирана в българското законодателство в Закона за опазване на околната среда (ЗООС) - Глава седма "Предотвратяване и ограничаване на промишленото замърсяване", Раздел I "Предотвратяване на големи аварии" и подзаконовите нормативни актове към тях.

РИОСВ-Хасково осъществява превантивен, текущ и последващ контрол по отношение на :

- регистрация, оценка, разрешаване и ограничаване на химикали съгласно Регламент (ЕО) 1907/2006 (REACH) - задължение имат 85 бр. фирми, от които 7 бр. производители, 3 бр. вносител, 84 бр. потребители по веригата;
- изисквания за класификация, етикетирание и опаковане на химични вещества и смеси съгласно Регламент (ЕО) 1272/2008 (CLP) - задължение имат всички производители и вносител на вещества - 10 бр.;
- уведомяване за износа и контрол на вноса на определени опасни химикали съгласно Регламент (ЕО) 689/2008 (PIC) и Регламент (ЕО) 649/2012 (PIC) - задължение има 1 фирма;
- ограничаване на производството, употребата и пускането на пазара на устойчиви органични замърсители съгласно Регламент (ЕО) 850/2004 (POPs) - към момента не са установени задължени фирми;
- забрана за износ на метален живак и някои живачни съединения и смеси и изисквания за безопасно съхранение на метален живак съгласно Регламент (ЕО) 1102/2008;
- изисквания за съхранението на опасни химични вещества и смеси, съгласно изискванията на Наредба за реда и начина на съхранение на опасни химични вещества и смеси - задължение имат 85 бр. фирми.

Основната цел е защита от вредното въздействие на опасните химични вещества и смеси върху околната среда и здравето на хората чрез регламентирано управление на опасните химични вещества и препарати по отношение на

класифицирането, опаковането и етикетирането на съществуващи и нови химични вещества и смеси, нотифицирането и оценката на риска на нови химични вещества, вноса и износа на опасни химични вещества и смеси, забраните и ограниченията за употреба и пускане на пазара на определени опасни химични вещества и смеси. В РИОСВ – Хасково е създадена и се поддържа база данни на фирми, произвеждащи, съхраняващи и употребяващи химични вещества и смеси - към момента техният брой е 85.

С цел предотвратяването на големи аварии с опасни химични вещества и смеси и ограничаването на последствията от тях за живота и здравето на хората и околната среда предприятията, в които се съхраняват и/или употребяват химични вещества следва да бъдат класифицирани като „Предприятие с нисък рисков потенциал” или „Предприятие с висок рисков потенциал”. На територията, контролирана от РИОСВ - Хасково са издадени разрешителни за изграждане и експлоатация на инсталации/съоръжения, класифицирани с „висок” рисков потенциал на 3 фирми - „Неохим“ АД Димитровград, „ОЦК“ АД Кърджали и „Горубсо Кърджали“ АД Кърджали.

2. Кратко описание на основните приоритети при извършване на контрола през годината, съгласно различните нормативни актове

Контролира се прилагането на:

1. Регламент 1907/2006 относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH). Приоритети за контролна дейност са фирмите/предприятия, попадащи в обхвата на Регламента за изпълнението на изискванията за:

- Регистрация на химични вещества в самостоятелен вид или в смеси съгласно Регламента;
- Обмен на информация за вещества и предоставяне на информация надолу по веригата на доставки за химичните вещества в самостоятелен вид или в смеси съгласно Регламента;
- Контрол на потребителите по веригата – за наличие на документи за извършена предварителна регистрация/регистрация за всяко от веществата, които използват и които попадат в обхвата на Регламента;
- Контрол на производители, вносители и потребители по веригата за наличие на информационен лист за безопасност (ИЛБ) и за спазване на условия на съхранение, посочени от производителя в ИЛБ.

2. Регламент (ЕО)№1272/2008 относно класифицирането, опаковането и етикетирането на химични вещества и смеси (CLP)

- Контрол на изпълнението на изискванията за нотифициране на Европейската агенция по химикали за класификацията и етикетирането на пуснатите на пазара опасни химични вещества в самостоятелен вид и в смеси.

3. Кратко описание на резултатите от контролната дейност (за химикали и за управление на риска от големи аварии)

През 2012 г. са изпълнени целите и приоритетите заложи в плана за контролната дейност.

Управление на химикалите:

На контрол подлежат всички физически и юридически лица, които произвеждат, пускат на пазара, употребяват, съхраняват и изнасят химични вещества в самостоятелен вид, в смеси или в изделия с цел защита на човешкото здраве и опазване на околната среда.

Съгласно утвърдения от МОСВ годишен план за контролната дейност на РИОСВ-Хасково за 2012г. в направлението са извършени 36 от 37 планирани

проверки на фирми, които произвеждат, употребяват и съхраняват опасни химични вещества и смеси.

Извършени са и 21 бр. извънпланови проверки във връзка с писмо на Окръжна прокуратура Хасково, постъпили жалби и сигнали в РИОСВ- Хасково, по Заповед на областен управител на Област Кърджали, проверка на предписания и проверки на нови обекти, съхраняващи опасни химични вещества и смеси. Експертът от направлението е взел участие и в 3 бр. проверки на обекти с издадени КР.

По време на всички проверки са дадени 46 предписания, които са изпълнени (при 66 бр. за 2011 г.).

За неизпълнение на предписание по чл. 166, т.3 от ЗООС и за предоставяне на информационни листове за безопасност на внасяните циментови смеси, неотговарящи на изискванията на Регламент (ЕО) №453/2010 за изменение на Приложение II на Регламент (ЕО) 1907/2006 са съставени 2 АУАН и издадени 2 НП на фирма, вносител на циментови смеси, на обща стойност 7 000 лв.

Извършената дейност по контрола и управлението на опасните химични вещества и смеси, създадената по-добра организация и ефективност на работа доведе до увеличен брой оператори, които спазват условията за съхранение на ОХВ и смеси, посочени в ИЛБ.

Управление на риска от големи аварии

За 2012г. са планирани 4 проверки на условията в разрешителните на фирми с издадено Разрешително за експлоатация по чл. 104 от ЗООС. Извършени са всички планирани проверки. По време на проверките са дадени 8 бр. предписания. Пет от тях не са изпълнени, поради прекратена производствена дейност.

От извършения преглед на условията в издадените разрешителни и свързаните с тях документи се установи, че операторите са предвидили подходящи управленски, организационни и технически мерки за предотвратяване на големи аварии с опасни химични вещества и за ограничаване на последствията от тях върху живота и здравето на хората и околната среда.

4. Проведени информационни кампании и участие в проекти на МОСВ.

На интернет страницата на РИОСВ Хасково периодично се публикуват указания за предприемане на необходимите стъпки при изпълнение на задълженията на компаниите по законодателството, свързано с опасните химични вещества и смеси.

През 2012г. беше проведен вторият координиран европейски проект по прилагане и налагане изискванията на Регламент (ЕО) 1907/2006 (REACH) Reach-en-Force-2 (REF2) – „Задължения на потребителите по веригата“, формулатори на смеси. Проектът беше осъществен заедно с представители от РЗИ Хасково, РЗИ Кърджали и Изпълнителна агенция ”Главна инспекция по труда” Хасково и Кърджали. Проверени са 2 пилотни предприятия в рамките на проекта, при което са попълнени Въпросници (разработени от Дирекция „ПД“ на МОСВ).

IV. ПРЕВАНТИВНА ДЕЙНОСТ И КОНТРОЛ

1. ОВОС и Екологична оценка

През изтеклата 2012 година в периода януари – декември на 2012г. са издадени 81 бр. решения за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС, които са с три повече от издадените през 2011г., като две от тях са с характер да се извърши ОВОС, а всички останали са с преценка да не се извърши ОВОС. Издадените решения за прекратяване на процедури за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС на инвестиционни предложения са по-малко в сравнение с предходната година.

През 2011г. са издадени 27 решения за преценяване на необходимостта от ЕО за планове и програми, които са с 15 повече от издадените през 2012г. По-малкият брой преценки по ЕО за 2012 година се дължи на факта, че е намалял интересът от страна на възложителите към инвестиционни предложения, както и планове, програми и проекти свързани с изграждане на алтернативни източници на електроенергия, в т.ч. ветропаркове и фотоволтаични централи.

През 2012г. са проведени две процедури по ОВОС, като са издадени решения за одобряване на инвестиционните предложения. Проведена е една процедура по екологична оценка, завършила със съгласуване на плана на ОУП на гр. Кърджали и издадено Становище по екологична оценка.

Решения за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС, издадени от РИОСВ Хасково по общини и отрасли:

община/отрасъл	селско стопанство	промишленост	транспорт	търговия	туризъм
Димитровград	5			3	
Ивайловград		6			
Любимец	1	1			3
Маджарово					1
Минерални бани	2				3
Свиленград	4		3	2	1
Симеоновград			1		
Стамболово	1		1		2
Харманли	4	1			2
Хасково	2	3			2
Джебел				1	
Кирково	2	1	1		
Крумовград	1				1
Кърджали	6	2		6	3
Момчилград		9		1	
Черноочене	1	1			2

Най-много Решения за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС са издадени в област селско стопанство, като преобладават инвестиционните предложения за изграждане на кравеферми и развъждане на риби

Най-много Решения за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС са издадени за Община Кърджали, като преобладават инвестиционни предложения в област селско стопанство, водните цикли и търговия, а за община Ивайловград - добив на подземни богатства.

За област Хасково са издадени Решения за преценяване на необходимостта от извършване на ЕО предимно за изграждане на фотоволтаични централи,

урбанизация на населени места, парцеларни планове и програми за управление на отпадъците.

За област Кърджали са издадени Решения за преценяване на необходимостта от извършване на ЕО, предимно за изграждане на жилищни сгради и две за изграждане на фотоволтаични системи.

Няма Становища по ЕО за неодобряване. Няма издадени Решения за прекратяване на процедури по ЕО. Обжалвано е едно Становище по ЕО.

Във връзка с извършените промени в екологичното законодателство и по конкретно на основание § 89, ал. 2 от Преходни и заключителни разпоредби на ЗООС са препратени от МОСВ по компетентност процедури за:

- инвестиционно предложение: „Добив на полиметални руди от проучвателна площ „Седефче”, община Момчилград, обл. Кърджали с възложител „Горубсо Кърджали” АД, която е съгласувана на етап задание за обхват на ОВОС;

- инвестиционно предложение: „Реконструкция и разширение на инсталация за преработка на златосъдържащи полиметални руди” с възложител „Горубсо Кърджали” АД, която е на етап обществено обсъждане на ДОВОС;

От планираните за 2012г. 38 проверки са извършени 30 броя, в т.ч са проверени 7 решения по ОВОС на МОСВ и РИОСВ-Хасково, проведени са 22 проверки на решения - преценки по ОВОС и 3 проверки на решения - преценки по екологична оценка. Извършени са и 5 извънредни проверки във връзка с достоверността на постъпилата информация по Приложение 2 към чл. 93, ал. 2 от ЗООС. По време на извършените проверки не са констатирани нарушения, свързани с поставените условия в издадените Решения по ОВОС/преценки по ОВОС.

2. Комплексни разрешителни

На територията на РИОСВ - Хасково има 15 обекта с издадени комплексни разрешителни (КР), а един обект („Харманлийска керамика”) АД е с решение за неиздаване на комплексно разрешително. По отношение на производствената дейност операторите с издадени КР попадат в следните категории промишлени дейности:

- химическа промишленост – 3 бр.;
- енергийно стопанство - 1 бр.;
- производство на продукти от нерудни минерални суровини- 1 бр.;
- производство и обработване на метали- 2 бр.;
- интензивно отглеждане на птици – 3 бр.;
- депа за неопасни отпадъци – 4 бр.;
- инсталации за изработване на керамични продукти – 1 бр.;

След прекратяване на дейността по производството на циментов клинкер през м. декември 2012г. е отменено КР на „Вулкан цимент” АД, гр. Димитровград.

През 2012г от м.февруари е спряна производствената дейност на производствената площадка на „ОЦК” АД, гр. Кърджали. Собствеността върху тези инсталации е придобита от други собственици. Все още не са изяснени инвестиционните намерения на тези собственици относно производствената дейност на оловния и цинковия заводи.

Преразгледани са шест от издадените КР, както и новото заявление за издаване на КР на „Харманлийска керамика” АД. В резултат на това са издадени две нови КР (за горивната инсталация на ТЕЦ „Марица – 3” АД и за депото за битови отпадъци в с.Гарваново на община Хасково), изменено е КР на „Яйцепром” АД и са актуализирани две КР (на депата за неопасни отпадъци на ТЕЦ „Марица – 3” АД и на

„Вулкан цимент”АД). Отказ за актуализация на издаденото КР е получило „ОЦК” АД, а отказ за издаване на КР е получило ”Харманлийска керамика” АД.

През 2012г. са извършени планираните за годината проверки – 17 бр, както и три извънредни проверки по издадените КР. Извършени са и три проверки с цел изясняване на производствения капацитет на оператори, които нямат издадени КР.

За констатирано в края на 2011г. неизпълнение на условията от КР на „Неохим”АД е издадено НП на стойност 10000лв, а на „ОЦК”АД - на стойност 30000лв.

На основание подадената информация в ГДОС на „Неохим”АД, площадка А е издадено и НП за 10 000лв.

През годината са издадени 23 предписания. От тях 22 бр. са изпълнени. За неизпълнение на предписание на „Горубсо – Кърджали”АД е издадено НП за 2 000лв.

3. Екологична отговорност и отстраняване на минали екологични щети

За 2012г. на територията на РИОСВ – Хасково не са констатирани случаи на непосредствена заплаха или причинени екологични щети по смисъла на закона за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети.

За контрол по изпълнение на мерките от Програмата за отстраняване на минали екологични щети, причинени до момента на приватизация на на „ОЦК”АД, Кърджали за периода на 2012г. РИОСВ – Хасково е извършила 6 бр. проверки. През годината са изпълнени дейностите, предвидени в графика за изпълнение на договора за първата година на обект „Ремедиация на силно замърсени площи”, а именно: дълбока оран, брануване, внасяне на минерални торове върху площи за земеделско ползване от 643дка; засаждане на иглолистни и широколистни фиданки върху 236дка; дейности по поддръжка на 170 дка тополови насаждения. С това състоянието на нарушените терени се подобрява значително. Изпълнен бе по проект и подписан акт 15 и за обект „Изграждане на дренаж около временни депа”, включващ изграждането на 7 канавки , 15 бр. сондажни кладенци, утайтелна шахта и заустващ колектор, отвеждащ повърхностни и дренажни води към ПСОВ на „ОЦК”АД. С осъществяването на проекта до голяма степен ще се преустанови заустването на силно замърсени валежни води от района на временните депа за опасни отпадъци в язовир „Студен кладенец”, както и замърсяването на подземните води в района на тези депа.

Извършена е проверка на работната площадка на „Горубсо-Кърджали”АД, гр. Кърджали във връзка с прилагане на изискванията на Закона за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети.

4. Информация за състоянието на околната среда за активно формиране на обществено поведение за грижа към околната среда

Дейности в екологичния информационен и образователен център. Работа с природозащитни НПО и училища в региона и повишаване на екологичното възпитание сред подрастващите:

Информационно- образователният център към РИОСВ- Хасково е посетен през годината от над 150 ученици, учители и доброволци към екоklubове. Предоставени са образователни и информационни материали на училища, детски градини, общини и отделни граждани. През 2012 г. РИОСВ- Хасково организира 3 изложби и 3 ученически конкурса. Бяха изработени 5 презентации и проведени 7 открити урока с ученици от Хасково. Най-активно през годината в организираниите от РИОСВ- Хасково инициативи се включиха ОУ „Св.Ив.Рилски”, ОУ „Л.Каравелов”, ПГСС, ПГ по транспорт, Обединени ученически обществения и ДГ „Зорница” в гр.

Хасково и ОДК в гр.Кърджали. Бяха организирани и няколко съвместни екоинициативи с хасковски училища.

Организиране и провеждане на международни инициативи подкрепяни от МОСВ и проведени мероприятия по повод международните дати за опазване на околната среда на територията на РИОСВ- Хасково през 2012г:

По повод празниците на природата, национални и международни кампании през годината, РИОСВ- Хасково предварително предостави актуална информация на всички медии, училища и детски градини, както и публикува такава на своята интернет страница. Всички празници на природата и кампании обяха отбелязани с различни екоинициативи в които се включиха много деца и ученици от региона:

Световен ден на влажните зони- 2 февруари: Екоинициативи с образователна насоченост под формата на изложби, презентации и беседи по темата бяха организирани в почти всички детски и учебни заведения в региона. На част от тях присъства представител от екоинспекцията, а подрастващите получиха информационно- образователни материали по темата.

Световен ден на водата- 22 март: Четвъртокласници от Основно училище "Св. Ив.Рилски"-Хасково представиха програма, включваща полезна информация за пестенето на водата, сценка, озвучаване на филмче "Защо трябва да пестя водата", постери, рисунки и макети по темата. РИОСВ представи пред децата специално изработена презентация по темата под формата на открит урок. Друга група четвъртокласници от същото училище, работещи по проект „УСПЕХ" гостуваха на екоинспекцията с цел да се запознаят с работата на институцията. На децата бе представена презентация за опазването на околната среда и водата. Младите природолюбители се запознаха със защитените територии и видове в региона. Денят на водата бе отбелязан във всички училища в региона с открити уроци и тематични занимания, изложби, изработване на информационни табла и презентации, походи и др.

Международен ден на Земята-22 април. Седмица на гората: РИОСВ-Хасково организира Регионален ученически фотоконкурс на тема „Красивата природа на моя роден край”, посветен на Международния ден на Земята- 22 април, в който участваха 50 деца с над 100 творби от областите Хасково и Кърджали. Жури от професионални фотографи и експерти от екоинспекцията оцени творбите и определи 5 награди. Откриването на фотоизложбата се състоя във фойето на Младежки център- Хасково. За победителите бяха осигурени предметни награди и грамоти. Денят на Земята бе отбелязан активно във всички училища и детски градини в региона под формата открити уроци и тематични занимания, програми с екологична насоченост, изложби, изработване на информационни табла и презентации по темата, походи, инициативи по почистване на терени и засаждане на дръвчета. По традиция Община Кърджали организира богата образователна програма по повод Деня на Земята, включваща почистване на отделни участъци в града, музикално- артистични изяви, конкурси, изложби, засаждане на фиданки и др.

Кампания „Да засадим дърво”- 21.04.2012: Ученици от ПГСС- Хасково и служители от РИОСВ и ДГС в Хасково се включиха в кампанията на вестник "24 часа", МОСВ и МЗХ „Да засадим дърво”. След образователна музикално-артистична програма и тематична презентация, бяха засадени на над 100 фиданки в учебния корпус на гимназията. В Кърджали залесяване на 100 броя фиданки се извърши в градската градина и в парк "Простор, където участваха много доброволци.

Национална кампания „Да изчистим България за един ден”: Служители от РИОСВ- Хасково се включиха в кампанията на БТв „Да изчистим България за един ден” в почистването на парк „Кенана”. В деня на кампанията на разположение на гражданите бе Зеленият телефон на екоинспекцията. Почти 9000

души от Хасковска област се включиха в инициативата, които събраха 248 тона отпадъци. Около 17 000 души се включиха в кампанията от област Кърджали, като количеството събрани отпадъци бе 282 т.

Световен ден на климата- 15 май. Световен ден на биологичното разнообразие- 22 май: РИОСВ- Хасково проведе открити уроци с учениците от клуб „Млад еколог” към Спортно училище „Стефан Караджа- гр.Хасково и ОУ„Л.Каравелов”- гр.Хасково. На младите еколози бе представена презентация за защитените територии и видове в региона, след което урокът продължи под формата на беседа. Учениците се запознаха и с начините за оказване на първа помощ на малко диво животно или птичка. Детска градина „Ален мак”- гр.Харманли организира празник на природата с програма от стихчета и песни за Земята, водата и въздуха. Инициативата продължи със засаждане на дърво и цветя в двора на детското заведение, беседа и екоигри. РИОСВ- Хасково осигури награди на най-добре представилите се участници, децата получиха календари, стикери, значки, книжки и брошури. Много училища и детски градини организираха образователни програми, открити уроци, почистване на терени и засаждане на цветя, с което отбелязаха празниците на природата през месец май.

Световен ден на околната среда- 5 юни: За втора поредна година РИОСВ-Хасково организира конкурс на регионално ниво между училищата и детските градини за „Най- озеленен и добре поддържан двор”. Компетентно жури от експерти към екоинспекцията отличи трима победители: ЦДГ „Звездичка”- с. Стамболово за „Най- зелен двор”, Обединени Ученически Общежития- гр. Хасково за „Най- добре подреден двор” и Помощно Училище Интернат- гр. Свиленград за „Най- цветен двор”. Бяха раздадени и 4 поощрителни награди. Връчването на грамотите и наградите се в двора на Обединени Ученически Общежития- гр. Хасково, които предходната година получиха приз за „Най- добро ландшафтно оформление” в националната кампания на МОСВ „Нашият зелен град”. Отличените получиха специални грамоти, луксозни енциклопедии за природата и пакети с информационни материали. Празникът продължи с разговор за проведените и предстоящи екоинициативи, а присъстващите педагози споделиха опита си по отношение на екологичното възпитание на подрастващите.

Европейска седмица на мобилността 16-22 септември: Община Димитровград официално се регистрира за участие в Европейската седмица на мобилността. Велосипедистите от клуб „Обороти”- Димитровград съвместно с общината организираха демонстративно колоездене под мотото „Алтернативна мобилност”. На същия ден се проведе и състезание с шосейни велосипеди Димитровград- Хасково- Димитровград. Регионалната екоинспекция раздаде светлоотразителни значки на деца от Хасково, активно включили се в кампанията.

Международен ден на Правото да знам- 28 септември: За трета поредна година по повод Международния ден на правото да знам- 28 септември, РИОСВ-Хасково бе номинирана за годишната награда "Златен ключ" на Програма Достъп до Информация в категорията "Институция, най-добре организираща предоставянето на информация за граждани". РИОСВ- Хасково и Регионалната лаборатория организираха **Ден на отворени врати** по повод Международен ден на правото да знам.

Регионален кръг от Националния ученически конкурс на МОСВ „Обичам природата и аз участвам”: В РИОСВ- Хасково постъпиха 140 творби от над 150 ученици от областите Хасково и Кърджали в категориите разказ, рисунка и предмет изработен от рециклиран материал. Жури от екоексперти и педагози класира по 10 творби от 3-те категории, които бяха изпратени за национално оценяване. В залата на РИОСВ- Хасково бе открита изложба на която бяха представени всички творби и обявени имената на учениците, които продължиха участието си в националния конкурс. Отличените получиха значки с мото «Обичам природата». Изложбата бе посетена от журналисти, родители, учители и ученици. Христо Христов от град Хасково, ученик от ПМГ „Акад. Боян Петканчин”- гр.

Хасково спечели втора награда в раздел рисунка от националния конкурс на МОСВ „Обичам природата и аз участвам”. Разказите „Гора” от Тонка Желева, ученичка от ПМГ- гр. Хасково и „Невероятната история на едно шише” от Мариета Димитрова от ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”- гр. Кърджали също бяха сред отличените, а творбите им бяха включени в сборника на МОСВ „Малки зелени разкази”. С наградените ученици бе организирана и среща в РИОСВ- Хасково, където получиха грамоти и предметни награди.

Национална кампания на МОСВ „Зелена България. Инициатива „Най- зелен град в България: РИОСВ- Хасково предварително проведе разяснителна кампания за възможностите за участие. За „Най- зелен град” се кандидатстваха Община Димитровград с проект за набиране и финансиране на проекти на граждани за озеленяване и благоустрояване на междублокови пространства и градинки под мотото „За приветлива градска среда” и Община Кърджали с реализираните проекти и обновени паркове Градска градина, парк "Горубсо", парк "Простор", както и проектът "Изграждане на парк "Арпезос- север" и "Бизнес парк". Двете общините станаха носители на специални награди в надпреварата за "Най-зелен град в България" от националната кампания на МОСВ „Зелена България”, финансирана от Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.”, заради реализация на проекти „За приветлива градска среда”.

Коледна фотоизложба: В края на декември във фойето на РИОСВ- Хасково бе организирана фотоизложба от защитени и рядко срещани видове в региона по повод Международния ден за опазване на биологичното разнообразие- 29 декември. Снимките са дело на експерта по биоразнообразие Владимир Трифонов. След изложбата, фотосите са разположени в информационно-образователния център в екоинспекцията.

Семинари: РИОСВ- Хасково бе домакин на семинар на тема "Пасивните сгради: Бъдещето на енергийната ефективност”, предназначен за архитекти, еколози и всички, които проявяват интерес към нискоенергийното и екологичното строителство с лектор арх. Г.Барабонкова- съосновател на „Пасивна Къща България” и преподавател в Архитектурния колеж в Бостън, САЩ.

Проведени работни срещи: В РИОСВ- Хасково са проведени 38 консултации с обществеността по ОВОС и 2 обществени обсъждания на доклади по ОВОС.

Работа с медиите за популяризиране дейността на регионалната екоинспекция и изграждане на доверие сред обществеността:

Най- широко и редовно информацията за медиите се отразява в регионалните средства за масова информация: вестниците „Новинар юг”, „Хасковска Марица”, „Тракия 21 век” и „Нов живот”, телевизите «Рекординг», „Аида- Хасково” и „Родопи Тв нет”, както и информационните сайтове haskovo.info, haskovo.net, haskovodnes.com, haskovo7.bg, tmost.info, 7dnikj.info, focus-news.net, vestniknovjivot.blogspot.com, kardjali.info, ardanews.info, ivailovgrad.com, hsnovini.com, aidatv.com, rodopinews.net, kardjali.bgvesti.net, rodopi24.blogspot.com, dimitrovgrad.bgvesti.net и др. и на сайта на националното радио «Дарик». По теми представляващи голям обществен интерес, информация е поискана и предоставена на националните медии БНР, Нова Тв., БТв, Радио „Дарик”, в. „24 часа”, в. „Преса”, в. „Монитор” и Тв. „Скат”. Дадани са **30 интервюта** от експерти за Нова Тв, Тв „Рекординг”, Тв „Аида- Хасково”, БНР, в. „Нов живот” и Радио „Дарик”. Организирана е **1 пресконференция** за отчитане дейността на екоинспекцията за 2011 г. и приоритетите за 2012 г. За периода са подготвени и изпратени **95 прессъобщения** до медиите. Отговорено е на **125 запитвания и сигнали** направени от регионални и национални средства за масово осведомяване и граждани, получени по телефона и на електронната поща на експерта „Връзки с обществеността”, които са с 28 повече от 2011 г. Чрез **Зеления телефон** са постъпили **70 сигнала**, което е с 36 повече в сравнение с предходната година.

Актуална информация за контролната дейност на екоинспекцията присъства на сайта www.riosv-hs.com. В интернет страницата на регионалната екоинспекция е

поставен линк към ИАОС с ежедневния бюлетин за качеството на атмосферния въздух в страната, публикува се и ежемесечна информация с данните за измерени концентрации на ФПЧ₁₀ в пунктовете за мониторинг на територията на РИОСВ-Хасково. През годината е регистрирано **1 превишение** на алармения праг за серен диоксид в Димитровград за което е уведомена обществеността чрез средствата за масова информация и интернет страницата на инспекцията. На интернет страницата през годината са отчетени **21 800 посещения**, което е с 1 800 повече в сравнение с предходната година.

На партера на РИОСВ работи офис, който изпълнява функциите за обслужване на гражданите на принципа “едно гише”. С цел подобряване на обществения достъп до услугите предлагани от РИОСВ на партера на инспекцията има информационно табло, информацията на което своевременно се актуализира. Създадено е и второ информационно табло, където се изнася част от детското творчество с природозащитна насоченост: фотографии, рисунки и др. на деца участвали в организирани от екоинспекцията изложби и конкурси.

Издадени информационно- образователни материали от РИОСВ-Хасково: Брошури А3 за защитените територии в региона, брошури А4 за оказване първа помощ на бедстващи птици, рекламни календари (стенни, настолни и джобни) с празниците на природата през годината, химикали със Зеления телефон на РИОСВ- Хасково, значки с мото „Аз обичам природата”, стикери с линка на сайта и Зеления телефон на екоинспекцията. Тези материали са раздавани на ученици, екоклубове и отделни граждани по тяхно искане или по време на кампании, екоинициативи и конкурси.

Предоставяне на информация по ЗДОО: Постъпилите заявления за достъп до обществена информация през годината са **17**, без нито един отказ. Отчита се спад в заявленията за достъп до обществена информация през 2012 г. спрямо 2011 г., когато броят на постъпилите заявления е бил 24.

5. Административно – наказателна отговорност и принудителни административни мерки

През 2012г. са наложени общо 25 санкции по реда на чл.69 от ЗООС, на обща стойност 44 026 лв. От тях 9 са за замърсяване на въздуха и 16 – за замърсяване на водите.

Директорът на РИОСВ – Хасково е издал общо 72 наказателни постановления, с които са наложени имуществени санкции на юридически лица и еднолични търговци и глоби на физически лица за нарушения на разпоредбите на екологичното законодателство. Наказателните постановления, с които е наложено административно наказание „имуществена санкция“ са 55 на брой, на стойност 131 400 лв., а тези с които е наложена „глоба“ – 17 на брой, на стойност 38 100 лв. Най-много НП са издадени по ЗУО – 25 бр., по ЗВ - 19 бр., по ЗООС – 15 бр. и по ЗБР – 9 бр. Издадени са и 2 НП по ЗЧАВ и по 1 по ЗЗТ и ЗЗВВХВС.

През цитирания период в регионалната инспекция са постъпили 157 сигнала, 96 от които – основателни, 41 – неоснователни и 20 – препратени по компетентност до съответните контролни органи. Всички са проверени и своевременно контролирани. По жалбите, които са в компетенцията на РИОСВ са издадени 142 предписания и са издадени 20 бр. наказателни постановления за 35 000 лв. На всички жалби е отговорено в срок.

V. ПРОЕКТИ/ОБЕКТИ С ЕКОЛОГИЧНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ

През 2012г. на територията на РИОСВ-Хасково се изпълняват следните екологични проекти:

№	Наименование	Кратка характеристика	Период за реализиране	Статус (започнал, приключил, изпълнява се)	Източник на финансиране	Стойност	Изпълнение, включително изразходвани средства
1	Реализиране на дейности по опазване, поддържане и възстановяване на местообитания и местообитания и популации на видове на територията на резерват „Вълчи дол“ и поддържани резервати „Женда“, „Борака“, „Боровец“ и „Чамлъка	Контрол на вредителите по черния бор в територията на поддържан резерват „Женда“. Възстановяване на местообитания на черен бор в поддържаните резервати Подпомагане на популациите на лешояди Подобряване на посетителската инфраструктура Маркиране на границите на резервата и поддържаните резервати. Оформяне и маркировка на туристическите пътеки в резервата. Ремонтни дейности на съществуващ горски път, осигуряващ достъп до резервата. Поставяне на бариери на подходите към резервата. Образователни дейности Информационно обезпечаване и публичност. Изработване на планове за управление на резервата поддържаните резервати Изработване и поставяне на противопожарна наблюдателна кула до резервата.	21.06.2012 г – 31.03.2015	започнал	Европейския фонд за регионално развитие и Държавния бюджет	375 490 лв.	15 382,44 лв.
2.	Сепарираща инсталация за битови отпадъци на регионално депо за твърди битови отпадъци - гр.Харманли	На площадката на регионалното депо ще се изгради и въведе в експлоатация инсталация за сепариране на твърди битови отпадъци. Максималният капацитет на съоръжението е 25000 т/г при двусменен режим на работа. От направените проектни разчети се очаква, че въвеждането в експлоатация на такава инсталацията ще доведе до намаляване на депонираните битови отпадъци с най-малко 50 на сто от общото им тегло при постъпване.	2012-2013г.	изпълнява се	ПУДООС и Държавен бюджет	3 500 000	1 495 914 лв. за 2012 г.

VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В резултат на превантивната и контролната дейност на РИОСВ-Хасково и БДУВ-Източнобеломорски район – Пловдив за прилагане на екологичното законодателство, както и на последователната политика на МОСВ в тази област през 2012г бяха постигнати доста успехи, водещи до подобряване на състоянието на компонентите на околната среда. Но съществуват и значими проблеми, чието решаване остава основно предизвикателство и грижа за ръководството и експертите от инспекцията.

През 2012 г. в ТЕЦ“Марица 3”АД, гр. Димитровград беше извършена рехабилитация на Горивната инсталация – Котел ОР-380в за производство на електроенергия, състояща се в редуция на NOx в димните газове, чрез рециркулация и изграждане на сероочистваща инсталация за пречистване на серен диоксид в отпадъчните газове. Сероочистващата инсталация е въведена в експлоатация през месец септември, с което започна реалното намаляване на емисиите на серен диоксид. В действие е автоматична система за собствени непрекъснати измервания, което води до получаването на по-обстойна информация

за евентуални замърсявания и до по-качествен и своевременен контрол на оператора.

 След спирането на производствената дейност на "ОЦК" АД, Кърджали през 2012г. са регистрирани значително по-малко превишения на средночасовата норма за серен диоксид в атмосферния въздух на гр.Кърджали в сравнение с предходните две години. По същата причина няма превишение на съответните норми за показателите олово ($0.5 \mu\text{g}/\text{m}^3$), кадмий ($0.00001 \text{mg}/\text{m}^3$) и арсен ($0.003 \text{mg}/\text{m}^3$) (средногодишна норма за олово и кадмий и средноденоношната за арсен).

 По дадено предписание на „Тракия 2006“ ЕООД бяха монтирани допълнително два броя циклони към съществуващите пречиствателни съоръжения към паровата централа с цел достигане на нормите за допустими емисии за прах. С изпълнението на тази мярка бе прекратено постъпването на сигнали за запрашаване на района около предприятието.

 След актуализиране и приемане на общинските програми за качество на атмосферния въздух, съгласно заповед №1046/03.12.2010г. на Министъра на околната среда и водите Общините Кърджали, Хасково и Димитровград пристъпиха към изпълнение на мерките в тях, но тенденцията за наднормено съдържание на ФПЧ10 остава за общ. Димитровград. За Общините Хасково и Кърджали се забелязва положителна тенденция за намаляване на замърсяването по този показател.

 Системата за собствени непрекъснати измервания на емисиите на азотни оксиди, изпускани в атмосферния въздух от Инсталацията за производство на 43% азотна киселина на "Неохим" АД, гр. Димитровград показва значителни превишения на нормите за азотни оксиди за 2012 г., за което на оператора ще бъде наложена санкция за годината. Предприятието от оператора мерки не са довели до подобряване ефективността на пречиствателното съоръжение и намаляване на концентрацията на азотни оксиди.

 През 2012г. три общини - Свиленград, Симеоновград и Димитровград са изготвили проекти за закриване и рекултивация на спрените от експлоатация общински сметища. През изминалата година започна и строителството на сепарираща инсталация за битови отпадъци на регионално депо за твърди битови отпадъци - гр.Харманли.

 Продължава заустването на недостатъчно добре пречистени отпадъчни води от повечето обекти на леката промишленост. Не се подобрява и качеството на заустваните води от „Неохим“ АД, Димитровград.

 Завършен беше проект „Изграждане на дренаж около временни депа“, с който се изграждат съоръжения за събиране на валежни и дренажни води от района на временните депа за опасни отпадъци на „ОЦК“ АД, Кърджали и отвеждането им към ПСОВ на „ОЦК“ АД. С въвеждането му в експлоатация до голяма степен ще се преустанови заустването на силно замърсени повърхностни води в язовир „Студен кладенец“, както и замърсяването на подземните води в района на тези депа.

 През 2012г започна изграждането на отговарящи на изискванията 2 депа и 2 площадки за временно съхранение преди депониране на отпадъците от дейността на ТЕЦ „Марица 3“ АД, предстои изграждане и на обратна система за дренажните води, което следва да доведе до прекратяване на заустването на неотговарящи на

ИЕО отпадъчни води в р.Марица и да предотврати замърсяването на подземните води в района.

 През 2012г. три общини - Свиленград, Симеоновград и Димитровград са изготвили проекти за закриване и рекултивация на спрените от експлоатация общински сметища. През изминалата година започна и строителството на сепарираща инсталация за битови отпадъци на регионално депо за твърди битови отпадъци - гр.Харманли.

 „Неохим” АД изгради ново депо за производствени и опасни отпадъци, отговарящо на нормативните изисквания, като предстои въвеждането му в експлоатация.

 Допълнително внимание и усилие от наша страна изисква управлението на строителните отпадъци. Неконтролираното им изхвърляне от граждани и фирми води до формиране на нерегламентирани сметища, главно на входовете и изходите на населените места и замърсяване на зелените площи в самите населени места.

 Продължава експлоатацията на общинското депо на Община Димитровград, с.Добрич, което следва да бъде закрито, тъй като не отговаря на изискванията на Наредба №8 от 2004г.

 С години е забавено изпълнението на проекта за изграждане на “Регионален център за управление на отпадъците – Кърджали”. Площадката, на която се депонират отпадъците от общини Кирково, Джебел, Крумовград, Момчилград, Черноочене, Кърджали и Ардино представлява само временно решение, тъй като тя не отговаря на изискванията на Наредба №8 от 2004г.

 През 2012г. се работи активно за подготовка на документацията за обявяване на 6 нови защитени територии – микрорезервати по проект на БАН. Започна и процедура по обявяване на група от вековни дървета земл. на с. Книжовник, общ. Хасково.

 През 2012г. стартира проект „Реализиране на дейности по опазване, поддържане и възстановяване на местообитания и популации на видове на територията на резерват „Вълчи дол” и поддържани резервати „Женда”, „Борака”, „Боровец” и „Чамлъка” финансиран по ос 3 на Оперативна програма „Околна среда”.

 Завишен е контролът във връзка с реконструкцията и електрификацията на ЖП линия Димитровград – Свиленград, попадащи в ЗЗ „Река Марица” BG 000578.

 Необходимо е да се продължи с актуализацията и цифровизацията в КВС на защитените територии.

 Във връзка с основния проблем, касаещ община Ивайловград, свързан с голям брой незаконно работещи кариери за добив на скалооблицовъчни материали в утвърдени геоложки площи, но без предоставени концесии, през 2012 година са проведени процедурите по глава шеста от ЗООС и чл. 31 от ЗБР, като са издадени съответните административни актове. Това е предпоставка за провеждането на ефективен контрол за спазване на поставените условия в Решенията по ОВОС и по ОС, което ще подобри екологичните аспекти при добива на скални материали в регион Ивайловград.

😊 Изпълнени са предвидените дейности по проект „Ремедиация на силно замърсени площи“ (от дейността на „ОЦК“ АД, Кърджали преди приватизацията), с което значително се подобрява състоянието на нарушени терени с площ 1049дка.

И през 2013г. ще продължат усилията на ръководството и експертите от РИОСВ – Хасково и БДУВ – ИБР с център Пловдив за повишаване ефикасността при прилагането на политиките за околната среда при превантивната и контролната дейност. Целта е подобряване спазването на екологичните изисквания и стандарти от бизнеса и населението, ускоряване изграждането на екологичната инфраструктура и опазване и повишаване на качеството на средата, в която живеем. За тази цел ще се стремим и към засилване единдействието с местните власти и развитието на екологичната култура на обществото.

VII. ПРИЛОЖЕНИЯ

1. Класификационна система за оценка на екологично състояние на повърхностните типове води на територията, контролирана от РИОСВ-Хасково

От провеждания мониторинг на биологичните елементи са налични данни за дънни безгръбначни (за реки), които се оценяват по т.нар. Ирландски биотичен индекс (БИ); фитобентос: екологичната оценка се прави основно по стойностите на диатомеения индекс за замърсяване-IPS; риби: по Методика за определяне на Базиран на Риби Индекс (БРИ). Резултатите от биологичния мониторинг съгласно разработената класификационна система се оценят по следния начин:

R3, R5, R12, R13	EQR	БИ
Нормална скала за БИ	0,8 ÷ 1,0	4 ÷ 5
1 ÷ 5	0,7	3,5
R10 скала: 1 ÷ 4	0,5 ÷ 0,6	2,5 ÷ 3
R12, R13 скала: 1 ÷ 4,5	0,4	2
	0,3 ÷ 0,2	1 ÷ 2

R14 Пресъхващи и извори	EQR	БИ
Силно скъсена скала за БИ	1,0	3,5 (4)
1 ÷ 3,5	0,857	3
	0,571 ÷ 0,714	2 ÷ 2,5
	0,429	1,5
	0,286	1

Екологично състояние*	Речни типове / IPS				
	R1	R2, R3, R4, R5	R7, R8, R10, R12, R13	R9, R11, R14	R15
много добро	IPS \geq 18	IPS \geq 17.5	IPS \geq 17	IPS \geq 14.5	IPS \geq 16
добро	14 \leq IPS $<$ 18	13.5 \leq IPS $<$ 17.5	13 \leq IPS $<$ 17	10.5 \leq IPS $<$ 14.5	12 \leq IPS $<$ 16
средно	10 \leq IPS $<$ 14	9.5 \leq IPS $<$ 13.5	9 \leq IPS $<$ 13	7.5 \leq IPS $<$ 10.5	8 \leq IPS $<$ 12
лошо	6 \leq IPS $<$ 10	5.5 \leq IPS $<$ 9.5	5 \leq IPS $<$ 9	4.5 \leq IPS $<$ 7.5	5 \leq IPS $<$ 8
много лошо	IPS $<$ 6	IPS $<$ 5.5	IPS $<$ 5	IPS $<$ 4.5	IPS $<$ 5

Базиран на Рибни Индекс за определяне екологичния статус на реки в България за равнинни и полупланински типове реки (с изключение на типове R6,R9 и R14-R16)

Екологична скала	Екологичен статус	Екологичен потенциал
много добър	0,86 – 1,00	> 0,60
добър	0,60 - 0,85	0,30 - 0,60
умерен	0,30 - 0,59	0,16 - 0,29
лош	0,16 - 0,29	0,05 - 0,15
много лош	0,00 - 0,15	0,00 - 0,05

Базиран на Рибни Индекс за определяне екологичния статус на Пъстървовите реки за планински типове реки (с изключение на алпийски тип R1)

Екологична скала	Екологичен статус	Екологичен потенциал
много добър	0,80 - 1,00	> 0,56
добър	0,56 - 0,79	0,31 - 0,55
умерен	0,31 - 0,55	0,15 - 0,30
лош	0,15 - 0,30	0,05 - 0,14
много лош	0,00 - 0,14	0,00 - 0,05

За оценка на физико-химичните елементи в класификационната система са използвани 10 показателя, стойностите за които се различават в зависимост от речния тип:

Планински типове реки (R1, R2, R3)

Показатели/ състояние	Разтворен кислород, mg/l	pH	Ел.пр μ S/cm	N-NH ₄ , mg/l	N-NO ₃ , mg/l	N-NO ₂ , mg/l	Общ азот, mg/l	P-ortho - PO ₄ , mg/l	P- Общ фосфор, mg/l	БПК ₅
Много добро	10,5 \div 8,00	\div	650	<0,04	<0,2	<0,01	<0,2	<0,01	<0,012	<1
Добро	8,00 \div 6,00	6,5 \div 8,5	750	0,04 \div 0,4	0,2 \div 0,5	0,01 \div 0,025	0,2 \div 0,8	0,01 \div 0,02	0,012 \div 0,03	1 \div 2,5
Умерено	6,00 \div 5,00	\div	1000	0,4 \div 0,6	0,5 \div 1	0,025 \div 0,05	0,8 \div 2	0,02 \div 0,04	0,03 \div 0,06	2,5 \div 5

Полупланински типове реки (R4, R5) + условно изворен тип (R15) без електропроводимост и разтв. кислород (изисква допълнителни проучвания)

Показатели/ състояние	Разтворен кислород, mg/l	pH	Ел.пр. µS/cm	N-NH ₄ , mg/l	N-NO ₃ , mg/l	N-NO ₂ , mg/l	Общ азот, mg/l	P-ortho - PO ₄ , mg/l	P- Общ фосфор, mg/l	БПК ₅
Много добро	10,5÷8,00	÷	700	<0,04	<0,5	<0,01	<0,5	<0,02	<0,025	<1,2
Добро	8,00÷6,00	6,5÷ 8,5	750	0,04÷0,4	0,5÷1,5	0,01÷0,03	0,5÷1,5	0,02÷0,04	0,025÷0,075	1,2÷3
Умерено	6,00÷5,00	÷	1000	0,4÷0,6	1,5÷3	0,03÷0,06	1,5÷3	0,04÷0,06	0,075÷0,1	3÷6

Равнинни типове реки (R7, R8, R12, R13)

Показатели/ състояние	Разтворен кислород, mg/l	pH	Ел.пр. µS/cm	N-NH ₄ , mg/l	N-NO ₃ , mg/l	N-NO ₂ , mg/l	Общ азот, mg/l	P-ortho - PO ₄ , mg/l	P- Общ фосфор, mg/l	БПК ₅
Много добро	9,00÷7,00	÷	700	0,10	<0,7	<0,03	<0,7	<0,07	<0,15	<2
Добро	7,00÷6,00	6,5÷ 8,5	750	0,1÷0,3	0,7÷2	0,03÷0,06	0,7÷2,5	0,07÷0,15	0,15÷0,3	2÷4
Умерено	6,00÷5,00	÷	1000	0,3÷0,6	2÷4	0,06÷0,09	2,5÷4	0,15÷0,3	0,3÷0,6	4÷8

Пресъхващи реки (R14)

Показатели/ състояние	Разтворен кислород, mg/l	pH	Ел.пр. µS/cm	N-NH ₄ , mg/l	N-NO ₃ , mg/l	N-NO ₂ , mg/l	Общ азот, mg/l	P-ortho - PO ₄ , mg/l	P-Общ фосфор, mg/l	БПК ₅
Много добро	8,50÷6,00	÷	850	<0,30	<1,00	<0,03	<1,0	<0,07	<0,15	<2
Добро	6,00÷5,00	6,5÷ 8,5	900	0,30÷0,65	1,00÷2,50	0,03-0,06	1,0÷2,5	0,07-0,15	0,15÷0,3	2÷5
Умерено	5,00÷4,00	÷	1100	0,65÷1,30	2,50÷5,00	0,06-0,09	2,5÷5	0,15-0,3	0,3÷0,6	5÷10

Система за екологична оценка на типовете „езера“ по физико-химични елементи

Олиготрофни типове "езера" (L1, L2, L3, L11, L12, L13)

Показатели/с ъстояние	Разтворен кислород, mg/l	pH	Ел.пр. µS/cm	N-NH ₄ , mg/l	N-NO ₃ , mg/l	N-NO ₂ , mg/l	Общ азот, mg/l	P-ortho - PO ₄ , mg/l	P-Общ фосфор, mg/l	БПК ₅	Прозрач ност по Секки, m
Много добро	10,5÷8,00	÷	650	<0,03	<0,2	<0,01	<0,2	0,007÷0,0125	<0,0125	<1	>4
Добро	8,00÷6,00	6,5÷ 8,7	750	0,03÷0,08	0,2÷0,5	0,01÷0,025	0,2÷0,8	0,0125÷0,04	0,0125÷0,04	1÷2,5	4÷2
Умерено	6,00÷5,00	÷	1000	0,08÷0,16	0,5÷1,0	0,025÷0,05	0,8÷2	0,04÷0,06	0,04÷0,06	2,5÷5	2÷1,5

Мезотрофни типове "езера" (L4, L5, L6, L7, L8, L14, L17)

Показатели/с ъстояние	Разтворен кислород, mg/l	pH	Ел.пр. µS/cm	N-NH ₄ , mg/l	N-NO ₃ , mg/l	N-NO ₂ , mg/l	Общ азот, mg/l	P-ortho - PO ₄ , mg/l	P- Общ фосфор, mg/l	БПК ₅	Прозрач ност по Секки, m
Много добро	9,00÷7,00	÷	650	<0,1	<0,8	<0,03	<0,7	0,01÷0,025	<0,025	<2	>4
Добро	7,00÷6,00	6,5÷ 8,7	750	0,1÷0,3	0,8÷2	0,03÷0,06	0,7÷2,5	0,025÷0,06	0,025÷0,075	2÷4	4÷2
Умерено	6,00÷5,00	÷	1000	0,3÷0,6	2÷4	0,06÷0,09	2,5÷4	0,06÷0,08	0,075÷0,1	4÷8	2÷1

При оценка на екологично състояние за специфични замърсители са използвани стандарти за качество на околната среда (СКОС) предложени в разработената през 2009-

2010г. Тема 3 Определяне на стандарти за качество за химичното състояние на повърхностните води и включени в Наредба № Н-4 от 14.09.2012г. за характеризирание на повърхностните води, обн., ДВ, бр.22 от 5.03.2013г., в сила от 5.03.2013г. Оценката на екологичното състояние за специфични замърсители (органични вещества и тежки метали и металоиди) е направена по следните показатели: цинк, мед, арсен, хром – тривалентен, хром – шествалентен и нефтопродукти като стойностите са съпоставяни с предложените стандартите за качество на околната среда.

2. Състояние на водните тела на територията на области Хасково и Кърджали

№	Код	Водно тяло	СМ/ИВТ	Биологични елементи	ФХ елементи	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние	Общо състояние
1	BG3MA100L009	яз. Иваново ***	да	добро	добро	добро	добро	Добро
2	BG3MA100L012	яз. Тракиец ***	да	добро	NH ₄ , P-общ	умерено	добро	Лошо (Умерено)
3	BG3MA100R001	Река Марица, от р.Сазлийка до граница	да	умерено	NO ₂ , NO ₃ , NOбщ, PO ₄ , Pобщ	лошо	добро	Лошо
4	BG3MA100R002	р.Каламица **		умерено		умерено	добро	Лошо (Умерено)
5	BG3MA100R003	р.Ченгене дере *				добро	добро	Добро
6	BG3MA100R004	р.Левченска		добро		добро	добро	Добро
7	BG3MA100R005	р.Голямата (Пъстрогорска)		умерено		умерено	добро	Лошо (Умерено)
8	BG3MA100R006	Лозенска река, десен приток на река Марица **		умерено		умерено	добро	Лошо (Умерено)
9	BG3MA100R007	р.Бисерска и притоци до устие		умерено		умерено	добро	Лошо (Умерено)
10	BG3MA100R008	р.Азмака, приток на р.Бисерска ***		умерено		умерено	добро	Лошо (Умерено)
11	BG3MA100R010	р.Бакър дере (Йерусалимовска)		добро		добро	добро	Добро
12	BG3MA100R011	Река Харманлийска и притоци до устие	да	умерено	Електропроводимост, O ₂ , БПК, NH ₄ , NO ₃ , NO ₂ , N-общ, PO ₄ , P-общ	лошо	добро	Лошо
13	BG3MA100R013	Горно течение на Харманлийска река до язовир Тракиец		много добро		много добро	добро	Добро
14	BG3MA200L015	яз. Троян *	да		pH, N-общ	умерено	добро	Лошо (Умерено)
15	BG3MA200R014	Река Сазлийка от река Овчарица до устие	да	лошо	Електропроводимост, Неразтворени в-ва, БПК, NO ₃ , NO ₂ , N-общ, P-общ	лошо	добро	Лошо
16	BG3MA300L045	яз. Гарваново *	да		pH, хлорофил А, PO ₄ , N-общ, Mn	лошо	добро	Лошо

17	BG3MA300R040	Арпа дере (Златополска река) от язовир Бяло поле до устие **		умерено		умерено	добро	Лошо (Умерено)
18	BG3MA300R042	р. Мартинка		умерено		умерено	добро	Лошо (Умерено)
19	BG3MA300R043	р. Меричлерска		лошо		лошо	добро	Лошо
20	BG3MA300R044	Река Банска средно и долно течение и Горскоизворска река		умерено	Електропрово димост, неразтворени вещества, БПК, NH4, NO2, N-общ, PO4, P-общ	лошо	добро	Лошо
21	BG3MA300R046	Река Банска горно течение		добро		добро	добро	Добро
22	BG3MA300R047	Старата река		умерено	БПК, Нобщ	умерено	добро	Лошо (Умерено)
23	BG3MA300R052	Река Каялийка горно течение до язовир Брягово		добро		добро	добро	Добро
24	BG3MA300R062	Река Омуровска средно и долно течение		умерено		умерено	добро	Лошо (Умерено)
25	BG3MA350R039	Река Марица от река Чепеларска до река Сазлийка	да	умерено	Неразтворени вещества, БПК, NH4, NO3, NO2, PO4, P-общ, N-общ, Zn, Cu,	лошо	лошо Cd	Лошо
26	BG3TU100R001	р. Фишера		добро		добро	добро	Добро
27	BG3AR600R026	Извор на река Боровица до яз. Боровица *				много добро	добро	Добро
28	BG3AR600R024	р. Боровица и притоци от яз. Боровица до вливане в яз. Кърджали	да	добро		добро	добро	Добро
29	BG3AR600L025	яз. Боровица	да		добро	добро	добро	Добро
30	BG3AR570L021	яз. Кърджали	да	добро	Робщ	умерено	добро	Лошо (Умерено)
31	BG3AR500R023	Яйль дере до яз. Кърджали		добро		добро	добро	Добро
32	BG3AR500R022	Оваджик дере до яз. Кърджали		добро		добро	добро	Добро
33	BG3AR500R020	р. Арда между яз. Кърджали и яз. Студен кладенец	да	умерено	PO4, Робщ	умерено	добро	Лошо (умерено)
34	BG3AR500R019	Кюшедере-приток на Арда в частта ѝ между яз. Кърджали и яз. Студен кладенец		добро		добро	добро	Добро
35	BG3AR400R074	р. Върбица и притоците от гр. Златоград до устие		добро	добро	добро	добро	Добро

36	BG3AR350L010	Яз. Студен кладенец	да	добро	Робщ, Zn	лошо	лошо Cd	Лошо
		Яз. Студен кладенец- опашка		Хлорофил А	PO4, Робщ, Zn	лошо	лошо Cd	Лошо
37	BG3AR300R013	р. Козма дере (приток на Буюк дере) до водохващане за ПБВ			Фосфати, разт. O2, микробиология	умерено	добро	Лошо (Умерено)
38	BG3AR300R012	Буюкдере (Големица) до вливането в яз. Студен кладенец		много добро		много добро	добро	Добро
39	BG3AR300R011	р. Перперек до вливането ѝ в яз. Студен кладенец		добро		добро	добро	Добро
40	BG3AR200R009	Река Крумовица и пригоци		добро	добро	добро	добро	Добро
41	BG3AR100R008	р. Арда между яз. Студен кладенец и р. Крумовица	да	умерено	БПК	умерено	добро	Лошо (Умерено)
42	BG3AR100R007	Кулиджийска река до вливането ѝ в р. Арда		добро		добро	добро	Добро
43	BG3AR100R006	р. Арда от вливането на р. Крумовица до яз. Ивайловград	да	умерено	Zn	лошо	лошо Cd	Лошо
44	BG3AR100R005	р. Маришница до вливането ѝ в р. Арда 2011		много добро		много добро	добро	Добро
45	BG3AR100R003	р. Рибарица (Балък дере)		много добро		много добро	добро	Добро
46	BG3AR100R002	р. Арда между яз. Ивайловград и държавната граница	да	умерено	Робщ	умерено	добро	Лошо (Умерено)
47	BG3AR100R001	р. Атеринска		много добро		много добро	добро	Добро
48	BG3AR100L004	яз. Ивайловград	да	Хлорофил А	БПК, NO2, N-общ, P-общ	лошо	добро	Лошо
49	BG3AR400R037	р.Казаците				добро	добро	Добро
50	BG3MA100R220	р.Луда - приток на р.Бяла		добро		добро	добро	Добро
51	BG3MA100R270	Бяла река и нейните притоци		добро	много добро	добро	добро	Добро

Забележка: Оценките на водните тела със звездичка (*) са определени по резултати от проведения мониторинг през 2009 г.

Оценките на водните тела със звездичка (**) са определени по резултати от проведения мониторинг през 2010 г.

Оценките на водните тела със звездичка (***) са определени по резултати от проведения мониторинг през 2011 г.

3. Данни за организираното събиране и транспортиране на битовите отпадъци

№	Община	Брой жители	Брой населени места в общината	Брой населени места с въведена система за събиране и транспортиране на БО	Населени места в които не е въведена система за събиране и транспортиране на БО	% население, обхванато в организирана система за събиране и транспортиране на БО	Брой на обслужваното население
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
ОБЛАСТ ХАСКОВО							
1.	Хасково	94156	36	36	0	100	94156
2.	Димитровград	53557	26	26	0	100	53557
3.	Свиленград	23004	24	24	0	100	23004
4.	Харманли	24947	25	25	0	100	24947
5.	Любимец	10214	10	10	0	100	10214
6.	Стамболово	5934	26	26	0	100	5934
7.	Симеоновград	8755	9	9	0	100	8755
8.	Ивайловград	6426	51	4	47	57	3600
9.	Мин.бани	5899	12	12	0	100	5899
10.	Маджарово	1665	19	5	14	75	1235
ОБЛАСТ КЪРДЖАЛИ							
11.	Кърджали	67460	117	101	16	98	66640
12.	Кирково	21916	73	64	7	100	21755
13.	Крумовград	17823	80	18	30	92	16480
14.	Момчилград	16263	49	46	0	100	16263
15.	Черноочене	9607	51	27	24	75	7123
16.	Джебел	8167	47	2	46	60	4992
Общо		375793	665	435	184	96	364554

4. Защитени зони

СПИСЪК на защитените зони на територията на РИОСВ-Хасково (Хасковска и Кърджалийска области)					
№	Наименование	код	Заповед за обявяване	Площ в ha	Статут
Защитени зони за опазване на дивите птици					
1	Крумовица	BG0002012	№РД-765/28.10.2008г.	11196.42	
2	Студен каладенец	BG0002013	№РД-766/28.10.2008г.	15995.61	
3	Маджарово	BG0002014	№РД-787/25.10.2008г.	3550.23	
4	Бяла река	BG0002019	№РД-575/08.09.2008г.	44623.98	
5	Радинчево	BG0002020	№РД-783/29.10.2008г.	5786.05	
6	Сакар	BG0002021	№РД-758/19.08.2010г.	125707.13	
7	Мост Арда	BG0002071	№РД-784/29.10.2008г.	15022.48	
8	Добростан	BG0002073	№РД-528/26.05.2010г.	83615.52	
9	Марица-Първомай	BG0002081	№РД-909/11.12.2008г.	11505.23	
10	Харманлийска река	BG0002092	№РД-843/17.11.2008г.	4889	
11	Злато поле	BG0002103	№РД-771/28.10.2008г.	409.11	

12	Язовир Ивайловград	BG0002106	№РД-845/17.11.2008г.	19658.25	
Защитени зони за опазване на природните местообитания на дивата флора и фауна					
1	Сакар	BG0000212		13118.21	Приета от Министерски съвет с Решение №661/16.10.2007г
2	Ждрелото на река Тунджа	BG0000217		7856.99	Приета от Министерски съвет с Решение №122/02.03.2007г.
3	Меричлерска река	BG0000287		509.90	Приета от Министерски съвет с Решение №122/02.03.2007г.
4	Река Съзлийка	BG0000425		991.77	Приета от Министерски съвет с Решение №122/02.03.2007г.
5	Банска река	BG0000434		77.30	Приета от Министерски съвет с Решение №122/02.03.2007г.
6	Река Каяклийка	BG0000435		71.40	Приета от Министерски съвет с Решение №122/02.03.2007г.
7	Река Мартинка	BG0000442		722.68	Приета от Министерски съвет с Решение №122/02.03.2007г.
8	Река Марица	BG0000578		14693.10	Приета от Министерски съвет с Решение №122/02.03.2007г.
9	Родопи Средни	BG0001031		154845.53	Приета от Министерски съвет с Решение №661/16.10.2007г.
10	Родопи Източни	BG0001032		217352.95	Приета от Министерски съвет с Решение №122/02.03.2007г
11	Остър камък	BG0001034		15994.31	Приета от Министерски съвет с Решение №122/02.03.2007г

5. Защитени територии

СПИСЪК на защитените територии на територията на РИОСВ-Хасково (Хасковска и Кърджалийска области)						
№	Наименование	Категория	Собственост и стопанисване	Територия в ha	Попада в териториалния обхват на сл. общини	Приет план за управление
ОБЛАСТ ХАСКОВО						
1.Община Хасково						
1	"Паламудче"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Хасково	29,5	Хасково	не
2	"Находище на снежно кокиче"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС -Хасково	10,4	Хасково	не
3	"Боаза" /Пролома/	Природна забележителност	ССФ, общ. Хасково, общ. Минерални бани	0,3	общ. Хасково, общ. Минерални бани	не
4	ЗМ "Злато поле"	Защитена местност	ССФ, общ. Хасково, общ. Димитровград	84,8	общ. Хасково, общ. Димитровград	да
2. Община Димитровград						
5	"Пропадналото блато "	Защитена местност	ССФ, общ. Димитровград, обл. Хасково и Общ. Опан, обл. Стара Загора	27.29	общ. Димитровград, обл. Хасково и Общ. Опан, обл. Стара Загора	не
	"Злато поле"	Защитена местност	ССФ, общ. Хасково и Димитровград	84,8	общ. Хасково и Димитровград	да
6	„Нощувка на малък корморан"	Защитена местност	ДГФ, ССФ с. Радиево, гр. Димитровград,	12,824	Общ.Димитровград	не
3. Община Минерални бани						
7	"Борака"	Поддържан резерват	ДГФ, МОСВ	11,1	Общ. Минерални бани	не
8	"Орлова скала"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Хасково	1,5	Общ. Минерални бани	не
9	"Пробития камък"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Хасково	1	Общ. Минерални бани	не
10	"Находище на момина сълза и божур" местност Дренака	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Хасково	3	Общ. Минерални бани	не

11	"Изправения камък" - Олу дере (Дикилиташ)	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Хасково	0,2	Общ. Минерални бани	не
12	"Аида"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Хасково	3,5	Общ. Минерални бани	не
13	"Огледната скала"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Хасково	1,5	Общ. Минерални бани	не
4. Община Стамболово						
14	"Шейтан кюпрю" - родопски силивряк	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Хасково	0,5	Общ. Стамболово	не
15	"Скални ниши" - Меден камък (Кован кая)	Природна забележителност	ДГФ ДГС-Хасково	1,5	Общ. Стамболово	не
16	"Големия сипей"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Хасково	653,9	Общ. Стамболово	не
5. Община Харманли						
17	"Дефилето"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Харманли	127,322	Общ. Харманли	Не
18	"Сазлъка" (находище на блатно кокиче)	Природна забележителност	ССФ, ДГС-Харманли	35,8	Общ. Харманли	не
19	"Бакърлия"	Защитена местност	ДГФ, ССФ, ДГС-Харманли и Свиленград	387,15	Общ. Харманли Общ.Любимец	не
20	"Долмен"	Природна забележителност	ССФ, Общ. Харманли	0,1	Общ. Харманли	не
21	"Водопад Корудере"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Харманли	0,4	Общ. Харманли	не
22	"Кюмюрлука"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Харманли	0,4	Общ. Харманли	не
6. Община Маджарово						
23	"Патронка"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Харманли	180	Общ. Маджарово	не
24	"Меден камък"-Кован кая	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Харманли	78,9	Общ. Маджарово	не
25	"Гюргена"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Харманли	72,4	Общ. Маджарово	не
26	"Момина скала"	Защитена местност	ДГФ, ССФ, ДГС-Харманли, ДГС-Крумовград, Общ. Маджарово	782,03	Общ. Маджарово	не
27	"Черната скала"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Харманли	893,7	Общ. Маджарово	не
7. Община Свиленград						
28	"Лозенски път" (находище на блатно кокиче)	Защитена местност	ССФ, Общ. Свиленград	31,99	Общ. Свиленград	не

29	"Дервишка могила"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Свиленград	33	Общ. Свиленград	не
30	"Находище на див божур"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Свиленград	0,5	Общ. Свиленград	не
31	"Калето"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Свиленград	5	Общ. Свиленград	не
8. Община Любимец						
32	"Долната ова"	Защитена местност	ССФ, частни земеделски земи	30	Общ. Любимец	не
33	"Глухите камъни"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Свиленград	2	Общ. Любимец	не
34	"Меден камък" (Кован кая)	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Свиленград	1	Общ. Любимец	не
35	"Птичи камък"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Свиленград	1	Общ. Любимец	не
	"Бакърлия"	Защитена местност	ДГФ, ССФ, ДГС-Свиленград	387,15	Общ. Любимец	не
9. Община Ивайловград						
36	"Дупката"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	6,5	Общ. Ивайловград	не
37	"Ликана"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	3	Общ. Ивайловград	не
38	"Меандри на Бяла река"	Защитена местност	ДГФ, ССФ, ДГС-Ивайловград, Общ. Ив-град	1531,98	Общ. Ивайловград	не
39	"Хамбар дере"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	101,1	Общ. Ивайловград	не
40	"Находище на градински чай" до р. Марешница	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	10	Общ. Ивайловград	не
41	"Находище на градински чай" до р. Луда река	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	80	Общ. Ивайловград	не
42	"Находище на божур" мест. Халка баир (вр. Победа)	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	15	Общ. Ивайловград	не
43	"Находище на божур"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	0,5	Общ. Ивайловград	не
44	"Пещера" мест. Коджа кае	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	0,8	Общ. Ивайловград	не
45	"Находище на снежно кокиче" мест. Петков баир	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	0,1	Общ. Ивайловград	не
46	"Група вековни чинари" под стената на яз. Ивайловград	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	101,5	Общ. Ивайловград	не

Област Кърджали						
1. Община Кърджали						
47	"Каменните гъби"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Кърджали	3	Общ,Кърджали	не
48	"Скални гъби" (Каменната сватба)	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Кърджали	5	Общ,Кърджали	не
49	"Находище на родопски силивряк"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Кърджали	3,4	Общ,Кърджали	не
50	"Находище на родопска горска майка"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Кърджали	1,7	Общ,Кърджали	не
51	"Реджеб тарла"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Кърджали	0,1	Общ,Кърджали	не
52	"Скален прозорец"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Кърджали	0,2	Общ,Кърджали	не
53	"Находище на венерин косъм" - река Къошдере	Защитена местност	ССФ, Общ,Кърджали	1,5	Общ,Кърджали	не
54	"Юмрук скала"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Кърджали	346	Общ,Кърджали	не
55	"Средна Арда"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Кърджали	420	Общ,Кърджали	не
2. Община Черноочене						
56	"Женда" (Къзъл Черпа)	Поддържан резерват	ДГФ, ДС "Женда"	39,9	Общ. Черноочене	не
57	"Елата" м. Келевия дренак	Природна забележителност	ДГФ, ДС "Женда"	0,5	Общ. Черноочене	не
58	"Находище на ела"	Природна забележителност	ДГФ, ДС "Женда"	11,3	Общ. Черноочене	не
59	"Боровете	Защитена местност	ДГФ, ДС "Женда"	77	Общ. Черноочене	не
3. Община Кирково						
60	"Находище на синя хвойна"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Кирково	0,8	Общ- Кирково	не
61	"Гъбата"	Природна забележителност	ПФ, общ. Кирково	0,02	Общ- Кирково	не
62	"Лъвът"	Природна забележителност	ССФ,общ. Кирково	0,03	Общ- Кирково	не
63	"Гюмюрджински снежник"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Кирково	1926,4	Общ- Кирково	не
4. Община Джебел						
64	"Чамлъка"	Поддържан резерват	ДГФ, РИОСВ-Хасково	5,4	Общ. Джебел	не
65	"Скални образувания" мест. Калето	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Джебел	22,4	Общ. Джебел	не

66	Вековните борове	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Джебел	6,2	Общ. Джебел	не
5. Община Момчилград						
67	"Боровец"	Поддържан резерват	ДГФ, РИОСВ-Хасково	35,9	Общ. Момчилград	не
68	"Вкаменената гора"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Момчилград	7,5	Общ. Момчилград	не
69	"Равен"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Момчилград	4,3	Общ. Момчилград	не
6. Община Крумовград						
70	"Находище на турска леска-Джелово"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Крумовград	4,9	Общ. Крумовград	не
71	"Находище на градински чай"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Крумовград	5	Общ. Крумовград	не
72	"Водопада"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Крумовград	0,2	Общ. Крумовград	не
73	"Душан"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Крумовград	0,1	Общ. Крумовград	не
74	"Мандрата"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Крумовград	0,2	Общ. Крумовград	не
75	"Буреще"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Крумовград	0,2	Общ. Крумовград	не
76	"Находище на градински чай" м. Дайма	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Крумовград	15	Общ. Крумовград	не
77	"Орешари"	Защитена местност	ДГФ, ССФ, ДГС-Крумовград, общ. Крумовград	55	Общ. Крумовград	не
78	"Рибино"	Защитена местност	ДГФ, ССФ, ДГС-Крумовград общ. Крумовград	66,3	Общ. Крумовград	не
79	"Вълчи дол"	Резерват	ДГФ, ПФ, РИОСВ-Хасково	774,7	Общ. Крумовград	не
	"Момина скала"	Защитена местност	ДГФ, ПФ – ДГС-Крумовград, Община-Крумовград		Общ. Крумовград	не
80	"Шестте пещери"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Крумовград общ. Крумовград	0,1	Общ. Крумовград	не